Magnus Erikssons landslag med balkar ur Yngre Västgötalagen :

Handskrift // B 6

Tillkomstår mellan 1375 och 1400?

Digitaliserad år 2019

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Magnus Erikssons landslag med balkar ur Yngre Västgötalagen :

Handskrift // B 6

Tillkomstår mellan 1375 och 1400?

Digitaliserad år 2019

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

H H B

IHS

1590

Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Sag. Sv.
Medeltid
№.

B. 6.

~~Reinholt Bårkman gehöret dis Buech zu darudaß mich angeerbet vonn meiner fraw Müdder Anno 1612 Adi. 20 Maij~~ källarmästare wid Järntorget.

~~Ao.~~ 10.

Denna handskrift är, i anseende till der här befintliga Kyrko-Balk och öfriga till Westgötalagen hörande stycken, begagnad för den af oss år 1827 utgifna edition af nämnde Lag. Se företalet sid. XXI–XXIII.

H. S. Collin. C. J. Schlyter.

Se Magnus Erikssons Landslag, utg. af Schlyter, Lund 1862, föret. sid. X.

~~Jfr. Ups. Acad. Bibl. fragm. N:o 102.~~

Hans [illegible]

Anders [illegible]

Reinholt Böhmen

Hans Bolt

M. Erikus Sch[illegible]

Samuel [illegible]

Jørgen [illegible]

Jacob [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

[illegible]
[illegible]

Postmodū m

Regū

A

m

1

Reinholt Brokman

Hans Bolte

Den 29 Septembe[r]

M. Erichus

Factus
Johannis Peringeri
Anno 1677.
mense Januar.

Postmodum Titulo Emptionis
Factus
Regii Archivi Antiquitatum
Anno 1721.
mense Novembri

[N]v um man later eld i hws annars m[...]
hranna bathe by or bonda

Nv um tholika laker huru man skal uarnas [...]
fallas.

Nv um kona alla man bar forgærninga [...]
ok uarth baar ok a takin.

[...]th math man alla kona alla [...]
[...]man nyæthe or lagh a lagh [...]
[...]alli tha skal man [...]
[...] that skal bæra [...]
[...]ghet [...] man han alla [...]

1

Reinholt Bockman Behorig
Anno 1612 Adj. 20 May No 10

Anno 1614 Den 8 November
habe ich Reinholtt Böttman diss buch
meinem guten freunde Hans Bolte
diss zu freundlichem gedechtnus
verehrett

Anno 1622 Den 29 September
Gebbe ich meinem gutten herren und
freunt dem hochgelarten M. Erichus
Schroderus dis buch zu einem
freundlichen gedechtnuss verehret

Wodl Myl Vurst

Factus
Johannis Peringeri
Anno 1677.
mense Januar.

Postmodum Titulo Emptionis
Factus
Regii Archivi Antiquitatum
Anno 1721.
mense Novembri

Gudh sialfu se mz laghsagu laghum ok laghbook Wæsgöta · ok late þem swa laghum skipta · at hwar mynde þes han agher mer friþ ok broþerlike samuo syn · i mellum · lagh æru skipaþ rætuisum ok spaium til red dugha · oc ræfst · maþ liflat · æller penninga bote · æftir þy som bruth æru till · hwi scal nokor lif lata · æller penninga bota fiir bruth · þy at haldar scal ylder · oc wrangvis wer ka bætre oc goþer · eig onder · æn æig fiir gurs skyld oc rik dom · þy aghir hwer cristin man fiir naþelik brut · naþalik bot taka · Wee ær þem domara · fiir nokra handa wild · skipaþ lagh oc stak fast wendir · wathka till fals · alle warnar mz klokscaph · ælle valde siuo · han ma wal heta laghaspiall oc sialf waþe · oc eig rethwis domare · þan nekar guþi oc goþ hanlik wepsaman · þen vrat witne bær fiir dom · oc eig withuar þæt sanasta han weet · Oc ma han heta ransman oc fallare · i bland goþom · oc eig sanninda man · þy at i al lum malom styris domber æftir withum · þer witni aghæ fiirgangna · swa ær oc han mz eþe sinum nokot swar af an drum a moot þy han sannare weet · oc þy mughu wrang witnismæn · oc þe amoot sinna samuid swara fiir guþi oc mannum · wal likas þe þæm companu som þwa sania stæla · oc ransmen saman rowa · eig æra þe bætre · Wal ær þem goþ lagh lusþe · oc i scripp comber · þe æru swa sum · mavr ær iwir lyws fiir wiuum · oc swa æru þe wærn · fiir withum mannum ·

Laghaspiäll.

Rätlinädhr.

Ransman.

Falsbarr.

Ex actis & testimonijs iudicatur.

Compan.

Wästgötalagen

Har byrias kyrkunnia rætliar

Um barn skal kristna i
Um bond uilia kirkyu gøra ii
Um biscuper lyter stæmpnu dagh uithi bonder iii
Um bønder byta uið biscup stæmpnu dagh iiii
Um mathær uarthær i kirkyu dræpin v
Um landboa houothtiunda vi
Um almænnink landboa vii
Um altara sten uarthær løs viii
Um kirkia taker at fyrnas ix
Um kirkia vikes x
Um kirkia uarthær brutin oc ur stolet xi
Um ingans at opnom dorom xii
Um grafs undir kirkyu syl xiii
Um kirkia up brænder xiiii
Um mæssufat inne brænna xv
Um præster bær mæssufat hem xvi
Um klocka falder i kirkyu uithær oc mathær fa[illegible]ar bana aff xvii
Um klocka falder rum uithær xviii
Um klocka falder i houoth præstær alla klockara xix
Um annar fælli klocko mith oc bulær hanu xx
Um lofn skal um præster xxi
Um mathær uarthær i kirkyugarthe dræpin alla lantha xxii
Um kirkiu gifs nokot alla præster xxiii
Um mathær uarthær i kirkyugarthe dræpen xxiiii
Um kirkyugarth xxv

[illegible] Chrisingas

Hwilkin skrok vithin bær for nokrum domare vm hwat mal het halst ar, fasti oc standi vtan kyrku. ok böte þre mark. ena byscope. andra konunge. ok þridia hæraþe

Kyrkiobalk

Um barn thorf kristnu. math hull alla olnengh
Um kalla præst forfallaløsan uara
Um huat præst a fore olnengh
Um huat præst a fore lagher stath
Um gæst dør at bonda
Um stafkarl dør at bonda
Um bith bonde biscup olia innan soknar sik.
Um præst bethes bok oc stool innan sokn annars præst
Um huru tinda skal skipta oc aflatha
Um hua siter uer kyndilsmæssu dach uz allu tinda.
Um hua siter quar til pascha bathe uz tiunda ok math sact
Um prouasta gæst oc fæluköpunæ skappu
Um quictinda oc offer. oc a langafredagh
Um mæskutz fredagh
Um bonde dør i sokn oc uil i annare ligia.
Um tithaköp skal göra
Um math sa bool aff sathom alla euka aker
Um bonde bor a öthmarkum
Um natha blooth komber i kirkiu garth
Um forbuthach math uvak sokn fra mæssu
Um math gör skripta broot xlvj
Um mather ganger lagh a them ey ar ethsört xlvij
Um mather bryter kirkmæssu frith xlviij
Um math bryter iula frith alla pascha. xlix
Um biscups rät at gamblum laghum l

Compan

Um sammgifste alla mezlo aptir barn
Um offerdagha
Um hwat præst a, at vtfartha dagha
Um math with ligher frillu sina vm pascha dagh
Um openbart hoor
Um hyonalagh banz mall, oc testament
Um math wil gifua fore sial sina
Um kirkia dele with kirkyu alla præst
Um præst bytr nokot a kirkyu bole bonda
Um byar bygning, skal præst i bonda laghum vara
Um præst bytr nokot oc ær ey a kirkyu bole
Um kirkyuuarianda, oc kirkyu pæninga
Um præstins hioon bypta nokot a kirkyu bole
Um nokor wil kirkyu iorth salia
Um math wil bez iorth ater sina lesa aff kirkyu
Huru præst a hyonalagh lysa
Um math agh biskupi alla præsti nokot gialda
Um nokor forbuthar utan bisqups breff
Um hofuthtiunda oc præsta arff

Hafuir guz forpilsir tyma · pa bukis kalli laghin · huru bondær skulu sik kirkiu byggiæ

Krister ær fæst i laghum varum, tha ær kristna vaar, Warth barn borit till kirkyu, oc bethes kristnu, tha skal father oc mother, guthfath oc guth moth til fa oc salt, tha skall barn til

huru barn skal christnas

kirkyu bara oc a præst kalla. han skal a kirkyu bole
boa, barn skal kunsigna for utan kirkyu dør. sithan
skal font uia, oc præst skal barn døpa oc guthfather
oc guthmothir a halda oc til nampn sigia, præst skall
binda huru lange fathir oc mothor skal narthuetta, hæad
soot a uægh oc ma ey til kirkyu koma. tha skal døpa
i uatne, i nampn fathir oc sons. ok thæs halgha anda,
þa skal that i kirkyu garth grafua oc arff taka. Kom
ber liuande barn fram tha skal that kunsigna oc krist
na. oc optare ey døpa. Hænder barn sykdomb oc ær ko
na een inne, þa skal hun døpa that oc thy nampn gifua
tho skal that thy huaro i kirkyu garth grafua oc arff
taka. Uarthir barn kunsignat oc ey døpt. tha skal þat
ey i kirkyu garth grafua. oc ey arff taka.

II Cap. Hwrit Bönder skola kyrkia byggia och huad til kyrkio besörjas skal

Uilia bønder kyrkyu gøra. tha skal biskups lof
til bithia. han skal lofua. Nu ær kirkia gør, þa
skal skotunga til gøra halfmarka land. oc. xx. lassa
æng. oc aattunda loot attungs til vslupte. oc fynghir
huus. stuuu. bakharbarghi. nothuus oc lathu. them
skulu bønder up gøra oc præst uppe halda sithan. mæs
sufat oc til fa. oc kalk ok korporale oc mæssuhakul.
stool oc handlyn. oc mæssusark oc linda ok houothlyn
þem skulu bønder til fa. oc sithan kirkia sialf uppe
halda. them skal biskuper uigia. tha skal biskuper
til fara. oc stæmpnu dagh uith han gøra naar kirkia
skal uigia. tha skal biskup man sina uisa. at taka hof

nothtinda i them .x. uintrum en houothtinda skal skip
ta i thre lute en loten å biscup annan kirkian, thrithia prästen

Hälder biskuper ey dagh åt bondom ta skal han
bota siex mark, forfal hans äru thäll, än konongr
hauer hanom buth sänt, annur än ärchebiscup hauer
hanom buth sänt, thrithia än han siuker ligg, ta skal
han i døgreno første oc daghinō nästa sokneme buth
få oc sighia hem at han forfal hauer, oc by ma han eygh
stampnu dagh halda. Illa bonder at honom at han fē
thaghar ey buth sik, ta skal stallare thet uita mz tylftar
ethe, bithia sik sua guth hollan oc nattum sinū at han
them thagar buth sände tha han buth fek.

III Laym
Om Bisp byter stäm no dags wider Bonde.

Om Bonder icke sätia stämd Bispes bud.

Halda bonder ey at biskupe stampnu dagh, bøte
hanom thre mark, forfal thera ær än gengärth
up brander, alla lanz harra hau them buth sänt land
at uaria, Biskup skal gengarth gøra um tua näter
oc til quals thriþia daghin mz tolf mannum oc sielfu
han thrattande.

IIII Lay.
Om Bonder ey hålda åt Bisp stämno dags.

Um kirkiu drap

Uarthi mathr i kirkyu drapin, thet ær nithings uark
tha ær hun all vskir, oc kirkyugarth samulund,
tha skal gifua biskupe thre mark fore skirsl, oc natta
gengärth oc ey houothtunda. Um kirkyu landboar

V Lay.
Om man warder i kyrkia dräpin.

Landboar skula ey optare houothtunda gøra utan
meer än entima vtan the vilia. Alla the falla i
houodh synd i thy ære kirkia mothis a, the sum boa a
almanners iorth oc taker sun apti fathi, the heta bønd
oc ey lanboa.

VI Lag
Om Soknebonde.

8 Varthi altara sten løs, tha skal prester biskup nith-
nara. vil han biskupe ey til ligia, tha hatte mith
Om altare wigningh
smom thrim markum. tha skulu bonder giua biskupi
thre mark. oc natta gengarth fore altara wighsl. kalka
oc massufat them skal biskuper wighia fore tiunda han
ar bonder gora hanom oc folk farna.

9. Taker kirkia at fyrnas. standa stolpa oc ligia
Om kyrkia
syllar oc helt dyrne tra oc fastiband. ligger
warder gamall
tamb heel. altare hafui kirkia wighsl sina. an tho
at hana bote. an thassi all hell.

10. Flys kirkia oc mein ar that nya. an that forna.
tha skal kirkia wighias.

11. Varthi kirkia brutin oc massufat wt stolen. hau
Om kyrkio
ar nithingxuark oc niu marka sak kirkiu sialfue
warder brutin och stulen
oc sua harathe oc sua konunge. Varther han fangen
i kirkiu alla annarstath mz thy the stals aff kirkiu
ne, tha late lyf fore.

12. Varthi in ganget at oppnom dorom. tha skal prester
Warder kyrkio stulin
gialda skatha ater han ar kirkia fek. til thas ar thre
at öpnom dorom
mark aro. sithan skal han ey thy mera gialda at skath
hi se mere gör

13. Ar graut undir syll thy skal prester ey uartha. ..
up sithan oc faar kirkia syt ater. thaghar hun ha
uer alt syt ater. taki sina thre mark prester aff thynne

14 Brander up kirkia. tha skal prester bota thre mark
Om kyrkio brender
prester skal uartha franulpusum. oc han baklynsum
ar tand.

Bramma massufat inne aff brandzusum i kirkiu 15.
gialde præst ater huart sum uart ær til thæs ær thre Brenner mes. sefat
mark æru, ey thy mera, at mere skathi se gør
Skil a bonda oc præst, bith præst bonda tiunda, sighi 16
bonde ney imoth, byuthi fore sik tylftar eth. Bithi sik sua Dela prest och bonda om tiunda
g. h. o. v. s. at han tiunde ey, oc ey ær han sander at sak
there. thaghar han hauer suoret tha skal præst bøta
oc them ater gialda m(eth) sornom ethe at the uaro ey bætre
Hanger klocka i kirkiu, falder hun nith oc i houoth 17.
manne, faar bana aff, bøte fore sokn, ix. mr arfuanum Faller klocko nider och nogor fåår bana af
oc iorthegandi gialde slikt mæth sum man. landboa
gialde fore sina husbønder, oc stande i thera skyld, oc
gialde inti fore utan han dør aff.
Falder klocka rinnin nith i houoth mann, bøte 18.
sokn fore iii mr arfuanom enom æn han dør aff
Fald(er) klocka i houoth præsti, ælla klockara, tha uar 19
the sik sialfui, brast hun fore them, tha uari ugild
Faller annar man klocko nith, oc brast hun nith. 20
ær hun uarre æn thre mark, bøte sum hun uærth ær
æn eli mera tho at klocka bætre ær.
Skil sokn um præst, rathe the sum flere æra, ok bis 21.
kup gifui kirkiu tha ute æra thre vikur.
Varth mæth i kirkiu drapin ælla sarghathi, gøre 22
sokn natta gengærd, oc bæn gærningena giorthe Om drap eller sår gørs i kyrkio
gialde ater soknamannum fult fore kosten oc atre
mr. oc skal biscup forbutha, oc til han rætt gør ok

præst syunge oc i kirkyu inne, iorthe oc ey i kirkyu
garthe før æn han skript ær
xii 23 Om kyrkestad i kyrkio Hua inne will ligia i kirkyu. gifui hanum þre mark
oc prastinum sin læghorstath oc spøre ey lansprasti at
xiii 24 Alt that kirkyu gifs hafui kirkian. oc præst that
hanom gifs. huat þæt ær halder with alla lese pæninga.
xiiii 25 Om drap i kyrkiogårds Uarth math drapin i kirkyugarthe ælla i þær haar
takin. þæt ær friþbrot bøte biskupi tolf ora. oc præster
syunge at saklosø.
xv 26 Om kyrkio fridz brut Uilia soknaman calla ey frith brutin uara. þa skal
biskups lans præster se aff soknamannum tylftar eth.
oc bithia sik sua guth hollan oc uatum sinum. at þær
uar ey frith brutin. sua at þær a biscup sak a.
xvi 27 Om kyrkiogård ligger uder Kirkyugarth skal ee gilder uara. bathe uinter ok som
mar. kirkyugarth skal skipta bola mallum. oc bool
slict sum annat ligger kirkyugarther alder open. that
ær thrigia marka sak. ligger halfuer open that ær
tolfora sak. ligger thrithiunger open that ær sex ora
sak. thætta a biscup. æn sithan a harath fore botta huar
uin. ortogh Iungfru Maria help
xvii 28 hufl Nu um barn bort kristnas oc math hull. fora skal
barn kristna æn man husla. bort math hull oc æn
ær olnengh. fora skal man husla æn olia.
xviii 29 Om barn ey warder christnat Kan barn fa ey kristindom. math ey hull ælla ol
nengh. ær præst forfalla løs bote with biskup sak
sina. oc sakloseanum thre mark. forfal æru prastes

fyughur, þätta ar eet, an biscup han hanom buth sant Prestens förfall
oc ar han for bort farin, annat an han syuk ar, þriþia
um han ar i sokn farin syukum at hialpa, fiartha
an han thiænandamassu sigh, Vm massofatu skal präst
fara syukum at hialpa, an han ey sigh thiænandamassu
Skal them a präst oc bonda. kalla bonde präst for 30 xx
fallaløsan. þa skal präst uaria sik a mote mz siex präs
tum. b. s. s. g. h. oc. v. s. at han fik laghaforfal
Präst a bonda at olia oc bonda sun, ok bonda ko 31. xx
no, bonda dottor the alstu fore tiunda syn oc fore altu Om olie
ri, än fore hiona huart ar olia skal gifua tua øra, ok
sua fore alla the man ey göra tiunda
Präst a øre at leghorstath, fore alla män ørtogh at 32 xx
natuaku, ey mera tho at flere uakus än ena vtan präst Prestens
uili oc bonde, ey a präst mera at natuaku än ena ørtogh rettigset
þo at thre nater lik inne ligger ligger längur inne, gifui ør af liegerstæder
togh fore huaria nat
Dor präst dör at bonda, taki øre num af fatum 33. xx
hans. oc gifui prästi at leghorstaþ oc ørtogh at nat Döör prest
uaku. Präst ar skyldugh gäst at hulla sum bonda hos bonda
Dor seatkarl. tha a präst pik ok skrappu at lagh 34 xx
stath, ~~oc ørtogh at nat uaku~~.
Sitter biskup innan soknar, faar bonde hanum 35 xx
buth. oc biþi olia sik, han skal olia han oc hafui fore
halfmark
Gangär präst i annars sokn, oc bär i bok ok stool 36 xx

om præster går i annars sokn och tars
oc las oc las mer folke, þa ær han sak at thrim m̄
kunn, bøte prestinū, xii. øra oc sua biscupi.

xxxvii 37
Huru tiun dar skall
Aff akre skal tiunda gøra oc skipta oc aflatha, taki
præst sum kirkia ær mgh til, siþan skal skipta i thre
lyte, taki en kirkia annar biscup, thrithia skal skipta i
tu, een loot til spitalsins, oc annan hafui bonde hema
m; sik fatøka māna loot, Aff alt þat korn man sa til
iorth, skal tiunda aff, ee hua th a, oc ey lath tiunda aff
oc skil han aat bøte thræmne siextan ørtogh, Aff allt
that korn man sa til iorth skal tiunda aff, ee hwat þet
ær hælder bonde ælla leghoman, oc alt korn skal skilia
aat, sær hwete oc sær rugh, sær byugh oc sær hafra, ok
alla mann skola tionda göra
til kirkyn føra, Alli man skulu tiunda gøra, sua klærka
sum lekman, vtan præstin aff sinu kirkyu bole, ælla
bøte sum skils.

xxxviii 38
Sitter man quar och wil ey tionda
Siter math quar vm kyndilsmæssu dagh m̄ allan
tiunda, biskups, præstins, kirkyunnar, ælla spitals koen
vm nokot þætta mall gifs hanō sak fore, væri sik m;
sinū næmdamāne, falz han aat, bøte siextā ørtogh
saksøkianū nisampnū.

xxix 39
Gifftz mann saak för tionde
Gifs māne sak at hā hau mina gyort at norþ
loot an han aatte, ælla pronasta gift, ælla fæluskapu,
væri sik m; sinū næmdamānū oc sik sialfum oc sinum
næsta grāna, fals hā aat, bøte, viii, ørtogh saksøkianū
oc þat han ater lyolt aff tiundanū, Siter han quar
til paska bathe um tiundan oc sua vm sættena, væri

tha i forbuthi thi til han haui alt rat gyort vm bathe,
oc huar vm skapna tiunde är byug reet, göre skappu
byug prouastanom, oc sua salu skappu, Är synskapna tiunde,
ba taki prouast ena skappu byug oc fira pänninga til N. Skänga
salukøpings, alla skapp hafra, aff loot fatokra männa hafra lyka 11 mz
bat bonden haui inne mz sik, 4. penge
Oc huar minna är än syu skapna tiunde, tha gifui 40.
prouaste ok til salukøpings, huarium thera fira pän
ninga alla skappu hafra huat bonden wil hald, än mith
aff fatokra männa them bonden haui inne mz sik, crucis fot.
Præst a quikan tiunda allan, oc offer that til cruzafot 41
komber, a langa fredagh. Quikkiond
Augin a præst aff them almosom a altara koma vm 42
maskus dagh
Um bonde dör i sokn oc wil i annare ligia, ba skal 43.
præst hans lik ligia oc til garz lyth fylia, oc ey lan Om bonda
gra utan han wili, ba skal præsti allan syn rät up haf dööt och wil
ua. bathe fore oluens oc sua fore laghorstab oc nat i annan sokn
uaku, oc gifui them præsti han til faar sua mykit hä liggia
wil, alla thorff han ey iortha han vtan han wili præstin
An tithakøp skal gifua løska man, gifui fira pänin 44
ga suenska, är han gifter gifue sitogh, ey bo mera at Om tika
hion se flere a kost hans, faar math aklas alla häda köp tithakøp
korn, göre tiunda, faar ey fult akerlas göre tithakøp.
Agher math bool i adrum by, oc faar affathom, bar 45
skal luka tiunda præsti, oc kirkyu sum bool ligger, oc Om man
ager jordh i
androm by

kirkygarthe narthueta, Saar math enka aker til byar, þa skal han prästins tiunda lata ater standa, oc allan alla bort føra,

46 Boor bonde i wtmarkum, søker thyt til kirkyu hans þykker näst nara, ey ma lanboa nøþa at søkia wr kirkyu by, oc til annara kirkyu,

47 Komber natha bloth i kirkyu garth, þa är han ey by halder vskyr

48 Prast ma ingin v kirkyu vräka vtan þan biskuper hauer forbuthat, Warth math aff namd fald, oc forbuthath aff biskups umbutz manne, þraker fore þryzsku skyld sokn fran mässu, bøte fore första dagh thre mark, Wraker annan dagh, bøte mark biskupi oc sua konunge oc sua harathe, Wraker thrithia dagh, bøte nio mark soknenne, oc, ix konunge, ok ix harathe

Präster ma ingen settia vt kyrkia v[illegible] han bisk[illegible] [illegible]

49 Hwilkin math gaar i kirkyu openbarlika oc forbuthjar oc laghlika är falder, oc äter køt oc bryter fastudagha, sum han hauer openbarlika takit, þat är skripta brot vtan han hafui þas loff til sum vald hau a biskups näthna,

Om then man gär i kyrkio emot förbud

50 Hwilkin math etha gange i aduent, ok innan at tunda dagh äpter tolfta dagh iula, älla innan nio vikna fastu, älla i paska halgh, älla adra dagha, þa ey är eth gangande, bøte threnne sextan örtogher, ena biskupi, andra konunge, thrithia harathe, ok hallas afflagha ethar, oc ey meenethar

Om man gar eeds i advent eller andra tider ta ey ma eeds gangas

Bryter math kirkmassu frith a kirkmassu dagh. *§ 1 elvm*
fran by forst daghas oc til daghfulghit ar innan sokna *Om messo*
markus. bote biskupe thre mark *fall.*
Bryter math iulafrith. fra iula aptne ok til tolfta dagh. *§ 2 .xlix*
alla paskafrith fra klokna othensdagh. oc til paska dagh *Bryter Ju-*
at quælde. bøte biscupi tolff øra. oc tolff harathe *lafrids*
Thætta agh biskup aff gamblum laghum. Varther mather *§ 3.*
i kirkyu dræpin. thær a biskup .ix. mark fore. Varther mather *Om Biscops*
i kirkyu saar. þa a biskup þre mark. fore all banzmall *sakörr*
n thre mark. Hua skripta brot gør bote biscupi thre mark. *Bandzmäll*
fore twæfalt hoor þre mark. fore enfalt hoor .xii. øra. fore *Hoor*
frændsimma spiall. a thrithia man. alla fiærþa .xii. øra. *Frendzemia*
ær þat skyldare. bote þre mark. oc sua fore all annur *Spiell*
CXIX fyrnumark. oc gange til room. Skilias hion tu aat. alla *Om skif-*
ryua fast fore frændsima spiall. bøten bathe biscupi thre mark *tings ...*
Skilias þe fore guzsifia lagh. bote than sum faste. allar *...*
gifte. bote biscupi thre mark. Gifter mather dottor. alla fra
kono nøthgha. oc skilias the aat. bote biskupi thre mark.
than ratter giftomather ær. æn han gifter. Fore .xii. mana *Om falska*
eth agh biskup thre mark. sua oc fore twænne tylfter *Eder*
oc ey mera. Hua sum bryter halgha dagha. paska dagh *Helgadags*
halghathorsdagh. pingizdagha dagh. midsumars dagh. *brut*
sancta lafrinzsa dagh. halghunamasso dagh. alla uarra
fru dagha. sancti mikials dagh iula dagh. aattunda dagh.
tolfta dagh. kirkmassu dagh. apostlamassu dagha. þe
sum fasta ær oc forhalgt ær fore. oc alla sundagha. huilkin

Om man fal ler markna der a helgada ga

sum hiargs stfan uarknath nokon, a notrom thana
dagh, bøte biskupi þm. ørtogh, alla uari sik mz tolff māna
ethe. hualpe hø oc kone at saklosō aptir mithaptan.
huar sum bryter frith i skarum vm skardagh. bøte bis
kupe. iii. mark, alla uari sik sum lagh sighia.

54 Hua sum gør fulla gengærd gifu prasti tua ørtogher
Om Julod nings
fore nilezlu lyuus, oc ulcla lyus, oc ofre mete vtan hun
vili, Hua inuma gør an fulla gengærth, gifu ørtogh fo
re huart. huarte lyus alla pāninga, agh bonde prasti
fore nilezlu aptir gift, utan bonde vili,

55 Athassum daghum a bonde oc husfru ofra, paska
Om Offer
dagh, kirkmasso dagh, varafru dagh han forsta vm høstē,
forsta siala dagh aptir mikialsmassu dagh, halghuna
massu dagh, sialamassu dagh th aptir. iula dagh kyn
dylsmassu dagh.

56 At wtfaru dagh skal prast hafua ørtogh fore sialamas
Altare la ger
so oc altaralaghi, oc sua at syunda dagh, oc sua at thrat
tanda dagh.

57 Ater bonde huyt vm fasto, alla nokon than dagh, su
byuz til fasto aff kirkyu, utan krang bøte halfmark
biskupi. oc ho fasti annan fore, alla uari sik mz sinum
hnandamāne oc sinum næsta grāna.

59 Hwa sum ligger i løskalaghi openbarlika, oc nithsig
Om lønska lage
fællu suar a paska dagh fore prasti oc sokna mānū,
synda ater mz hanne, aptir paska, bøte biskupi thrē mr.
byl han, uari sik mz tolff mannum.

Huilkin man gør openbart hoor, taker horkono hem 59 lvi
til sijn, ok lagger innan siangh sina, alla uarthi inne takin Om vppenbar
mz hanne, þar ma biskups soknare sak gifua til, han ua hoor
ri sik mz fiarthings næmdenne alla bøte sum sankt ær
Biskup skal døma vm klarka hyonalagh, banzmaal 60. lvii
oc testament,

vm siala gift

Vil mathr fore sina sial gifua, þa ma han gifua hell oc 61. lviii
vsyuker, een helan hōuothloot mz tuagia alla thrigia Om siala
mana uitnum, sua mykin loot mane bar til, oc halfuan gifft
æn syuker ær. Ær þat alt tuinde, gifui sua mykit sum
enna thera bar til, huat that æra flere alla færre.
Skil tua kirkyu um nokot thingh sijn i mællum, 62. lix
alla oc præst ok kirkyu, vm kirkyu goz. þar ær bisku Tvætt om kyr-
per domare iuer oc sua iuer kirkyuskuld kiegodz
Allt præster byter boande a kirkyubole, bøte biskupe 63. lx
bathe haraz rat oc konongs, oc vtan byar bygiunga.
I byar bygiungh skal præst i bonda laghum uara. 64. lxi
þat ær lysth, garthar broar, i hald feaar oc aflator, aplo Vtj thesse fall
ior tialdrobroot akernaam. fore thassi maall skal uar wari prester i
daman præst uaria. alla falla fælz han til thranni Bonda lagum
sextan ortogh, taki konongs rat sijn. fælz mæna, taki tialdrobrot
alt harazhøfthingen. fore tialdro broot bøte thranne effossio finium
sextan ortogh

vm prestin

Oc harathe sinn rætt
Boor han a annare iorth, bøte biskupi konongs rat 65.
Tawer skulu kirkiudrotna uara oc thrithi prestin 66.
ther skulu een tima a arein rekna firi aldri solmane. Om kyrkie
værdsman

Om kyrkio(n)ers rättighet ey är vtgiort om päska

fore paska, ok skuldir krafia, hua sum ey hau guldit
vm paska dagh nrsti thiainsto, eer ey bonde sialfuer
i garthe, forbuthi them sum nyklana bar, Jngin ma
langre dagh gifua oc pant fore satia, Lana prast ok

Om prester tä(r) ner bort kyrkio(n)ers penningar

kirkyudrotnar kirkyupaninga vtan soknenna rath,
gialdi sialfuir ater kirkyunne, oc kraui ha at aff be
67. Tak prast laan aff kirkyu, gialde ater than lante,
fore paska, alla bote biskupi thre mark, Jngin ma taka

Jngen må tä(r)ga kyrkio(n)ers penningar eller tionde vthan Sochnamans wilia

kirkyutinda alla paninga vtan mz alla soknena
rathe. hwar þet gor bote thramne siextan ortogher,
ena biskupi adra kononge thrithia harathe, Vilia
ey kirkiuuariandä rakna fore paska, vari i forbuthi
vm paska, alt that prastes hion bryta boande aa
kirkyubole, bote biskupi konongsrat oc harathe sin rat
68. Ey ma kirkyu iorth salia alla skipta vtan biskups

Kyrkio(n)ers iord må ey säliar eller bortskiptas.

loff oc prastins oc soknamanna vilia, vtan sua sum
gifs til kirkyu bygningh hafua skulu soknaman
salia an kirkia thorf bygning mith,
69. The iorth sum gifs fore mans siall til kirkiu, hun
ar ey burziorth langer an vti ar nat ok iamlangee,
70. Vil man hionalagh binda that skal prast lysa

Lysningh för hionalags

71. thre halghu dagha i kirkyudorom, alla bote biskupe
Hua sum prasti a gialda nokot alla thre mark.

Om nogor är kyrkions skyldigh

biskupi at kirkyunna rat, hauer han ey guldit þa
han ar thrim sinnum mint til, þar ma biskup forbutha
til oc ey sokia til,

Bigh math sik ey ratlika faldan uara fore biskups sak. hafiu dagh til forsta lanzthings, vil han kalla sik vndir högre domara. hafiu thar til manatha dagh, haf in han ey tha ordelt sik ba ma biskup forbutha Ordela:

Hugin prast alla lansman ma forbyutha vtan biskups breff, forbuthar han vskallika, uari sua lange i forbu thi sum bonden uar. 72.

Honothtinde aptir gift skal mein man luka meer. vtan than inte hafbe aptir fath alla moth. Giftis alla falder i honothsynd. the sum open bara skrupt kraner ba skal than samu gialda honoth tinda innan thratiunda daghen sithan hans brotto pe han uarit, alla han ar falder, alla haner inthigan get the synd. Ee hua sum arfue fath alla mothor lo sa panninga, huat that ar halder math alla kona, mag hande man alla ouormachi. ba skal han gialda honoth tinda innan .xxx. daghin, aptir fath alla moth dethradagh aff them panningum sum han them. oc ingum adrum Than sum loner alla undan skyuter nokot aff them panningum. han agh at tiunda aff. alla skipter the pa ninga alla bort fore. for an tiunde ar aff gör. hatti inth xvi. ortogh sal:sokiandans. sua konunge oc harathe. oc ater that han undan dro aff tiundanum. Aff them al lum lösom panningum skal honothtinda göra. vtan aff korne. fore byy at thy tiundas huart aar aff. Giftir ma thy son alla dottor. oc gifuer hemgiafua. dor fath allar 73 Om hoff midtionda

moth sithan, gøre sua mykin loot at houothtunda aff
thy hanom uar hemgiuit sum huart þera that wgift
ar oc gøre thy houothtunda arfuin falder, alla føre ater
nes sinornom ethe oc gøre all saman, Gifuer mathr fril
lu barnom sinom goz, gøre sua the barn houothtunda
sum laglik barn, Nu an vtanlanz alla vtan biskups
dømet, mathr huar han hælst boren ar, þan ey galt ho
nothtunda a sino lande han boet iamlenge thry aar i varo
biskupsdøme, thaghar iamlanga thry aar aru wt lithin,
þa skal han gøra honothtunda, Sua oc an nokor wtlan
ker far bort aff biskupsdømeno, an før an thry aar aro
wtlithin, oc komber ater i geen oc duals sua lange,
bathe that han før uar an han bort foor, oc sua sithan
han ater kom, oc full aro thry aar. þa skal han houoþ
tunda gøra, an entuma aff þem samu pænningum, vtan
kirkia ingiis. þa skulu alli vtan landboa, gøra ho
nothtunda, the ey hafua gyort honothtunda i tuim
vintrum, Arfua bornen aptir fathr alla mothor till
fulla siex marka, tha skal huart þera gøra sina, xxx,
pænninga, arfua the minna an til siex mark, luki
allena thrattighi pænninga, huat þe ara flere alla
farre, oc them skal ingin gøra vtan entuma, Ok hua
þaghi først honothtunda gør først tha skall them
wt gøra, Ok skal biskuper oc prester iamt sin i
mallum skipta.

Vm prasta arff · huru skall skiptas

Prasta arff skal sua skiptas, Dör praster tha skall
ratter arfue taka arff hans, tho sua, at dö han
that aar han skal biskups gengärth göra, tha skall ar
ue alt goz taka, bathe sathena, huat hun ar halder
a akrum vte skoren alla vskoren, alla in borghum, ok
biskupe gengarth göra, oc prastins skulder luka, oc
that up bara sum prastin hauer aflat för än han dör
Än alt that sithan falder ar prastin ar döth, that te
li than praster apti komber, oc ingin skal aff kirkyu
bole föra för än biskups gengart ar aff gör. Vil ey
arfue biskupi gengärth göra, tha ma han forbutha
til. Nv kan praster dö oc biskuper skal ey gengarth
hafua, tha taki alt gozet arfuin, än tunda ar sum
skiptat uar at alder than tunde sum vte stander,
antigia a akrum alla i sokn vti, taki than praster
sum äptir komber, än alder than lathu ar, mz pras
tins korne, han skal arfuin hafua, Nu dör prastin
sithan vinterrughi ar sath, vm hösten tha skal han
praster komber rughin hafua, oc gifua arfuanom
frölön fore, Nu kan sua vara, at praster taker noccot
fore sik äptir annan prast, that innantarum hal
las, gialder praster ey that mathan han liuer, tha
gialde hans arfua that, oc thar köpes iorth mz vn
der prastins borth. Nu ar sua stathgat at vm hö
aptir prastin döthan, alt that in ar burghit, alla

i stak ar komet, that a alt prastins arfua. an w
slagna ängia skal than prästir haua, äptir komber
Nu kan sua uära at präster hauer lanboa undir
kirkyu sina, hauer han nokot uptakit aff skyldene
for än arfuin do, hafui han that arfum, än alt thatt
vtakit är, taki than präster äptir komber. Nu do prä
ster fore paska dagh, tha alt that han hau up takit
aff päningum hafui arfuin that. alt that vtakit är
hafui than prästir äptir komber. Nu dör prästir sidan
han hauer thiaunist gifuit a paska dagh, þa taki arfui
sua that uti stander, sum that up är takit. Nu kan
that sua uära, at präst far fra kirkyu sinne oc til an
dra kirkyu mz biskups lofue, þa skal han hafua allan
than tunda sum han hauer up takit oc i handom ha
uer; än alder than vtakin är, taki than prästir äptir
komber, oc samu lund skal uära um paska päninga.
Än kan sua uära at han han taker tundan thär han
til faar, þa late up allan thän han fraan faar; ee huat hä
ar hälder up takin alla ey. ok säthena skal han nytia
ee huart han faar. Än skiptas tue kirkium, tha hafui
huar säth sina. än um tunda stande sua sum the hafua
up boret, älla sum the stäthia syna. mällum tha thee
skipta.

Numerus ecclesiarum terre Wesgotie

In wazbo sunt ecclesie quinquaginta tres. In wallahæræþ. xii.
In skaningshæræþ. xx. iii. In kakind. xv. Gudhemshæræþ. xx. vii.
Wartoftahæræþ. xl. vii. Redwægh. xx. iiii. Wilskahæræþ. xii. Item
Frøkinshæræþ. vii. Aashæræþ. xviii. Mooshæræþ. xiii. In kynd. xxx
ix. ecclesie. In mark. xx. iii. Vistundahæræþ. viii. Item Ballabygd
tres ecclesie. In gasin. xx. iii. Kyndahæræþ. xx. viii. Qwaln. xx. vi.
Alshæræþ. iiii. Barknahæræþ. v. Vistahæræþ. x. In asinhæræþ. xii.
Winnahæræþ. x. Flonnahæræþ. v. Laskahæræþ. viii. Kolanshæræþ. xx. iiii.
In Wartnhæræþ. v. Alir. x. Sawdal. iiii. Askemshæræþ. v. In
hisingi. ii. ecclesie. Summa ecclesiarum in vesgotia. d. xl. v. ecclesie

Numerus ecclesiarum in Warmelandia et dall

In Nurseshæræþ. vii. ecclesie. Gilbiærgahæræþ. vii. Sunzhæræþ. iii.
Næshæræþ. iiii. Slorboohæræþ. iiii. Gronshæræþ. i. et adhuc. viii.
rustici de Warmilskogh in gilbiærgahæræþ. Frykulshæræþ. iiii. Elnahæræþ
iii. adhuc due ecclesie dicte vlfar o o [?]. Ekeshæræþ. iiii. Fryksdal
iiii. Washæræþ. v. Visneem. iii. Nordal. ix. Nordmarcum
ix. Pulsbohæræþ. viii. ecclesie

Huasum fælle daxwærki mæþer for kirkiu. vtan forfal
bøte twa øra for klyf. ok øre for laas. ok swa for
daxwærki. Nu komber agh þan sum næfnder ær. þa
skal kirkiuwærghi mæþ soknamannum hanum sokia.
gøra mæþ twem vm quældin. oc halda hin vm mor
ghonen mæþ þrem

kirkiubalker
konungs bal
giftabalk
iorþa bt
erfþa bt
kaupmala bt
Hoemales bal
Eores bal
Drapam b' in m [illegible]
Draap ma [illegible]
Saramall in [illegible]
Saramall ma [illegible]
rfsinna balk

Här byrias konungs balker ok flokkir

i Um suerekes konongs rike huilkit sum han i sik
hafuer biscups dome, ok in laghmanz dome ok landa
marom thera.

ii Iuer alt suerike agher ey konunglik krona ok konong
uæra utan een

iii Æ ykt nu ok konong^r uiniska kononne mot före ad
rum konunge.

iiii Nu ar til konongs rikit i suerike konong^s nalhande
ok eyg aruande,

v Thesse æru konongs etha, först at han skal ælska guth
ok the halghu kirkyu ok agher eth sin suerra a bok

vi Nu huru laghman agha konongx etha ganga ok lanzmā

vii Nu huru konong^r agher ærexgatu sina ridha ok lanzmā
hanom følia ok gisla sætia.

viii Nu agh kononger i uppsalum uigas ok kronas

ix Nu huro konong^r skal eth siyn taka. for klærka ok
sina lekmen ok um eth them.

x Nu uil konong^r a gifto ganga ok huilka hune morg
hongauor gifua

xi Nu huru frælsis man agha konongx thiana uz nagnū
ok hæstum ok huer sum nagnalsynen skal hafuas.

xii Nu an frælsis man allis ok ær ey fær siælver huru hā
skal thiana kronone

xiii Nu um frælsis man orka ey lang^r undir frælse bliua.
huru han skal undir bonda uttskyldir gā

xv Nv än flere äru saman vm dikt alla dik huru the
agha kronunne thiana
xvi Nv hulkum tima nagnasynen skal skotas i hwarn
lanskapi, oc huat mact the hafua sum skotha skulu hana
xvii Nv än nocor løne sik undan kronona thiänist oc nag
nasyn, ok hulkin forskal han mughu orsaka.
xviii Nv än nocor ryme undan konongs bannecer huat plag
ho han skal hafua, alla huru han aghi sik orsaka fore the sak.
xix Nv um nocor värthi fangin i konongs thiänist ok
ors alla hano sina miste, et cetera
xx Nv än fralsis manz ors døør før än nagnasynen has
xxi Nv än fralsis man aghi barn aptir sik
xxii Nv än fralsis man døør ok hans hustru, ärr aptir huru hon
aghi fralse hafua
xxiii Nv hulkum lundum biscupa riddara alla suena agh
ha til konongs retha oc annarstadh aptir ärandom
sinum oc huat sak than aghi hafua sum adrum lundom
xxiiii Nv huru tavärne agha vara. Ttithi än tavärnar
oc tavärnera vägfarande männum nøthorft skipa, ok be
ra plaghe ey sua göra. Clagha domna.
xxv Nv hua sum takir mz valzvärkum fra edhum oc fostma
xxvi Nv hua sum giftir mallegamana vath fra sik huat plag
ho han skal hafua
xxvii Nv än fralsis man alla kona gør suiklika ...tha
skipte huat sak thär høre til
xxviii Nv hua sum gør gärning a thänum konongs hon

i sin frith takit mz sinu brevom. Cmanze
xxix Nv huilkum sum konongs dom bryt^r alla hans ambetz
xxx Nv än nokor kare a annan um giäld, huru kon
nung^r agh^i thar rät um dma. Cyarku
xxxi Nv huat sak than agher sum bärsar i konongs
xxxii Nv agha tolff uta huat sum bryz mote konongs
xxxiii balkenum ok huru þät skal rättas oc huru þe tolff
skulu suaria at the skula rät gora
xxxiiii Nv huru nalzgästninga skulu fore konongx käras
xxxiiii Nv huar sum konongs domb^r bryz þät agh^r ko
nongs nämd uta oc wt taka konongs rät ok
härazrat
xxxv Nv um konongs wtskuld^r särteles aff hvaru
landskapeno. Här byrias huru marg biscups döme
oc laghmanz döme äru i Swerike

I

Swerikis rike hafuer i sigh 7 Bis-coppzdöme och 9 Lagmans döme

Et konongs rike sum heter
suerike, haf^r i sik syu biscups
döme oc niu laghmanzdöme
mz landamärom thera. Förstu
är ärchebiskupsdömet i upsa
lum sum haf^r i sik eet laghmans
döme ur alt upland. Annat
är lyncöpungs biskupsdöme sum haf^r i sik tu lag
manzdöme, österland oc öland. Thrithia är ska
ra biskupsdöme, sum haf^r i sik tu laghmansdöme
västragötland oc värmeland. Fiärþa är strängne

nes biscupsdome sum hauer i sik tu laghmanzdome
suthmanna land ok narekyu, fiartha ar uastraaros
sum hauer i sik eet laghmanzdome, Siatta ar uaxsyo
biscupsdome sum hauer i sik tu harath laghmanz
dome, Niunda ar abo biscupsdome. ii

Iver alt suereke agh ey kononglik krona ok konong 2
uara utan een, han agh styra oc raþa borghom ok lan Een konung i Swerige
dom upsalaøþom krono goz ok allum konongsliku
ingiældom ensak sina hafua, dulghadraap oc dana
arff oc all sakøres brot sum ui alt suereke sum lagh

iii Hncte aff thæssum sum for æro Ok ratter ar 3 [illegible]
saugth, ma konong mulska fore adrum ko
nonge, Gor þat nokor konong agher tha konong
uald apti komb that mz rat atertaka um han gitter,
Alli oc the i hans rike bygia oc boa agha hanom lyth
nu halda oc buth hans standa, oc til hiamsto uara,
oc sarlika a landamære land at uæria, oc ytarme mz
harfarth ey utan gothuilia thera thagnum iiii [illegible]

Nv ar til konongsriket i suereke konong ual 4
iande oc ey arfuande æn the konong uilst haf Om konunga waall.
na, þæssum lundum at fornamde laghman huar aff
laghsaghu sinne skal mz samþykkyu alla bera i laghsag
hu boande æru tolf man taka, uitra oc snialla, mz þem
a fornamdom dagh timelika til moraþinges koma ko
nong at ualia, Forsto rost agh laghman aff upland
hafua, ok the mz hanom namde æro han til konongs

doma, thær næst hwar laghman æptir adrum,
Suthmanna ostgota aff ti haradh, Vastgota, Nære
kyu næstnamma, ke agha han til krono oc konongs
dome skilia, landom ratha oc rikeno styra, lagh
styrkia ok frith halda, ka ær han domter til vpsa
la ætha, hwilkin een aff inrikis fodom, ok hælst
aff konongha sunom æn the til æro, Aff allum kælla
laghmanna rostom laghmannum til næfndom uær
ther til konongs takin, skulu fornamde laghman
han til konongs doma,

v Nv a sama dagh oc stath agh konong allum
inrikes boandom, trygga etha sina ganga
Dn . . . . gerus Fedz Forste articulus ær at han skal ælska guth oc the
halghu kirkyu, oc rat hanna styrkia uskaddum
1 allum konongsliku rat krononna, oc allum suerkes almogha, Annar articulus ær at han skal
2 kes almogha, Annar articulus ær at han skal
alla ratuisu ok sannind styrkia oc ælska oc gøma,
ok alla urangwisu oc usannind, ok allan urat mither
thrykia bathe mz rat oc konongsliko ualde sinu, Thrid
3 ia at han skal trygger oc troen uara allum almog
ha sinum sua at han skal ængen fatekan ælla rikan
nokrom lundum fordarfua a lif ælla limme, vtan
han ær laghlika forwnnen sum lagh til sigia oc rikisins
ratter, Ey skal han oc nokot goz nokralethes aff nok
rom taka, utan æptir laghum oc lagha domom sin
4 fæ ær sancti Fiarthe articulus ær at han skal rike

sino suereke styra oc ratha mz inlanskum mānū, æpter
þy sum gamul lagh ær ok rikesins rætter hau aff ald'
haldet Ok ey ma wtlanskiman i rath hans takas, ey
hulum alla landom ratha, ey upsalaothe, alla ok sua
gamalt krononna goz at ingin minnes alla aff
sanne sagn ueet huru that først unde hana kom,
Fiærthe ær at konong' agh at gøma huus ok land
mz ærlikum ingialdom thera oc landamærom ok
uæria æpter maat sinne, sua at intet aff thæssum
forenæmdo minskes fore them konunge æpter kom
ber, þy at han agh mz ræt oc uald þat ater taka,
fore þan skuld alla northe konungsdomet grena dø
me alla minna, Thriætte articulus ær at konong' ag
eer at lifua uiþ upsalaothe oc krono goz, oc ærlika
lagha wtskulder aff landom sinum, oc ingan nyan
bunga alla a laghu a sit land lagia, utan mz sua
forskællum, først at wtlænsk' hær kristen alla he
then uilia land hans hæria, alla notor inlændes
sætia sik amote kronoinne, ok konongen giter sik
adrum lundum ey narcht, alla at konong' skal kro
nas alla eress gatu sina ritha, alla barn syn son
alla dottor gifta, alla konong' thorff uiþ huus syn
alla upsalaothe sina bygia, I tholikū fallum skal
biskup aff laghsaghu huarre siex aff hoffmānum
oc siax aff almoghanā. þat mællin syn nagha, huat
hialp almoghen skal oc ma daghlikast gøra konunge

vtlendsker man må ey i konungz rådz tagas

5 Konunger må ey minskano, got af kronone

6 Konungen æ- ger lefua wid Rikzens laga vtskylder,

7. Konungen skall halla almogen wid theras lags och priuilegire.

Vtlendsker Rett ma ey indrages i riket

Jngen nÿ lags må Konungen gifua vthan almogens wilia

Kÿrkiofrid Heimfridt Tingzfrids

Konungens Eedh

sinum. Hyinde articulus är at konong skal kirkyū ok klostrō ok klarkum. riddarum oc suenō. huars thera goz oc hyonom alt gamalt frälse uskaddum kronoñna rät at halda, oc all gamul suerekes lagh, the sum almoghen haū mz gothuilia oc samthykkyu wiltakit, oc statfäst äru aff konongenom för uarandō oc konongsliku ualde uera, halda oc styrkia, oc uaria sua at ingin ulagh gange mote rät lagh. Thär lika at ängen wtlänsker rätter draghes in i rikit almoganum til lagh ok rät, Jngin oc the lagh gifuis almoghanom utan ia oc gothuilia thera thägnū. Hā skal oc almogha sīn allan fritha oc frälsa oc särlika han spaka oc mz spakt uil liua, sua fore ustyrlikū ok urangom inlänskum firi wtlänskum. Särlika i amīnelse hafua, at halda, oc styrkia kirkyufrith oc tingsfrith oc heimfrith. Alder frith ökes, oc vfrik forgange äpti thy sum konong är til. Nu agh konong eth sin ganga a bok oc halghudoma, i hand sinne halda ok sigia, sua hiälpi iak mik guth hollan bathe til lyf ok siäl ok sancta mario, oc sancta erek konong, ok all halghun oc halghudoma the iak a halder; at iak skal alla fornämda articulos halda oc styrkia äptir kunnist oc bästo samuitce minni, oc agh konongr mz upphaldne hand sinne, guthi oc almogha sinū a tryggra tro lofua eet sinne guthi oc halda uith allan almogha sin, ungan oc gamblan. vfada

sum fødan karan sum vgaran, oc sua framarande su̅
naruarande sum konongs eth hortho, vtan i ængo bry
ta ok halder økya mz allu gotho, ok sarlika mz konōg
slikum ræt sinum, Guz kærleker se mz konongæ ua
rom oc allum almogha hans, thaghar han ær sua aff
~~almoghanu̅ ualder~~ ok laghmannum oc lanzmannum c. Lundii
ualder oc til konongs dømder, oc hafuer etha sina
ganget sum før ær sautt, ba ær han lagliker konōg
uer alt suereke. Sithan ma han læn gifua, oc lande
sinu styra ok allu thy sum før ær sauct, bær til i rike Konungen
sinu aff guthi hørsta doom hafua ǒ alla domara oc hafuer hög
sua almoghans kero mall æptir laghu̅, alla æptir sta dom
wtletta sannind, huat han halder uil

Nv agh lagh man aff uplandom, oc huar aff lag 6. m c Lun
saghu sinne, oc alder almoghe mz them uarna Almogens
rande ba konong' fore thasse etha ganga, Første arti Edz e
culus ær at alder almoghe i suereke boande, skal hā 1 artikel
fore konongsliku ualde hans, allan konongslikan
ræt styrkya, Annat ær at ui skulum hanom rætta 2
lythnu standa, oc buth hans fulkoma, i allu thy su̅
suarlict ær bathe fore guthi oc mannu̅, hanō at byu
tha, ok oos at gøra allum ræt haldnom hans ok ua
rom, Thrithia ær at ui skulu̅ hanō tro uara mz ful 3
li thianist. Ok sarlika mz harfærth til landauares.
rike oc land mz hanom uaria, Fiarthe at almoghen 4.
sum aff alder hau̅ uarit oc æn ær skatskyldugh agh

ok skal alla arlika lagha wtskylder sina. konunge sinū
gifua oc göra mz gothuilia. utan alla thrysco hana flyt
ia oc föra aptir konongs uilia oc rat sialfua thera.
Sithan skal laghman oc almoghe alder etha suaria
a bok oc halghudoma. ba aghi laghman hand sina up
halda. bithiande sik oc allum almoghanū sua guth
hollan bathe til lyf oc sial oc yumfru sancta mario
oc sancta erek konongh oc all halghun ok halghudo
ma the han up a halder. at the skula alla förnamda
articulos uith konong sijn halda. ok styrkia aptir kū
nist oc bazsta sannute sinu. oc mz uphaldnom hād
guthi oc kononge sinū a tryggia trolofuan etha thera
at halda. ok mz thaſſum ethom oc trolouan sum lagh
man ok almoghe hafuer suoret ok louat konōge si
num. binz vnder bathe unger oc gamal. foder ok vfo
der. vkar sum kar. frauarande sum naruarande. sum
etha suoro oc trolouatho.

Almogens Eeds

vi 7. Konungz Eriksgata

Nu aghi konong^r erexs gatu sina ritha. oc lanzmā
agha hanom fylia oc gilla satia be han felogher
ok siker ar a. ok etha at suaria thaſſa sum for aro saghe
oc aghi konong^r i lande oc laghsaghu huarre loua ok
iatta at skal them alla etha sina halda. sum han suor
i upsalum. tha han forst til konongs toks. siu aghi
han ratsoles um land siyt fara. tha agha the i upläda
laghsaghu boande aru. fylia hanom iii laghsaghu bera.
oc til strangenas. bar agha sutherman uith taka.

ok hanom mz gruth oc gislum møta oc fylia hanō til Bruds. och
siktuna. Thær skula østgøta hanom mz sinum gislum gistann
møta, oc fylia hanom gønom land sit oc til nuthian skogh
a holaväthe. thar skulu smalænninga hanō møta oc fylia
hanom til iunabæk, thær agha hanom væsgøta møta mz gru
thum oc gislum oc fylia hanom til romundabotha. thar
skula hanom nærekyn møta oc fylgia hanom gønom land
sit ok sua til ukhofua bro, thar skula hanom møta vast
man mz gruth oc frith oc fylia hanom til østens bro. Thar Bruds
skula hanom uplænninga møta, ok fylia hanom til vp och frids
sala, tha ær than konongr til lanz ok rikes komen lagh hic nonnulla inkz- ventur in Cod. Christ
lika, ok æres gatu sina ritht hafuer ok ualder sum
lagh sigia, mz ethom oc orthom landom ok lanzmānum
sinum gyort, alt that han them oc the hanom agha at
gøra.

VII Nv tha konongr uil, tha agher han i upsalum uighas 8.
oc kronas alla oc annarstath thr han uil i rike sino Konungz
æptir vilia ok fallum sinum, tho aff ærchebiscupe hælst kröningz
fore nærthelik heet skuld bagia thera

Nv tha konongr ualder ær ba agher han rath sit 9.
ualia, førsti ærchebiskupa, oc sua luthbiscupa, sua Huru
manga aff them hanom fallit ær aff them sum i hā konunger
rike boa, oc adra klarka sum hanom æro nytter Tolff skal sit
agha i konongs rathe uæra aff riddarum ok suenō Råds ware
oc ey flere. The førnamde agha konunge eth sitt suær ia
ia at guth ok halghudoma. sum the a halda at the skula Rådzens Eds

kononge sinum ratha that sum the uita fore guthi
oc hanom lande hans nyt oc gangliict uara. That
ey fore uild skuld lata. frænsæmio. maxemio ælla
2 uinskap. Annat at the skulu han styra til rikisins
rat mz alle thera mact at han mughi halda the
etha han hauer rikeno suoret ok almoghen hanū
Ok that sama skula the iatta sik sialfum at halda.
3 Thrithia at the skulu alt that lonlict hafua sum
konong vil lonlict halda oc huarghin that open
bara hanom ælla hans rike ma skathi aff koma.

10 Nu vil konong a gifto ganga, oc husfru sinne
morghongafuo gifua. the morghongaf agh
at gifuas mz samthykyu rathgifuara hans, ok mz
rathe bathe biscupa riddara oc suena, the i hans ra
the æra oc ey adrum lundum, huru mykin hun skal
uara. Ey agh konong huus ælla fasto gifua, utan
gifui aff landom oc garthom aptir rath thera ok
samthykyu. Ey agh the morghon gaf langer standa
æn i hanna lifdagha, aptir hanna dagha agh hon
undir kronona ganga. Ælla that ær sua at drotnin
gen uil a gifto ganga ælla wtlandes fara oc ey i ri
keno blifua mz sinne satu, pa ma than konong sum
riket hauer hanne losn gifua aff sino rathz samthy
kyu huru mykit that uara skal. hafui ingin uald
pe morghon gaf aff hanne taka ee mz hun ugift
ær oc i landeno bliuar utan that fine mz openbaro

Om morgo-gåfuo som Konungen må gifuer brude sine

morgongåfuo stånda i drotningens lifstid och ey len-ger

Drotningen be-holler morgon-gåfuo medan hon ogift ær

gærningum oc fullum skælum at hun sæter sik
amot rikeno, i thy sum ma rikeno koma til skatha
tha hau hun forgyort morghon gaf oc losn ok ey alla, Huru drot ning forbry ter morghon gåfuo e

II

Thæssum lundum ægha frælsis mæn sinum
konunge thiana. Huilkin man sum wil ha
ua frælst sit goz huat han ær riddare ælla suen,
ingum undan takum skal hafua firtighi marka
hæst ingen uarre utan bætre, thi til orlasathul up
goran hialm, oc ful uapn bathe at licama ok beno
ingu undan taknu thz sum een goth man ma sik
mz uæria. Huar attunda dagh æptir sancta pætars
dagh skal uapnasyn hafuas. J upsalum aff allu
upsala biscupsdome J uæstraaros aff uæstraaros
biscupsdome. J strangenas aff suthmanna lande. J
ørabro aff nærekio J lynkøpunge aff østragotlande.
kind thyust ithæbo gremna thueta uist uisinco. J
kalmarnu aff kalmarno foghot i ok ølanda. J rytha
holm aff ti harath. J falkenbiærgh aff bathum hal
landomen norra ok sythra. J skarum aff uæstragot
lande oc aff dal. J thinguallum aff uærmelande. Ban
that uara aff bondom nocrom wil frælsis man uara Huru frelser man sköle göra konungenom sine tienst e
tha skal han sik retha innan than daghen bathe mz
hæstum oc uapnum. Sua at the sum uapnasynena Nar wapnasyn skee skall
skulo skotha a konongs uægna, skuthin bathe mandom
oc firegh hans, ok hæst oc uapn, sua æn han forma
that frælse uppe halda mz goz sum før ær sauct. Om bonde will frelse man warda

xii 12 Om frelser man warder gammall

Nu än frälsis man allis oc gamal wärth ok
vför tha skal han sialfu til uapnasynenä cō
ma fore them sum hana skula skotha a konongs
uagna mz häst oc uapnū allum them thär til
høra, oc te syn fall, oc hafin en man mz sik sum
fore han skal thiäna, tha skula the sum uapnasy
nenne fore standa skotha hans fal, oc än thän mā
nen sum fore han thiäna skal, är nytter til rike
sens thiänist älla ey kan oc thän mānen with
han skilias sum fore han thiäna, ba taki annan i
hans stath mz samu skalum, kan thät oc sua ua
ra at nokor thiänisto man aff alli älla kranctō
hafuer syn een älla flere sum thiäna adrū man
num, oc ära ey daglika hema nästa fathīnū, ba ma
fathoren nyta thera thiänist, än vskipt är thera
mallū oc ey allighis, ba skal een thera a vapnasy
nena koma huart aar a fathorsins uagna sum

xiii 13 Wm frelserman vil dan frelsa gånga

Nu kan that sua uara at no Chor är sauct
kor frälsis man wil undan frälse ganga, ba
ma han ey that göra utan tha uapnasynen hafs,
tha skula the sum uapnasynena skotha a konōx
uagna uita hans forfal oc mz huat skalum han
sik with frälse skil, ok fare ey aff utan thera orlof

xiiii 14

Nu än flere äru frälses man vskulde aat vtā
een fathur ok hans syn älla oc hans mach
sum hans dottor agh, ba ma een aff them sum ...

ar bast fallnu til. thiansto uppe halda mz hast ok vap
num sum for ar sauct, oc fralsa them alla saman. sua
lange the saman aro vm disk ok duk. Sua lrat the
skilias at nugho the ey saman fara til thas at unde
eno fralse lang uara, vtan thiane huar fore sik sum
uith skilias

Vapnasyncna skula skotha i huarium fornam 15 XV
dom stath a kononxs uagna. Ok the samu man Om them
sum konong til sater mz sinu brefue the skula oc sko wapnasyn
tha at al the stykke haldas sum for aru sagth. That skola skoda
skulu the skotha ok gora sum the uilia hafua nuskap
aff kononge sinum. Ok thera uith uagha ok that F heder
ingum manne hoghom alla laghom at the andrum
bundum hafum an sauct ar Vtan hafuen halder batre
an uarre bathe hast oc uapn

Nv um that narth sua at nokor dirfue sik undan 16 XV
lona krononna thianist tha hon byuz til rike Om nogor
sins narn alla a uapnasyn utan forfal sum aru thas dyer sigh vn
sen oc ingin annur at antigha han mrikis ar tha ho dan krone
abyuz alla ligger i sotta siang. ok thatta mz gothe man na tienst
num prouas at sua ar. Hua sum sua gor oc ey gitter hoc 16 et 17 ... in ... 16 in ... ...
sina orsakan gyort sum for ar sauct han agh misla
fralse sit sum han hau hast oc that aldrigh ater fa
utan han nyute sardeles kononxs nath ok bote thar

Ar that ok sua sum gub Til firitigh marker 17 XVII
forgome at nokor ryme undan konongs lianer

Om hans brott som rymer ifrån konungz hander e

kan tith man til finda dragha alla fra konongx am
bizmanne, alla ok i resum sum ambizman han wt
sander. Hua sum sua gör hafuir fore gyort bathe lif
ok gozs utan han fa that aff konongx nathom at
han mughi sit lif lösa. Ryme han sua at han ey
fangen warth, fa aldrigh sin frith ater utan han
nyte särdeles konongs nathe. Gifuer hofuozmä
nen nocrom thes skuld at han sua gör, oc hin ne
car ligge til tolff manna nämd aff resomne, ok
vathe halfue nämd huar thera.

xviii 18.

Om nogor warder fången i rikzens tiänst, tå skal konungen löse hans fängelse e

Warth nocor man i konongx thiänist fangen
tha agh kononger han lösa, oc häst ok
vapn hanom ater gialda, oc hans skatha löso gö
ra. Kan that oc sua wara at nokot frälsis mans
örs fordarwas innan that han wt dragher innan
rikisins thiänist ok han ater komber innan sit
hem, tha agh kononger than häst ater gialda. Ko
sagher han than häst ok vapn up andwartha ko
nongs marskalke um han liff. alla uite oc
that mz skalum at han sua gothan häst miste.
Dör han annorkosta än nu är sagt, ka köpe an
nan i hans stath i rikisins thiänist

xix 19.

Om frälses mäns heste döö e

Ar that sua at frälsis mans örs dör innan
that vapnasyn en halz oc ey finns that mz
luande vitnum ok fullum skälum that hafua feet
oc nar warit at han do, tha agha the hans aatta vik

na dagh gifua sua gothan hæst køpa sum for uar
saut, oc up a than dagh hanom ær nu gifuin, Kome
fore the samu fornæmdo man, oc uari tha saklose fore
konunge æn sua gøra, tho agh han sijn uapn at tæ
tha uapnasynen hafs vm han uil sit frælse nyta,

Hafuer riddare alla suen son æpte sik een ælla
flere. han skal sijt goz frælst hafua til han fæm
tan ara ær tha skal han alla annar a hans uæghna i
rikesens thianist, oc thiana fore sijt goz ælla gøra skat
oc skuld sum annar bonde æn han forma ey thianist
uppe halda,

Them ænkium sum husbønder aatto, sum frælst
thianto i thera lifdaghum, oc thera barnom
sum ey æra til lagha aar komen, agh frælse unnas v
skaddum allum almoghans ræt mz sua skal, ee mæn
hun ænkia sit skal hun fræls uara ok lithugh fore al
le thianist, ee til than dagh hun a annur giftamall gā
ger faar hun fralses man, tha frælse han hanna goz
mz sinu. faar hun bonda, tha gifue hun skat ok skulð
sum bonde. Han riddare ælla suen husfru æpter sik,
tha agh hun sama frælse nyta. Ær that sua at ænkia
ælla iumfru goz loskalaghe hafue forgiort thætta
frælse sum nu ær saut

Ærchebiscuper agh ritha mer land til ... thē
konongs mz fiuritighi hæstom, Luth ... bis
kuper mz thratyughu hæstum. Konongs ambezmā

Z O xx Huru ken, ge fralsis mans barn mäga theres godz frit hafua

Z J xxi Om frelses mans ænkior

Hur ænckia frelsesman

Gör frelser ænkie eller Jungfru tön, sfe targe

xii Z Z.

nes narkum mz hug alla styng a han laghthu. fan
gas han ey a farske gärning kome feloghi fore ko
nongh. alla fore than sum hans dom hafuer oc haf
14 näster dag för dräp — ni sithan halfs manatha dagh. böte hand fore saar
blothwite alla blanath. alli the that gyortho. oc v
gilt alt that the fingu a tompteme. aff bondanum
alla hans barnom alla hyonom nære gilt sum fer
ar sauct that them gyorthes a tompt thera. Rithr
Rider gest wreder aff gårde — gæst wreth aff garthe. fore thy at han fek ey syn wil
ia gøra allan. ok gør han annan tima fore that sa
ma draap blothwite alla blanath. narthi laghlica
til vinnen. stande sama rat sum for sauct ar. hy at
han agi ey at hannunas eatir buthka pænninga.
fore gæstning allas vm all mall aghi tauernes hus
bonde hans husfru barn alla hyon i bonda firth
oc laghum nara. tha the ey gæstas.

23. Om walds werk — Nu hua sum taker mz walzuarkum aff hem
sum i handom hauer; huus iorth skogh. vatn
alla uatnuarke alla mz nocra handa atgarth v
nyt gør fore hanom. oc wil sik eghna. alla oc losa
pænninga. Gialde ater skathan oc a firtighi mar
ker til thrælskiptis.

XV 24. Om malsägande rät — Hua sum gifuer mallegianda rat fra sik haf
ui forgiort syn rat ui thi than saka. Ok hua
sum mallsäganda rät thigger hanom snares syn
arte mz laghum alla pænningum. Ok ingin taki

nu ar sauct, tha bote tre mark. ena konongæ, adra
harazhøfdinga, thrithia malseghanda sum uagfaran
de ar tha. Engh agh bonde samu mannum i samu fark
maat at selia utan til eet maal oc ena natta fother
ey til nocra nastningh alla bort at føra utan bonder
sialfue uilia; ok ey flerum samaman an skipat ar.
ok før ar sauct. Hua sum nokot taker aff praste alla
bonda, alla gaste thera huus amoot thera uilia ok
thessum uarom laghum, Warth that prouat til hans
mz fullum skalum, tha agher konongr oc skal lata
liff aff hanom taka mz suarth hoghom sum laghum
fore tholict ualde. Val ma oc skulu tholike man forwine
fangas aff laghmannum ok sua mindre domarom oc
ey liif mista før that hafu uaret fore konongæ ok
konongs dome alla fore them sum konongs dom haf
ua. Warth oc nokor aff uariande alla egande i thy sa
ma drapin tho tholict gøra, ligge ogilde sum fore huar
the konongs. Huat sum ey guldit uarther før an gäst
aff garthe rither that är rønat ok ey køpt än bo
de akære ok stande sama rat sum før är sauct hän
tholict gør. Hulkin gest een alla flere aff them sum
saman ära um mall alla maat at thy sinne sum
the gästa, draper alla drapa later; alla sargher til
bloz, alla mz nocrom iernuarkum gör them bloth
uite alla blanath, fangas the a färske gärning.
miste liif fore liif i thässu måle. Sua mange mz

Marginal notes (later hand):
Om them som medh wåld no- gestaga af prestir eller bönder
alius processus in cod. Christoph.
NB
Om gäster dräper eller gör de[illegible]
nonnulla aliter disponuntur; quaedam etiam mutantur in cod. Christ.

rithe mz thratyughu hastum oc ey meer Riddara oc
suena aff konogs rath mz tolf hasta huar thera ok
ey meer Suena riddara mithslike mz siexs hasta ok
ey meer utan that ar harfar, Thassum lundum agha
the til konogs ritha, huar sum har amoot gör böte
firitighi mark oc that uari konogs ensak,

23
XXII.

Huru her-
bergerare och
kretare sko-
le skipas

Nv agha rådmänne uara a almänne någhum, Rat-
männ i storbyum, oc tafuärna uagfaranda män-
num maat oc hästafoth at sälia, huus at läna them
sum bethes mz gothuilia, Stuw sum harbarghe, stal-
larum i wthusum, tho sua at fa eghandans uarth
ey wtskutit, Feri agha the uara harbarghi läna sku-
lu i huarium köpstath, sum uagfarande mannum sku-
lu sälia maat ok öl ok hästafoth oc alla thera thorft

Om herberge-
rare ey hesski-
pas
Haec deinde inserta jur. Municipali c. 13 h. t.

Innan huilkum köpstath thätta ey görs ok hals böte
tha borghamästara huar thera firetighi marker,
oc huar rathmän um sik tyughu marker oc that
uari konogs ensak, Hilt nöt agh bonde alla köp-

Huru herber-
gerare skola
sälia

man sälia fore tolff öra, gamalt faar fore fira örtogh,
mark flask fore tua päninga suenska, ok mark
smör, Höfang fore fira päninga suenska, Broth
oc öl äptir thy that a rättom torgh dagh gialder i
[illegible] nästom köpstath, Hästa korn skal köpas
the aff rättom husbonda, sua at spander korns
[illegible] gialder tuem päningum meer än i nästa

Och om herber-
gerare ey säle,
etc

köpstath, Sälia ey the alla harbarghe läna sum

annars mans talu til sijn. vtan sua sum lagh til sigia. hua sum that gør, bøte firitighi mark oc that uari konongs ensak.

Nv än frals man alla kona. gør skipte allar køp mz them sum a skattaldom iorthom äro boande, vtan openbarlika sum lagh sigia. alla ok lønlika thera mallum mz them forskalum, at huar thera skal sijt ägha dragande swlika in til sijn konongs ingiald. hua bolict gør han är konongs fulder thyuuer, huart äptir thy sum that är uart til. Huilkin mz tholiko uarther openbarlika funne, oc mz fullum laghum til vunnen, stande thyufs rät. Oc than skatskyldu ghialde ater konongx alla är lika skulde aff are huarin sum lagh til sigia.

Nv hua sum gør garning a than sum konong hafuer i sijn frith takit mz sinu øpno bref ue fore that at han karthe a han fore konongx. narth han fangen oc mz fullum uitnum laghlika til wunnen. Han hau forgiort lijf oc løsøra, oc rätte arfua taki iorth hans. oc aff them samu løsørom taki malseghande thrithiungen, oc konong tualyt.

Nv huilkin sum bryter konongs doom sum konong hauer giuit alla hans ämbizmanz, oc hauer thär domlreff a. bøte han firitighi marker oc vari hat konongs ensak, oc the skulu wt matas mz tolff manna ethe aff them sum brutliken är. forst

Huru dom, brut skall utmätas

aff løsorom hans. Rakia ey løsora at tha matin huus rakia ey huus at tha matin iorth, oc sua at frænder oc skyldmanni hans mughi that ater løsa innan nat ok aar sua sum hun staar. Kan ey at rakia, bathe fore konongx malseganda oc harathe, tha bøte fore allum sua aff mark sum aff mark. vtan i gialdom. tha mati først malsegandanum sin rät fullan. ok sithan fullan konongs rät.

addantur aliqua in Cod. Christophori cap. ultimo. ht.

xix 28. 29

Om then som hafuer brefa annan om gäld

Nu kombr nokor fore konongen sum breff hafui a annan vm giald. oc är han ey til suars sum kares a. tha agli konongen them sum akäranden är en satia i thy landskapinu sum han boor sum kares til. oc fore enom alla tuem. skal than sum kares til, akärandanum rät gora a than dagh sum konong a lagger mz sinu oqino brefue. alla skal han latta mota sit quitto breff at iuta sik hanum hafua guldit äptir lanz laghum. ok that agha the kononge vmbyutha, sum nar naro at sua nar gyort mz sinu

hæc resecantur in Cod. Christoph.

xx 29. 30

Ho som Jäger i konungz Jacht

Hua sum bärsar i konongx par Tiureskum, huar the hälst ära, hafui forgyort hästum oc arbystum sinum oc a firitighi mark. ok ligge til haraz nafndenna vm han ey uthi farskan gangh uarthi takin, oc näri konongs ensak

Sermulla addantur in Cod. Christoph.

xx 30 31

Konungz nemnder

Nu än that kan sua nara at nokot kan bytas mote konongx. aff thy sum i konongs balkenom staar, tha agha tolf til skipa i huarre

laghsaghn mz samthykyu, naldo oc til næfndo, aff
konongx oc laghmanne i hwarre laghsaghu, the sku
la alle alz oc uilia hafua oc up leta, oc openbara h
uar i sinu landskapi sum them warth skipat at ræt
ta ofuer, at se alla them sum almoghan vfritha moot
thæssum ræt oc banna ethat suaria a guth oc hans
halghudoma ok thera iortherikis hælgh. Ok sigia sua (Konungz Nemdz Eds.)
vi bithium oos sua guth hialpa oc hæ halghudoma vi
a haldom at vi skulum mein bæn skatha sum saklos
ær. Ingan oc bæn saklosan gøra sum saker ær æptir
by samnite oc skælum guth hafuer oos lænt, ok lata
that ey fore frænsæmi, mæxæmi, ælla rædde skyld.
vinskap ælla nokra uild. Oc byuthum vi oos sialfua
alla fornæmda articulos, oc hem sum ægha fylia hæl
sum fornæmda balke, vbrutlika halda skula, vnde
sama fornæmdan ræt sua hialpe oos guth oc halghu
doma vi a haldom. Huem thæssi tolff ælla syu næfna
væri nærre fore konongs dome, hæraz oc mælsegan
da. Huem the fælla, wari fælde vnde konongs ræfst.
æptir hand. hals liff, ælla goz oc pænninga, kuninge (aliqua addantur in Codice Christophero 32)
oc hærazhe, æptir by sum brut æra til

Alla valz gæstinga ægh man kæra, æptir thy
sum hanom ær vratter gør a næstom halghu (Hwru wal dzgerningh skola kæras)
dagh fore sokna mannum. oc nagrannum. sua oc a før
sta thinge, lanz oc hæraz thær han boor i, ælla oc næsto
siex vkum fore kononge sialfum, ælla oc them hans

dom hafuer æptir thy sum gärningen uar gyorth. Ka
rer ey han sum för uar sauct þa är huars manz kära
vm vallgastinnga doth oc vald. Than sum akares ko
me til suars felogh fore them tolf oc fra them, ok ha
in fyurtan natta dagh. Vil han ey til suars koma, tha fal
lis han æptir brutum siinum, oc gange ratter mer lya
æptir thy han hafuer brutit. Nu than sum gifs iafnog
om någre are tweede man i nemb dene: a vm alla räthes nokon aff them tolff vratta uild ha
ua mote sik, antigia fore skyldskap mæcsamd, fegth
vinskap awnd alla illwilia, oc gäter that märkelika p
röuat oc fullkomat in til ens tuägia alla thrigia, þa
ägher man them at sakia, ok ey flere, ok adra sua
manga i thera stath satia, at þy sinne oc ey länger

cap. 33 Hua sum ey halder konongs doom, þa skal ko
nongs nämd fara hem til hans, ok mata wt
Om thenn som ey holler konungz dom huru fra honom skall mätes aff hanom konongs dombrot ok aff huarium syu rät
sum wt är aff hanom dömder æptir thy sum för är sakt
Sitter ey all konongs nämd komet þa skulu at minn
sto tue aff hanum thit koma sum han boor, oc hafua
adra gotha man mz sik aff þe häradhe han i bo, tho
Hoc resecatur in Cod. Christoph. quia etiam deest in Codex Lundii et 2 aliis [illegible] cap. om [illegible] Konung. at näffden se ey fiul tho skal at minsto syu i uara, ok
Ok ägher konongs nämd fore arfuuthe oc kost
hera brithiungen aff allum dombrutum konongs f

Hær byrghas hyonalax balkær oc giftarmal

i Hvilkum lundum man skal sik kono bithia oc fasta

ii Hvilkum lundum sum kona skal fastas. Nu um
mø taker man vtan fathurs vilia oc mothurs

iii Nu um man fasti sik kono oc vil hyonalagh byggia
oc nekas hanum

iiii Nu mz hvat æthom oc rat giftoman agher kono gifua.

v Nu hafuer bruthgume sina bruth fanget, oc kan
hun dø for æn hun dø for æn hun hem til hans kömer

vi Hvilkalethes bruthgumi agher fora forninga bruth
sinne

vii Nu hvilkum lundum man agher brølløp gora. kir
kyrkiugangs øl alla vtfarba øl, þa lik skal iorthas arf
ne alla forstomassu øl

viii Nu sithan bonde ok husfru gift ara, hua brukinna
malsman skal vara.

ix Nu um morghongafuor hvilkum lundum hun
skal gifuas

x Nu hvilkum lundum kona ma morghongafuor
sina forbryta.

xi Nu um man gifuer heimfylgth mz son alla dottor

xii Nu um man dele um heimfylgth þem sum gaff

xiii Nu klandas heimfylgh thas sum gaff

xiiii Nu um bonde dør fran kono sinne hua barna gozle
skal fore se.

xv Nu um kona giftes huru barna goz skal skiutas

xvi Nu huru bondans barna goz skal skiptas tha the
til adra gifto ganga

xvii Nu an flere kolla aro nz bondanum mine an een
huru thera motharne skal skiptas

xviii Nu kope goz sum bonde kope oc husfru huru bat
skal skiptas

xix Nu huru bonde ma husftru sinna goz bort skipta

xx Nu ar fathir oc mothor dothe, hua tha skal barna m
allsman uara

xxi Nu dor bonde vtan barn ok quinna kanne sik hafua
de uara

xxii Nu um fathir alla mothor, barne sino alla syskeno
sino inbyrthes bruthlopes kost gora,

Huuat madar sum kono aller mo uill bithia sik till hio
nalaghs · Da skall han swa mz fara · sum sc̄riuit staar

I. Vil man sik kono bithia tha skal
giftoman oc skyldasta frander at
hitta, oc bon sina byua, fathir see
giftoman dottor sinna, ar ey han
til tha ar son, ar ey han til tha
ar sambrothor hanna, ar ey han
til tha ar halfbrothir hanna a fatharnet, ar ey han til
tha ar halfbrothir a motharnet, ar ey han til tha ar
fatherfather, ar ey han til tha ar motherfathor, ar
ey han til tha ar mothorbrothir alla fathor brothir, ar
ey han til tha ar than sum skyldast ar a fathrne alla

Hwem giftoman skal wara

mothærne. Æru þe bathe iamskylde, þa ær than sum
a fatharne ær oc ey a mothne ær math oc ey kona.
þo mz mothor rathe. vm hiuslifuer

Nu um man vil kona fæsta, tha skal giftoman Om fæstningh.
nær vara, oc fiughur vitne, tu aff mans
vagna, oc tu a quinno uagna, ok tha ær laghlika f
æst. Fæster nokor man ælla gifter annar æn rætter Fæster annar än rätter giftoman
malsman sum för ær sauct, tha böte firitighi mar
ker malseganda oc kononge oc harathe. ælla vite
loff aff rættom giftamanne mz tolf bofasta manna
vitnum. ælla dyli mz sannu vitnum at that ær ey
hans gärth. Hwilkin man sum fæste tuem ena ko Fæster man twem ena kono
no, böte firitighi marker than sum hana thigger
sitharme böte thre marker biscupe. ælla dyli mz
siex manna ethe at han viste ey at hun fæst vaar.
Nu sithan hun ær laghlika fæst, tha skal sokna præst
thær sum hun boor, lysa þre hælghu dagha före g Om lysning för giftomål
iftomall, oc sithan ma han hana saklöst vigia. Af
la the barn i fæstnung saman, þa ær þe barn athal Affla barn i fästning
kono barn. Afla þe barn i lönskalaghe, oc taker han Afflas barn i lönskaläge
sithan the kono sik til laghsta husfru, tha taker bot
barn arff sum athalkono barn. fore by. þa han b
atrathe konona, þa batrathe han barnet. Nu skil
biskup fæstning aat, tha thät þera sum fæstning
valder böte biskupe þre mark oc hafui forgiort
formagh. valda the bathen, hafui hwart thera

Giptomala

halfua forming forgyort, ok bøten bathen biscupe
thre marker

3 Om mötager man mot fader wilia eller moders

Hwilkin mø man taki mote fathors uilia alla
mothors, huat hun taker halder han til lag
giftan man, ælla lǫskalaghe, hafuir forgyort fæthær
ne oc motharne, oc ingæ andre ærff. Wil fathi oc mo
thor forlata hænne sak sina, þa taki hun fullan arf
þa loot. Nu deles þær um huat that uar hæne for
latet ælla ey, þa skulu that tolf man uita.

4 Om fiourtag

Nv hauer man kono fæst oc uil hionalagh by
gia, þa skal man giftomanne til sigia siex vi
kum fore þan dagh han uil brutløp gøra. Synis hū
hanom forfalla løs, hatte withi siuuin firitighi mar
kum sum that gør, oc fylle hanom ater kosten ap
ter þy sum gothe man mæta han, tue a huars þe
ra uægna.

Laga förfall

Þæt ær laghaforfal at hun syuk ær, al
la nokor þe qual i komen at þe nughu ey hyona
lagh bygia mz guz orlofue oc kirkyuna ræt. Kan
hun hanom an synias, fare til things oc taki dom
til oc samnne frændom sinum oc taki wt fæste ko

Huru man skall fästa kona vtaga tå hon söver

no sina, oc domare næfne wt fira man a þinge sū
fylia skulu oc uitna that thær gørs. Vilia the ey
hanom fylia, þa bøte huar thera thre marker
til þraskiptes. Kan han hana ey fa utan han dor
bryte, uæri sakløs. Komber oc nokor skalnather
þera mallum, aff þy at han uil hana wt taka, kōb

thar draap alla saar i. Vari that alt vgilt the fa
hana varia vilia. Vartha the antigia sara alla drap
ne hana hafua vilia. vari that twagilt bem gors. Oc
hete the kona sithan raantakin oc ey valdtakin, Nota

Nv bethes bruthgume giftomal, ba skal gifto 5.
man hanom fastikono hans gifta, oc i hand
satia mz thassum orthom, Jak gifuer thik mina dot
ter til hethers oc til husfru ok til halfua siang ok til
laas oc nycla, ok til huar thrithia pänning i aghen oc
i agha faan i løsørom, oc til allan than rat sum vplansk
aru lagh, oc than halghi erker gaff, J namns faths
sons oc bas halgaanda. Rane mather fastikono mäs
laglika fasta, han hafuer brutit ezoret, ba skal bo häs
skiptas, taki een loot fastimath annan konong brib
ia haarath, oc kome aldrigh i frith fore än fastiman bi
ther fore hanom. alla arfue häs vm fastimath oc aru

Nv hauer bruthguma bruth sina fanget oc vil 6.
hana hem föra. kan hun do for än hun komb
hem til hans, alla i siang mz hanom, ba skal hana
lik ater til fathurs alla arfuinga föras, oc alt that
mz hanne sum var giuit aff fathors garthe alla
fraanda. Bruthguma taki ater förning sina be sum
han hanne forthe, Dör oc bruthguma vari lagh samu.
vtan bruth hafui förning sina. the han hanne forthe.
Nu ar bruth hem komen hell oc helbrygdu. tha
skal hun mz bonda sinum i siang ganga, ba the

Huru giftoman skal bruthguman brud i hen der veita.

Ranez no ger annars fastakonu

Döör bruds för hon kom, mer hem till Brudguman

Döör Brudguman före

Gifftomåla

hafua nat saman ligat tha är han hanna rätter
malsman, oc agh sokia oc suara fore hana, tha skal
han hanne morghongafuor gifua

vii 7. Om föring som brudgummen må föra brud sinn

E y ma bruthgumi flere förningar föra bruth
sinne, än gangara, sathul oc beisl oc hattu, in
gin ma han til meera thunga, Fathor bruthinna alla
hanna giftoman oc hanna nästa, the mughu oc ey
agha hanne flere par klatha ny gifua än fyughur
vtan swå mang hun för hafthe, the mughu hanne,
unnas saklöst, Annur klathe mughu the hane gif
ua, eptir maneth oc uilia thera, Atta mughu the ha
uära a batha sithur sum brollenes klathe mughu
uära, oc nunde bruthgumi oc inge flere, Wil bruthi
syn klathe gifua, tha skall hun them kirkium ok
klostrom gifua. oc ey lekarum,

viii 8 Huru bröllops kost kyrkogång öl skall hållas

I Engin man sum kost skal halda, antigia brollop
kirkyugangx öl alla wtfärtha öll ma ey flere gäs
tum byutha än här nafnas. Först een biscup oc be
kanucka hanum fylia, tua adra kanucka, viii.
riddara, xl a uapn, xx, bonder, xx. kirkyuharra,
Komber nokor ubuthin til nocra aff thassum for
nämdo höctithum. Är thät riddare aff konungx rad
böte, xl. marker, Riddere utan hans rath, böte, xxx.
marker Riddara nethslike xx mark, Swan allar
prästr siex mark, Bonde älla leghodräng bre mark
Orka ey leghodrängs botom, böte than kropp ey han

ko han skal ærfuitha aar fore mark huaria, först
fore mallseganda sua fore kononge, Ey mughu bisku
pa riddara alla suena, alla nokor aff förnæmdō sua
ritha mz flere hæstum æn skipat ær i kononga bal
kanom, Jngin ma oc sænda lekara sik til annars æp
tir løn J ærfuium alla wtfarthom skal ingin mer
fara that sum nu ær saucht, tho ma han tha flerō pia
stum byutha æn tio, aff fateko folke huaru æptir
thy han uil oc forma oc i adrum höctithum, Hær skal
konongs lænsman at uakta, oc bælla brutapænninga
up taka oc skipte them, Thær gifues inte up aff ey
a konongs uægna, oc ey a thæs sum kosten hald.
Lænsman ma loflika koma vbuthin, tholik mall
wt leta thæn sum bryter i nocrom thæssum sakū,
ba skal lænsman næfna tolf bofasta mæn aff thy, hæ
rathe sum han boor j at mæta the brutapænninga
wt aff hans losorom sum bryter sua sum annur
konongs dombrot, Byuth han flerom æn skipat ær
bøte kononge, xl, marker oc thær gifues inte up
aff Gifs nocrom skuld at han ubuthin kom, thæn
sum saken gifs mz thrim nitinsmannū til wnnen
bøte sum fór ær saucht, Varth han ey thær til wnne
uæn saklös, Komber nokor thyt sum brøllöp ær al
la annar kost, ligge sama plagha uith sum fór ær sacht

Nu sithan bonde oc husfru gift æra, oc the haf
ua nat saman i siæng lighat tha ær han hæna

rättier malsman oc agher sokia oc suara fore hana.
tha skal han hanne morghongafuo gifua.

10. Om morghongåfuo

Riddare gifue sinne hustru til morghongaff, xl.
lothugha mark suenska mit oc ey meer Sue
na gifue xx lothugha mark ok ey meer almänneli
ke fralses man gifue, x. lothugha mark oc ey meer
Bonde bofaster ma gifua thre mark suenska mit
oc ey meer Losker man ena mark. Thassi morghon

Morgongåfuo må gifuas uti hwat man will

gafua sum nu är sagth ma man gifua hvat man vil
halder i losorom alla iorth, ur sua skalum, afla the
barn saman, tha vari the morghongafua them barno
fore motharne oc ey fore fatharne. Komber ey barn
thera hwona mallum tha hafin that thera morgho
gafuo sum langer lifuer oc hafin huarghens thera

Gifuer man större morgongåfuo än bör

arfua thar til vald that at qualia. Hua sum meraa
gifuer än nu är sauct tha hafin that niga mauctt
Ok huat mera gifuit är tha dömes that ater arf
wm oc a firitighi marker oc that vari konongs

Om fasta wid morgongåfuo

ensak. Tolfman skulu faste uther morghongafuo
vara, oc thrättande than sum fore skil. Ey ma mor
ghon gaf gifuas utan a rättom hinderdagh

11. Huru kona må morgongåfuo forgöra
Consensum inter codices

Nu kan kona hoor göra, oc värther laghlika
til wnnen, tha hafuer hun forgyort morghō
gaff sinne, oc allu thy sum hun var gift oc gifuin til

12

Nw gifter man son sin alla dottor oc gifuer mā
heimfylgth ur iorth, alla losora, hafui thatt

Om hemfylgd thet är medgift

mathan han lifuer sum hanom that gaff, tha hā
ar tother barn that ater til skiptis mz suornome
the, mz them sum thar ar rätter arfue til, Gifuer
ankia hemfylgth mz barnom sinum, uari lagh sama

Dela man um hemfylgth than sum hana wt   13.
gaff alla than hana tha, oc hun ar inne mz   Dela man om med gift
giftomannenom, tha hafui han uizorth wt gifua
sua mykit sum han uil mz tolff manna ethe, ok
sighia thätta gaff iak thik oc ey mera, that hauer
þu fanget

Nu hauer han fanget sum tha, oc klandas   14.
that fore hanom, oc kallas ey gifuit uara   Om med gift klandar
tha hafui han uizorth mz tolff manna ethe at bat
ta uar hanom mält a fästninga fästa, oc gifueet
a gifta qualde, tue aff them tolff agha uitne bära
oc ater i ethe standa.

Nu boor kona mz bonda sinum oc afla barn   15
saman, dör bonde, tha hauer mothor uizorth   Moder see för barn godz med frenders wilia
at se fore barna sinna gozse mz nästa frända rabe
ok ee mathan hon vgift ar

Ganger kona a adra gifto, oc barna hänna   16
fätharne ar inne mz hänne, tha skal bat   Huru barna fadernes skall undan skiptas
undan skiptas, tha skal hun taka först aff uskip
to siang sina the bästu mz allu thy thar til hörer,
that ar bulster, linlak hofdadyna aklathe, ok kir
kyuklathe sin bäzstu. bat ar stamzsla kyurtil oc   cap. 24

mantil oc houothduker sithan skipte i thry. taki
baru tualyte oc hustru thrithiung aff losörom.
Kona må ey giftas i barna faderne
Hafui ingin uald giftas i barna fathne förän bät
är vndan skipt.
Cod. Christ. addit 3 m. muletam
vii 17. Giftes kona i barns bo, tha skal thär vndan
skiptas thera mötharne, ok giftes aldrig
Barna möderne skall vndan skiftas
kona i barna motharne, tha taker bonde först
siang sum för är saght, halft sin then bästa sathul
oc uapn sin. oc klathe the sum vm han æra skurath
ok skoren. Sithan skipte the i thre lyte. taki bon
de tua lyte. ok barns thrithiung. Kan bonde alla
hustru a flere gifto ganga. uari lagh samu
viii 18. Kan ey barna goz uara undan skipt sum
för är saght. Æru flere gifto mine mz bon
Om flere gifte äre inne med bonden än een e
danum. e huat the æru tua ælla flere. aghen alla
halft with bondan. oc sua gild uari een gifta sum
annur oc taki slict gifta sum gifta, oc uari huart
gift til sinna morghon gaff a bondans loot math
fullum uitnum aptir thy sum hun uar gifuin a tritio
hinders dagh vm sua at rækker Rek ker ey sua at.
at fulla allum sum gifnir uar taki tha alle iämt
sua een sum annar vm morghongaff uar gifuin i
losörom. Var hun gifuin i iorth. tha hafui huar thät
äre flere gifte inne med hustrun
sum hanom giuit uar. Æru flere gifto mine mz hus
frumme än een, huat the æro tua ælla flere, tha aghe
ee hun thrithiungen with alla them. Taki ok thär

sluct gifta sum gifta sum for ar saut

Alt that sum husfru ok bonde køpa bathen sa 19 XX
man i iorth oc løsørom mæan the i hionalagh Om värngs köp
aro. aghe husfru thrithiungen oc bonde tualyte aff by
køpe. Lyuta the sua salia sum køpa, tha gange a hus hoc cap. est in cod. Christoph. cap 29
frunna loot thrithiungen oc tualyte a bondans

Nv ma ey bonde husfru iorth bort skipta, huatt 20 XX
halder the barn saman hafua alla ey. Vtan mz
husfrunna gothuilia oc arfua hanna, oc skipte til bat
ra oc til uærra.

Nvar fath oc mothor døth, rathe tha than sum 21. XXI
skyldast ar sum for ar saut vm giftomall fo Om thenn
re barnom oc barna gozse. Ok e hua barna goz hau barna godz
handa mallum vtan fath alla mothor, han agh huart hafuir han
aar aff thy rakenskap gøra, fore nasta frandom. dameller
addit Christ. poena

Nv ar than litins vitande alla ofgamall, allar 22. XXI
uanfør alla barnanna inthæls man sum fo
re skal sea, tha skulu frand thera til things fara, oc
doom taka. Hittes thar saut vm tha agh than fore
ratha sum gitter ok kan oc uæl uil aff frandum nast
skyldastum.

Dor bonde oc aru ey barn aptir, komber than 23. XXI
til garz sum arfue uil skipta oc ratha. Sua
ri tha husfru sum fore siter, Iak ar mz barne ok
byrth bondanuns, tha agher that goz synas ok i
iannnatha hander satias, oc tho rathe husfru fotho

sinne, tha skal hun siex manatha dagh hafua, Syns
tha a hanne at hun hafuande ar tha skal an ba han
ne fire manatha dagha lagias, Föthes bat barn ij
tiu manadum oc faar kristindom, ba taker that arf
Föthes bat senare tha ma bat ey arff taka, Gialde si
than hustru ateer huat hun forgiort hafuer aff thy
goz(e), Nu sigher hun sik mz barne uarit hafua, oc bat
fore fors, ba agh hun that uita mz tuaegia kinna uit
num oc tolff manna ethe, Falder hun at ethe gialde
ater kosten, gitter hun ethen ganget, uari saklös fore
kosten, gitter hun ethen ganget uari saklös fore kos
ten, ok inther skild arfuet

iiij
24
Om bröllops kost som fader eller moder gör at barn sine

Nu kan fath(er) alla mothor giora bruthlöpes kost
at syne sinum alla dottor sinne, ban kosten
agh ey til fulnatha ganga, Boa syskin i bo saman.
giftes eet aff them alla flere, than kosten agh ey til
fulnatha ganga, Fyllis mz tuim markum, oc ey by
mera at kosten är mere, at han minne, gialde ateer
sinn uart naar

i Nu ara fem laghafangh iortha — Iortha balker
ii Nu um man wil iorther sina salia, huru han skal hana up byuda
iii Nu huru byrþamen agha iorth til syn losa
iiii Nu dela the sum salia wilia, byrthaman um iorth, sigher sik ey hana nava laghlika up buthna
v Nu wil bonde hustru sinna iorth salia
vi Nu huru harazthing agha at vara a rattom thingxs dagh, oc mz hvat rat man ma sik sina iorth afhanda
vii Nu æn man ær inrikis alla ofuormaghi huru be agha iorth ater losa
viii Nu mz hwilkum losorom man ma iorth sina ater losa
ix Nu huru man ma iorth sina uathsætia
x Nu huru fatharnes iorth agher er afhandas alla afling a iorth — Eskipte
xi Nu huru man ma sik hana afhanda mz kop alla
xii Nu æn man i flerom tompttom æn enne wil iorth sina salia,
xiii Nu um kopt iorth alla sald klandas
xiiii Nu huru man agher binda hemollsman — Eskipte
xv Nu æn han sum sal, gitter ey hemolt gyort kop alla
xvi Nu huru man ma salia annars iorth
xvii Nu um ofuormagha alla yunfru iorth
xviii Nu um barn thorfua fotho uith
xix Nu hwa sum iorth afhande sik, ba aghi harazhofthinge thar breff a giua.

xx. Nv um breff kunno fordarfuas sum a harazthinge gafuos

xxi. Nv huru laghmath aghi breff (fes) gifua a doom ok harazhøfthinge

xxii. Nv ath man gør bathe køp oc skipte

xxiii. Nv um iorth skiptes aff lande oc til køpstath

xxiiii. Nv um lagha iorthahæfth

xxv. Nv um man faar iorth fore afrezdagha

xxvi. Nv huru man aghi afrezl oc gift aff iorth gifua.

xxvii. Nv huru lanboe aghi iorth up at sigia i huart aar

xxviii. Nv um lanboe anduartha up iorth i afrezdagha

xxix. Nv um ratta fardagha manna mællum

xxx. Nv uil man uita landskyld guldna

xxxi. Nv huru bonde ma sinna hustru iorth salia

xxxii. Nv um tue dela um iorth annar griper til fatharnes oc annar til fangomanz

xxxiii. Nv huru barn alla thera arfua agha fath alla moth uppe halda um the syuk uartha.

xxxiiii. Nv um tue bya dela um iorth ena.

xxxv. Nv huru man ma bolagh mz andrum lagha.

Jorda Balcker

F
Fam äru laghafang iortha i suerekes 1.
laghum, eet är arff vm laghlika arft är. Fam äro laga fang
annat är skipte um laghlika skipt är. Jordh, arff 1.
thritia är köp an laghlika köpt är fiar skipte. 2
tha är gaff an laghlika gifint är, fam köp. 3
ta är uathsat iorth an hun laghlika uathsat är oc forstä Gaff 4
den, thässi äru tilfang iortha sua oc at uatne oc at uatu Wadsat. 5
narkum ok allum tillaghum aptir thy sum hvuslikaa
staar skriuat i laghbokenne uarre, huru huart theira
är laghlict alla ulaghlict, i stath sinum laghlict stande ok
ulaghlict atergange, thy at laghfanget är rätfangett.
Ok alt ulaghlika fanget är sum vfanget til minishafth
a komber

N
Nu um man uil iorth oc sina salia the han haui n 2
nu arff fanget, tha skal han a adrum hamz Huru Jord
thingum hana laghlika frandom sinum up byutha, fa skall lagli
tharnes frandom fatharne, oc møtharnes frandom mo ga vpbiudas
tharne, Sithan hafui byrthaman dagh naat oc aar iorth
köpa, The ey innan nat oc aar köpa, hafui han vald
salia huem han uil the iorth, oc aldrig byrthaman aa
the iorth tala

N
Nu uilia frander hans iorth til sijn løsa, tha äpter 3
thy sum thei a thera uägna, oc thei a hans uäg Om Jord
na, sigia hana uara uärtha, oc ey äptir byrtha buthi som warder ey
forthom uaar skal man that fran frandom sinom, ok lagliga vp
byuth hana ey the up laghlika, böte han thre mark so biuden

salde ok frander lose byrth til syn.

4 Nv dela the um sigher annar uara the iorth lagh
ka up bubna oc annar ey, bat skulu tolf man aff
Dela man om laga vpbudnings hærathe uta sum be sigia bathe ia uith. Var hun laghlica
up buthin oc laghstathin, ba hafui than sum fanget ha
uer, uar hun ey ba gange ater til byrth, oc bøte than bre
mark sum saalt hauer, oc uærth ater mz.

5. Nv uil man hustru sinna iorth sælia, tha skal ha
Wil man sælia hustru sinne iord na hanna frandum laglika up byutha, mz sa
mu laghum sum sina egna, oc sæli ey meer aff hanna
iorth an thrithiung, oc tualyte aff sinne

6 Dela man um byrth, uari than narme at losa byrth
sum narme ær [illegible] aptir arftali, Nu byuth hā
Huru man skall losa byrd sin [illegible] ey til laglika sum [illegible] ær, vari tha than naster
sum til byuth aff frandom hans innan nat ok aar. Aru
the bathen iam nar skyld the losen bathe halft huar
Dela man om byrdt thera, Nu dela the um oc sigher huar thera sik narme
nara tha skulu the til thinx fara, ok that syna lata, ok
huar thera agh thre man nafna, the siex skula skotha
huikin thera narme ær, ok æptir thy sum the sighia suar
ia oc uitna, tha skulu hine byrth losa.

7. Hærazthing skal uara i huaru hærathe a rattom
Nar hærads tings skall hållas thinxs stath lochordaghen næst aptir mith fasto
sunnadagh, fore thy at hua sum laan uil taka upa iorth
sina, korn alla adra pannunga, til sath alla fotho. tha
skal han a thingeno iorth sina nab[illegible] sætia, oc daghen

uari til kyndilsmasso, oc samu dagh uari fore allu iorþu
c, nar þe kunno wt satias, ok up a the thingeno sum — Jord skall pant sättias å tinge
han iorth sina uathsater, skal man hanom nafna tua
bofasta man aff samu sokn han bo wt i sum skulu uita
huru mykit alla huat han taker the skulu oc uither
uara tha that ater gialds mz fastum skalum, oc iorth at
losa. The iorth agher up bytthas a thrim thingum fore
kyndilsmassu dagh, Lose han ater sum agh a kyndilsmas
su dagh alla fore nari iorthen hans, lose han ey, hafui byr — Hafue bonde hans lest ...
tha man hans uald at losa innan nat oc aar fran þem dagh.

8\. Om byrde man är vt rikis

Er byrthaman wt rikis, tha hafui han uald losa
iorth sina innan nat oc aar fran them daghe
num sithan han ater komber. Ar byrthaman ofuorma
schi hafui han dagh naat oc aar sithan han ar fæm
tan ara gamal, Ar iumfru byrthaman hafui hun — Om Jung fru är byrde ... dagha
sama dagh æftir that hun gift ar. Hua ey uacta bat
sa dagha nu ara sagde uari han skilder uith the iorth,
oc hafui than sum fanget han.

9\. Med hwat wedörman skall Jord sin åter lösa

Thatta aro the uarøra man skal losa iorth sina
mz Gul oc silf retho pæningha, flask, smor, uath
mall oc laroft, iarn kopar ugyorthan, oc uskoren kla
the, Bua dyrt skal iorth ater losas sum hun sattes
wt. oc ey æftir byrtha buth sum forthum uar. Ok the
samu tha uith uaro, þassi uarthøra wt tokos, skulu
uither uara tha the ater gialdas, oc mata the uarto
rana, ara the dothe, nafni tha hæraþshøfþinge adra tua

i thera stath sum the sigia bathe ia ok nei. oc æptir by
sum the gæra thera mællum, tha skulu the at lita

10\. Huru man skall Iord sin uathsætia

Nv tha man uil iorth sina uathsætia, tha skulu
nær uara fire bolfaste man mz hæradzhöfthin
gia tue a huars thera uägna oc uirtha the iorth a
thinge hwat hun gialda ma ok æptir thera matov
thom skal hun wtsatias, oc sua aterlösa oc ey dyrra

11\. Æt fader alle arff i Iords och afflinge Iords

Sal man fätharne sit alla slupter i eniom stat
oc köper i andrum, þat är fätharnes iorth
ok ey aflinga iorth, hun agher ey byrtha mannum
byuthas. The iorth han hauer aflat, han agher uald
göra aff hanne hwat han uil, hana giffua allar salia,
vtan the iorth se mz arff til komen. alla hauer man
köpt iorth aff byrtha manne, hun agher byuthas
ater i attom byrthamanni.

12\. Om the witne som skola nær wara tå man will Iord sin sigs affhända

Alla stathe man skal sik iorth laglika afhanda
mz köp alla skipte. thar skulu tolff bofaster
män a uara aff thy harathe sum iorthen ligger. i oc
a harazthinge skal fore skilia, oc nafna than man
sum sik iorthena afhander, oc sua sigia, thanni ma
afhande sik iorth sina, oc sua mykla i them by, när
by oc fiærren mz allu thy thar til ligger innan garz
oc utan, afhander han sik oc sinum arfuom oc und
han oc hans arfua fore sua manga päninga, ok här
æra thässi tolff fasti aat oc u arom alle til witne at
that ar a thinge laglika gyort. Kan the iorth sitan

klandas, tha skal than sum iorthen klandas fore si
na fasta nafna the tolff skulu that suaria huar i syn
stath. Bithia sik sua guth hollan sum han kopte the iorth
laghbuthna oc in uarom faste at thy köpe. Aru nocre
dothe at them fasta mannum alla wtlandes farne. alla
i laghaforfallum sum framlethes sighias. sua at the
gita ey thar til komet, tha nafne adra bofasta man i
thera stath. the sum tha a thinge uaro köpet gyorbes,
oc skulu samuleth suaria sum fasta skuldu än the til
uaro. Orka han than ethen ganga tha agher harazhöf
thinge that stathuct gora oc döma, ok hafui ingin uald
be iorth optarme qualia sum entima är sua uarth,
thy at tha uart är laglika fore enom, ta är ok uart — Regula
fore allum framlethes kunno a kära.

Nv uil man i flerom tomptom salia än i enne. 13.
.i. sua mangum tomptom han sal. sua manga Om fasta
fasta skal han hafua, sina a huarre, bathe in at ta wid Jorda
ka, oc sua wt at gifua köpe

Köper math iorth aff adrum, uarthe than iorth 14.
sum salde, klandas nokot i the köpeno, tha Om Jords
skal fangoman fram koma, giter han hemolat sit klandra hie
salde, stande köp hans sum köpt hafde, komber ey zu fangamän
fangoman hans fram, alla komber ey fram oc gi skall ta fram
ter ey hemolat tha gange huar til syns, ok hin bö komma
te thre mark sum uhemolt salde

Köper man iorth aff manne, huat tat är 15

klerker eller lekman et c.

Jorda

halter klarker alla lekman, ba bute faste a rattan
eganda, oc han kome ingin dulu with sum ratter egan
de ar än fasta aru til

vi 16. Nu later man iorth sina bort, huat halder mz
koph alla skipte, oc faar sithan huar aff adru
Eklandras för- the samu iorth til thrithia man alla lang Eklandas
enom tå fra- the iorth fore them hana forst bort lat, gitter han ha
ndras för af- na ey uart, bote fore uhemolt. Han bøte oc fore a
kom e. nar kan, än hun är i komen, oc hine narin saklose
utan gange ater than til penninga sum we gaff.

vii 17. Hafui ingin syslu man uald salia harra iorth
vtan han fa harra breff them sum iorthe
na køper at the iorth hun är hanom hemol

viii 18. Nu um ouermagha alla iumfru iorth. hafui
ingin uald ouormagha iorth, iumfru iorth
Ingen må sal- uituullinga iorth bort at salia ok ey skipta utan
ia ofwermyndi- han skipte til batra, oc tho sua, bagthar ouormagh
gi jord eller komber til mothanda alder, oc mo tha hun gift
bort skyte, ut- är hafui tha uald huat the uilia that skipte halda
han till bätt- ella eygh.
rings.

ix 19. Hløper man fra kono sinne, alla kona fra mane
sinum, alla far man pilagrims farth, tha
thorfuo barn føtho with, oc than sum hema siter ha
ui han uald salia huat han uil i løsørom them til
føtho, stande that fult oc fast konan gør i thässu ma
le, oc gange tualyte a bondäs goz, ok thrithiungen

a husfruma. Ee mzan hyonalaghet är tha haldev
siunguköpet saman, huat the halder salia älla köpa.
All the iortha köp man skal göra a thinge, huat 20.
han halder gifuer iorth fore iorth, älla köper Verba paulo aliter in Christoph.
iorth fore päninga, huat hun är mere älla minne, Häredz höff-
thär skal harazhöfdinge sit breff a gifua, at the iorbin dinge skall
hun är laghbuthin oc laghlyst, oc nafna them i brefue gifur sit bref
no uithköpas, sua ok alla them thär uaro faste aat, ok å Jorda köp
iorthena huru mykin hun är, oc huar hun ligger, ok
than dagh oc than stath the that giortho a, oc than
sum iorthena köpte, gifue örtogh fore brefuet. Gifuer
mathir iorth fore iorth, tha skal huar thera breff taka aff Gifuer man
them harazhöfdinga i the harathe är sum iorthen ligger Jord för iord
sum han faar; thär taki oc fastana.

Nv kunnu breff fordarfuas sum harazhöfdinge 21.
ut gaff, that agha fasta at uita ok tolff man
the sum tha a thinge uaro the gafuos, huat the breff Om Jorda
gafuo alla ey. Kan that fore laghmanne gifuas, tha bref förderf-
agh laghmathir sit breff a gifua mz samu orthom sum uas huru the
för är sauch, ok bonde gifue halfuan öre laghmanz skole förnyjas.
klärke fore breff hans. Huar sum laghmathir allar
harazhöfdinge, gifua sin breff a iortha köp alla skip
te, tha skula the nafna them i brefueno sum uither Huru Jorda
köpas, ok sua them thär uaro faste aat, ok sua the bref skola gö-
iorth han köper oc huar hun ligger, oc huru mykin ras
hun är oc huru manga han fore gifuer. Skiptas be

iorthom with tha skulu batha iorthena nafnas i bre
ueno the han taker oc thamn fore taker ee hwat (gifui)
hald that är innan häraz älla vtan, Gifuas thär
pänninga til tha skal them i brefueno nafna hwat
pänningum han tok huru mange the waro oc i hwat
stykkium, Nu hafua the laghmanz oc harazhöfthin
gia breff fanget, koma the fore konongs doom oc
Om Konnungz dombreff på Jordaköp — bethas konongs dom breff tha aghar kononger
thera breff stathfästa, än thera breff ära laghafore
sum with skiptes, älla oc hans breff sum iorthena
fore pänningana salde ok ey allar

xii 22. Alla the doma, laghmath skal a thinge göra,
hwat the wathia halder und han älla ey. bar
Lagman skal gifue breff å sine dome — skal laghmath sit dombreff a gifua, ok than domen
taker, gifue fore dombreff sinn för är sauct, Skulu
oc all breff kunuxs laghmanz oc harazhöfthinga
i tholikum malom ok andrum a suensko skriuas.

xiii 23. Nu gör man bathe köp oc skipte, är skipte
meer oc köp minna. thär gifs skipte fas
Om köp och skipte — tum wald oc wzorth. Är köp mera oc skipte min
na, tha dömes iorth i byrth, oc gifs köpfastum wald
oc wzorth, är bathe iamn gange ater i byrthena.

xxiii 24. Nu skipter man egn til köpstath, taker g
Om Jorda skipte — arth fore iorth a lande, älla oc han taker
tompt i köpstathe, oc taker fult at markatal
sum iorthen gälder, tha dömes that fast ok fult,

Göra the bathe køp oc skipte, gange the køp sum
all annur køp oc skipte, oc gifues här sua breff a ba
the a lande oc i køpstathe sum all annur køp ok skipte.
All the iorth man haui u hindratha, oc vklan 25 xxi
datha innan thry aar hwat that är køp älla Om taga [illegible] ina
skipte, oc intra that tolff män, hafui ingin uald a ve thry aar
iorth tala sum sua länge hauer uqualdh standet, vtan
man är wtländes älla fangen, älla onormaghi. Ee
hwar twe dela um iorth ena, tha hafui thän afrethsu
iorth under än hun saath är, vtan han väne sik til vizorth.
Hva sum køpe iorth aff andrum älla mz skipte 26. xx
faar älla mz uathsätningh fore afrezdagha. Köper iords
ba hafui than affreth sum iorthena äther
Siex ara är giftostämpna, a sywnda are skall 27. xx
gift gifuas sua sum bathom a länber iortheg Om gift.
anda oc lanboa, oc afrez rätte tha affrezdagha äru. scã [illegible]
thomasa dagh fore iuul, gifuer han förra wäri saklös. för landboa
Gifui han ey förra afreth wt än a rättom affrez dagh
älla för, gialde fiärthungen högra at sakörenom än
afrethet är oc söke wt bathe sakøre oc affreth a rät
tom things dagh äpter iulin, hafui eganden inte uald
syuia lanbonum aff fara för än giftostämpna är vte. vtã
han gifue hanom alla giftena sum han up bar aff hanõ.
Nv ligh lanboen egandanum ater til iorth fore 28 xx
ereppinaslu, tha trathe eganden iorth sina sialff.
ok fa e sik sialfuer aboa a iorthena.

xix

29\. Om landbo ...i sæger ey sinnanet vp i rättan tids

Nv sighi han sithan ater innan afrez dagha. fa e
tha bondanum ater tradan aker, alla gifue ha
nom ater trathes løn, aptir thy sum tue man sigia a
huars thera uagna vm inte ær trat. Ær trat hafin
forsanct arfuuthe sinu, ær oc ey giftostamna ute, haf
in forsanct gift oc rughsath vtan iorthe eghande thau
oc han aff bole bort. oc skal hærazhøfthinge uita at ey
ma aptir afrez dagha iorth ater sigia vtan han faa
bondanom annan a boa, alla gifin we affreth aff thy
areno, oc halde uppi allan than thunga the iorth til hø
rer aff thy areno æn tho at han inte sathe aff thy areno.

30\. Om rætter fardag man emellem

Nv ær rætter fardagher manna mallum, thors
daghen fore muthfasto sundagh, tha lati land
boe halft huus lithugh fore them sum til skal koma,
fore kyndilsmæssu. Hafin ingin landboe uald fa alla
foth aff bole fora fore fardagha. Vil landboe fother
salia tha aghi han først eghandanum byutha. Ey ma

Landbo må ey timber af byr föra

landboe timber nafuer. langhalm alla garthafang
aff bole fora. Nu leghi math iorth mans, han skal ual
dugh uara um alt that han hafuer lect, legho lata
framlethes alla lana, oc tho skal foth alt a bole uæra.

xxi 31. Om land skyld

Nv uil man landskyld uita gulduna, tha uite bat
mz sinu uitnum, huilkuer uare han siatte, Nu
ær antigia than sum gift aff alla than sum gifuit
uar tha arfue sina giftobool sum fatharne arfues
ee thar til gift ær wt ...

32 xxx
Medh hwat skall bon-
den ma sæl-
ia hustruns
jord, och hus-
trun bondens

Ey ma bonde sinna hustru iorth sælia vtan
thæssi mall thrænge sum har sighias. Kan wt
lændsk har til lanz laghra, hethen alla kristin, fanga
bondan alla husfruna, oc bort føra. koma ater buth
bithia bondan alla husfruna oc bort føra, koma ater
buth bithia bondan alla husfruna ater løsa, sua ma
oc hustru sina iorth sælia oc syn bonda aterløsa æn hā
fangen ær. Nu kan them hunger handa oc vilia iorthe
na sælia sik til føtho, tha agha the bathen iorth sælia.
tuædelena aff bondans, oc thrithiungin aff husfrun
na iorth. Nu agher bonden huarte iorth alla løsøra
tha ma han sælia aff husfruna sinna iorth til sex mark
vm aret oc ey meer thætta køp skal laghra a thinge
gøras, oc thær kunnugha huat nøth them thær tildrivu

33. xxx
Om Jordh
klandras
Suru fanga-
man skall
framkomma

Dela tue vm iorth ena, giver annar til fæthar
nes oc annar til fangomanz, tha skal hans
fangoman fram koma. Giter han iorth hemolath,
tha hafu than iorth fanget hauer, giter han ey tha
vari mz fætharnes vitu sinne oc tolff manna ethe
than til fætharnes giver. Nu kunnu fango man
mange vara sum huar aff adrum fanget hauer. le
ther huar til annars oc kænnis tha huar vith varit
sit, oc than bøte thre mark at vhemolo falder. Ær
fangoman innan land oc laghsaghu tha agh han
fram koma a thrim laghathingum. Ær han vtri
kis oc vtan land oc laghsaghu, tha skal han koma

innan nii vku. Nu kan han vtrikis vara i harra thiænst
Om fanga man är vtrikis
ælla pilagrims færth vara farin. ælla mz køpskat sinū
vara sighlder tha skal the dela i quarstathu sta. ok afskyl
der af the iorth i taka hænder sætia thær til ægandeṇ
ater komb innan the nii vikur æptir that han ær ater
komen tha a hemolt standa. Brister them hemols mā
Han böte awerkan jord hafuer farit
sum fanget haū. tha bøte than awærknath iorth haū
farit. oc krafin that varth af them hanom i hænder
satte vhemolt. Nu kan fangoman vtrikis vara. ok
gitter ey komet fore forfallum sinum sum for æru
saghth. tha a dela i quarstathu sta thær hemols mā
vith komber. ok thriū laghthingū thær æptir. ægh
Förfals vitne
han i hemol sta. ok skulu tho forfals vitne tvæggia
manna fore hanum vara sum lagh sighia. oc sværi
at han ey komet gat fore forfallum thæssum.

xiiii

34

Huru barn skola föda fader oc moder

Nu kan manne ælla kono soot hænda ællær
elder. tha agha them barn føtha oc inni hal
da til døthra dagha hvat the agha mera ælla min
na. oc hafui than iorth minne æn han gitter sik sial
fvan føt oc halder af. tha vil han them iorth lata
sum han føthe til døthra dagha. Haver han barn
æptir sik eet ælla flere. tha agher han barnom sinō
bytha. Vilia barn vith taka. tha agha the han fø
tha fore thre mark vm aret æn løsøra æru til. Æru
ey løsøra til tha taki sva mykla iorth sum thre m̄r
Ælsta barn föda först
ær varth vm aret fore kosten. Ælsta barn agher

førſt føtha oc uppe halda, oc ſithan huart aptir thy kat
gamalt ar til. Huart barn agher fath oc mothor uppe
halda thar til ſua mykit ar up nøt ſum the aatto ap
tir han up taka, alla arfua an the døth varo, ſyſtor ſyſt
loot, oc broth brother loot. Wil ey eet barn with taka wilia ey
oc aru ſua thinge utun til oc føth hans ſyſkun fram barn föda
ſithan, tha taki that førſtomme fult fore ſyn koſt, an fadez eller
tho at ey ſe mera til, ar mera til, taki huart ſyn loot moder
ſillan up aptir døthan. Samu lagh aru um frander
an ey aru barn til ſum nu ar ſaut. thana naſt vara
han at føtha. ſum arfue ar naſt an han døth vare. Nu
ſigh annar iak bøth num koſt fram ſua ſum thu thin.
Stande that a tolff thingutuſmanum, rathe ok hal
ne naind huar thera. Värin arfuungia ſkyldugh at fø arfuinga
tha fath oc mothor an them fatest hander alla alder aer plictige
ee huat the panninga hafua alla ey um the orka. hul at föda
kin fath wraker alla mothor, bøte thre mark um aar fader och
huart. them agh ratter malſeganda. Nu kan han føre moder
tøs an that up nøt ar han fore ſik ſatta. tha than koſt
hiolt agher ſua mykit taka up ſum han koſtat hau.
oc hint gange til ſkiptes ſum mer løper. Aff thy hā
aatte hafu ingin vald iorth ſina bryutha alla giua
fore ſyn koſt, utan rattom arfuingum.

Nu dela bya tue um iorth ena. tha ſigh ſik een 35.
granni aff thy delo ſum iorthegande ar aff
them by. that agher han a thinge gøra før an nakias

til, tapar han bydelona tha uari han saklos sik hau
aff sauct. Under than bydelona tha uari than uti lnct
bathe aff boot oc iorth sum sik sialfuer afflagthe. Vath
iar han forst oc sigher sik sithan aff the delo, for an
the dela land taker tha bøte thre mark oc uari skild
with them, huat the uinna ælla tapa te delo.

36. Om Bolags

Vil man bolagh lagia mz andrum, th skula
siex boande man uither uara thu a huars
thera uagna, tha the bolagh lagia. the skulu oc uita
huru lange thera bolagh skal standa. Batras thera
goz batris fore bathom. Kan that oc minzkas,

Bolagz strumpno vtse

minskez oc fore bathom. Huar bolax stampna vte.
oc the uilia bo sinu skipta, tha uil annar sik mera
hanna oc adrum minna, uari tha a thera uitnum
sum with uaro tha the bolagh lagthu, oc skiptis ap
tir thy sum the uitna. Halder sithan annar fore adrū
oc uil ey uit gifua aptir thera uitnum ok fullum
ethe bote tha thre marker fore ofhaldet. Vil man

Bolags rifua

bolagh ryfua fore stampnu dagh bote than thre
mark sum ryuer. aff sinum enskyldum pæningū,
ok ryue sithan. hafui sithan huar sijt æptir bolax
fasta uitnum. Bolax math ma ey leiho lata ey lā,
na iorth hua sum the iorth skal ælla faar vtan
loff iorthe zandans, ælla ne iorthe zanda amlatha
allen.

maria hiælp

Stathfästa ma swerika

Forthy that i somblikom lagh
bokom ekke fullkoman letter
star om ärff oc offta skilu ath
skaning mällan tha haffua kong(er) Erick
oc riksens radh i swerika oc laghman
meth samtyckia thz swa stathfäst
oc stadukt oc skall swa i hwario lagh
saghin domas som här äff(ter) scriffuat står

Der bonde aller husfru oc lyffua
barn äpta son älla dott(er) ärffua
son tua lyti ok dott(er) thrithiung
oc taka slykt son barn aff ärffue som
son och slykt dotter barn som dotter
äff unnan fämta man än tho at nokat
lifua aff syskenom. Ey ma fämta
man ärffetaka. Äru ey the till
tha är father äller mother take father
twalyti och mother thrithiung. Äru ey
the till tha äru brother oc syster taki
brother twalyty oc syster thrithiung oc
taki slikt brother barn som brother oc slikt
syster barn som syster. Äll unnan fämta
man än tho at ängighia lifua brodher
äller syster. Äru ey the till tha är
father father och father mother taki
father father twa lyti oc father mother

thrithiung Nu eru the till tha [illegible]
ther father oc mother mother take [illegible]
ther father tua lyti oc mother mother
taki thrithiung Nu eru the till tha
ar father brother oc father syster
take father brother tua lyti oc father
syster thrithiung Nu eru the till
tha ar mother brother oc mother syster
take mother brother tua lyti oc mother
syster thrithiung Nu huar som father
brother ælle father syster mother brother
ælle mother syster Thes dotter kunna till
Arff koma æpte ær syster barn tha skulu
the iæfnom brother barnom ælle syster barnom
aff Arff wtan ok gifna Then brothers lott
aff brothrenom oc then systers lott af systrenom
oc kombir alt innan sampne man

Emundær slemæ war konungr i vpsalum. ok swen tiughu skæg
i danmark. þe sattu ryst ok ramerki. mællu swearikis
ok danmark. tha næmpdus af swearike. raglande af tiunda
lande. Botu af fiæþrundalande. Gæsi. af westmannalande
Grymualdi af æstragøtlande. Tosti. ok toti.
toki af iutlandi. Gunkil af siallandi. Dan. af skani. Gry
muiru af hallandi. þa sattu the tolf. sæx stena mællin ri
kianne. førsta sten a suntrunasi annar i danabæk. thriþi
kynna sten fiarþi i waks næs. fæmti hwiti sten. siætte
brennusten. mællin bleking ok møre

Dana holm. ær skipt i thre løte. a en loth vpsala kunungr
annan lot a danakonungr. Thriþia loth a norænkonungr. þa
stampna þarre war. tha hiolt dana konungr bezle vpsala
kunungs. ok norænkonung i ystatha hans

Or danaholm. ok i stampnu sund. or stampnu sundi ok
i klysiar. Or klysium. ok i slætaas. Or slætase. ok i flagbek
Or flagbak. ok i samsio. Or samsyo. ok i allamannabrækku
Or allemannabrækku. ok i duarghæryth. Or duarghærythe
ok i grupa. Or grupa. ok i ennu oos. Or ennu ose. ok i
klitter mosa. Or klitter mosa. ok i synn aas. Or synn asi.
ok i diupa dal. Or diupadali. ok i paxlnaas. Or paxlnasi
ok i hornabiærg. Or hornabiærgi. ok i gamarør. Or ga
marøre. ok i madalnas. Or madalnasi. ok i visulangh
Or wisulangi. ok i vnabiærg. Or vnabiærgi. ok i vll aas
Or vll asi. ok i skutunaas. Or skutunasi. ok i klokkobiærg
Or klokkobiærgi. ok i malka ok mese. Or mese. ok i
biurø. Or biurø ok i spetu oos. Or spetu ose. ok i asta
biærg. Or astabiærgi. ok i straku. Or straku. ok i hæstabugh
ok i danabæk. Or danabæk ok i skatu sio. Or skatu
sio. ok i lont. ok i rabak. Or rabekku ok i kononga wægh

wæsgiøtha Rämerk
vmra
gotæ

Or konungxwassi oc. i. moþþyrta dal. Or moþþyrtadali. ok
i bachsio. Or boksio. ok i. bokebek. Or bokebek. ok i.
fyghþsiswiþ. Har lyktis at wart land. ok smalandi ok halland
Siþan fran fyghþsiswiþ. ok i barn. Or barn. ok i. ost
fyghþsis

Har byrias arffda balker mz flokkum

i Um bonde dör alla husfru hwilka lethes brystarff ag-
er at arfuas ok skiptas
ii Nv huru bakarff agher at arfuas oc skiptas
iii Nv deles mther brystarff oc bakarff huru þat skal
arfuas oc skiptas
iiii Um dothborens barns arff
v Um lagift husfru narth takin aff sinum husbōda
vi Um man alla kona. aff vnsfallum kan dö. huru be
ra arff skal skiptas
vii Um biltugs mans arff
viii Um sunderkulla oc samkulla arff
ix Um bonde dör fran husfru för an hon viste sik hafuade
x Um syskyn boa saman i bo vskipto huru thera mall
lum skal skiptas.
xi Nv huru syskine skulu arfue skipta
xii Nv um them at skil sithan skipt ar — Caggha
xiii Nv deles um arff oc kalla bathe sik arff mz rat
xiiii Nv ar nokor skyldare an than sum arff haner
ok qual innan bry aar
xv Um manne gifs skyld vm lagh
xvi Hvm frillu barn agher vp fothas — Carfuas.
xvii Um frillubarns arff huru that agher arfua ok
xviii Um horbarn alla annur tholik huru the skulu
xix Nv klandas that i skipte ar komet — Carfua
xx Nv huru dödmans giald agha at gialdas
xxi Nv um danaarff

arfwa

i Bryst arff

Dør bonde alla hustru ok liua barn æp
ti son oc dottor. ærfue son tua lyte oc dot
tor thrithiung oc taki slict sonabarn aff
arfue sum son. ok slict dotter barn sum
dottor. æn tho at nokot liue aff syskunum

ii Sidearf

Nv æru ey the til tha ær fath[er] oc mothor. taki fa
ther tualyte oc mother thrithiungh. æru ey þe
til tha ær brother oc systor. taki broth[er] tualyti oc systor
thrithiung oc taki slict broth[er] barn sum broth[er] aff arf
ue. oc slict systerbarn sum systor. æn tho at antigia

Baak arff

liffue brother ælla syster. æru ey the til þa ær fathfa[ther]
oc fathurmoth[er]. taki fathfather tualyti ok mother
mother thrithiung. æru ey the til. þa ær mothfath[er]
oc mothmoth[er]. taki mothfather tua lyti. ok mother
mother þrithiung. Æru ey the til. tha ær fathbroth[er]
oc fathorsystor. taki fathorbroth[er] tua lyti. ok fathor
systor thrithiungh. æru ey the til tha ær mothbro
th[er] oc mothorsystor. taki motherbroth[er] tualyte ok
mothsystor þrithiung. Æru ey the til tha æru broth
lunga ok systlunga. taki brothlunga tua lyti ok
systlunga thrithiung. oc huar stath deles mith a fa
therne ok motherne. huat þæt ær man ælla kona
oc æru the iamskyld þem baþa. taki e a fathar
ne tualyti oc a motherne thrithiung. ær annar
narme. taki alt saman. oc gifin inte wt i adra
slæktena

vti Baakarf tranger then narmere fe-, den, then fier mere i fraun

iii Deles mæth brystarff oc bakarff. bathe iamskyld.
gange tha brystarff til oc bakarff fra. thæt
heter brystarff aff mānenō wt kō. ok bakarff ät
i ättena. ät skilnat millom Brystarf oc baakarf ha ... [marginal note]

iiii Nw sighia frænder barnsens barn nara døt føt.
ta sigh hon mæth suar siter at barn uar ät
føt ok fik kristindom. thær bær kona tuagia māna
vitne. tha komber mother at arfue barnsens.

v Nv kā kona mz ualde fra bonda sinum takin
uartha. faar hon barn innan firitighi viku
fran thy at hon uar i siangh mz bonda sinum thæt
barn skal arff taka.

vi Satias all samā i skip man oc kona ok bær
thera mz. ueet ingin hua først dør alla se
nast. thær ærfue mā sens arfua mānen. ok konōna
arfua qūnona. Satias all i slatha. ok aka i vak
ena. nāri lagh samu. Brinder alt inne bonde ok
husfru nari lagh samu. Gangr har a land draper
alla brann. uet ingin hua lanxt liuer nari lagh
samu. Døa man i strith ueet ingin hua først dø
nari lagh samu. Skilias man at liuanda ok spor
ias døthe. uet ingin huilkin langr liuer. nari lagh
samu. Liggia tue sivke i eno huse. ok huar thera ær
annars arfue. dø bathe sander nari lagh samu. Lif
uer annar sua lange æpti annan. at han matte
gutlikama taka nari tha arfue hans. an tho at

Arfi sin mistalle daler [marginal note]

han giti ey talat ælla guzlikama takit, liggi þat til
tuægia mtna sum þa inne uaro.

vii Varþ man biltugh lagher rymeer aff lande oc
kona hans mz hanom, afla barn mz hāne mz

Om bilto-
ger mans
barns arf

an þe wtlandes aro þat agher ey arff taka. Afla
þe barn wtlandes ok faar han friþ. ok uarþ þat
inlandis fot. þat barn agher arff taka. Hv nar bān
aflat for an han biltugher uar e huar þat foþes
þat barn agher arff taka. Rymeer husfru mz bonda
sinum. hafui forgiort huarte iorþ ælla losora. Ryme
man oc husfru siter quar, stials hem oc afla barn
mz hanne. þat barn agh ey arff taka aptir faþor

Risöffde
kallas thet
barn som bil-
toger man af-
bar meden han
biltoger ar

sin. þat heter risþofre. Nu kan biltoghom māne
ælla hans barne nokot arff falla mzan hā wtlan
des ær faar han friþ i sinum daghū. taki þa þe nas
to frænder inlandes ærn.

viii Nv ar døþ faþ oc moþor oc lifua barn aptir
baþe sunderkolla ok samkolla. dør eet aff sā

Synderkul-
la och Sam-
kulla arf

kollom ærfue þa samkolla þre lyte. oc sunderkolla
fiarþungh, huat þat ær systor ælla broþor. ok huat
þe æru flere ælla færre i kollanom þe fa ey meer an si
ærfþungh. ok þo i aptir þy sum þat gialder i bolby
nom. oc fult ær gen fullu. Æru kolla tuee oc ær alt døt
aptir annan. þa ærfue koller kol. ok ingin annar mā
ælla kona. Dør barn ok liui aptir faþ oc moþor ok an
nat þera ær døt. ærfue halft faþ ælla moþ ok halft

samsyskinum. Dør enga barn ær æptir fathir alla mothir *Dör enda barum*
taki alt saman æn tho at sunderkolle ær til. ær ey
samsyskine til alla sunderkolle. þa ærfue fathir allar
mother or gifue incte wt aff.

ix Nu giftes bonde ok boor mz kono sinne ok aflar *Om död,, burit barns*
barn mz hanne. Dør bonde for æn hon wiste sik *arf*
hauande uara. Nu far til arfue bondans. oc taker arff
hans. oc sighir han at the hafua ey barn saman. oc thy
maat þu ey arfua han. Nu weet hon ey at hun hafuade
ær oc gifui wt arfuet. Nu taker þat talas at hun ha
uande ær. oc fa þan þat hora sum arff hafui. oc far til
oc dræper hana. ok wil nothughir arfuet mista. alla for
gør lifue hana mz ofarningom. nu worthas hon ok war
thy openbart sithan hon worþath ær at han forkom
lifue hanna. oc hittes thær witne til mz sanno. tha
skal hana up v iorth taka. ok lyk hanna up skara.
hittis barn i kono. alla nokor liknilse til barns. tha ær
fue barn fathor sin ok mothir ærfue barn sit ok hana
arfue hana. þar ærfue dotir ok hethen arff oc quick *döder och he,, den arfuer*
oc kristin gangs fra. þy at ingin ma annan drapa sik
til arfs.

x Nu boa syskini saman i bo vskipto. hwat the *cap 13 [illegible] Christ*
afla mz kunnu alla adrum slæghtom. taki sina *[illegible] cap 8 [illegible]*
brothor sum brothor ok sina systor sum systor. Nu ær
þan skipt ær þa ganger þat til skiptis sum þe a fath
ne oc mothne fingu oc ey þat þe mz kunnu alla mz
slæghtum wunno

xi Nu vilia syskine skipta arfue sino þa skula sin
der þem vith vara. at minsto tva lyti i skot lagha
oc sithan lota. Nu sigh annar lotat vara ok annar ey. þa
agher þan mz orth sum lotat vil vita mz fullum iampna
tha eth mz nastom fraendom. at han fik þat mz loot oc
laghaskipte vith þik brothor alla systor þa faste lote
þat han havi fanget. Nu ar lotat i bolbinom þa ar ok
lotat i allum tillaghum sum til ligia til þas bolbysins

Huru syskenr skola arf sit skipta.

xii Nu sigh nokor thera sin loot varre vara oc bith
iamka vith sik þa agh þan mz orth sum minna nat
ok aer til iampnatha vil dela. þa skulu the alle at þa
ra mz sornom ethe oc naste frander skulu til thera koma
at minzsto tolff taki sua manga a fathne ok mothne
sum han kan fa sum famtan ara ara þassum lundum at loterem
han fasti þat han havi fanget þat ar sua understandande
at hvar halder þat han fangit havi oc ar annar loter
varre an annar þa skal iamka oc sua bätra ok ey aff
nyo skipta dela the an sithan þa skula tolf naste frander
sum nar aru suaria at þe kunno ey iampnathe skip
ta an mi ar fanct ok sitham lati hvar at sinom lot oc siþan
gange ey til iamkan thera mallum ok ey thera barna

Dela syskonom skipte

xiii Dela nocre um arff ok kalla hvar sik arff mz
rat agha at arfua þa ar þat bathe rat ok lagh
at þan sum openbaran skyldskap til havi æpti laghum skal
arff taka ar nokot iaff i ok ey openbart skyldskap til þa
skal lagmath a þinge ät fore sik lata retha ok them

xts skall zæk. uar

arff til doma sum hans skal oc bastra māna uarna
randa uisar hanom mæsta sāmnd uara þo sua fore iæf
sins skuld at þan sum arff aghi taka apti dome uiti
skyldskap sin sammā ok ey usānan mz tolff māna ethe
ok fire aff þem uitne bara tue aff fathine oc twe aff
møthine innan siatta mā hwar wtlete skyldskap sin
for an þrigia ara haffe a komit allughis hafui þa arf sū — Triggia ås, za fasto å arff

xiiii Nu ær nokor skyldare an þæn sum hanom hafui
arff hafui oc tala han a laghlika for an þrigia ara
haffe a komit. taki arff sit aptir lagha uitnum oc dome
æn tho at þat se fralethes i arff fallit þy at þat ær at — åttergångz arff
ganx arff sum uskyldare tak æn laghlika a talas sum
for ær saught

xv Nu ma ey man kāna adrum lagh utan han se ine
takin ok barn bæri uitne nu æn antigia ær ok — Huru man skall sigs warir för barne
uitis hanom þat þa skal han dylia mz tolff māna ethe
bathe barns oc haffe sua at han aldrigh hana haffra
þe i þem firitighi ukum innā þat at hon þat barn fø
de ælla bøte þre mark þ aghi i hwarte karl ælla konunger
þat ær giftomanses ensak

xvi Mothir skal føtha frillubarn sit til þat ær thrigia — Huru frillo barn skall upfödas
ara gamalt sithan føthe that fathor til þæs at
þat ær syu ara gamalt ligger tho bagia thera uarþnaþ a
þær til þat ær syu ara gamalt Nu leghes barne fostinoþ
oc fordarnas þat barn aff uanrøkt þat aghi biskup at sko
þa hua þat barnet skal aterfasta

xvii Hurv frillobarn skall ærfua och ærfuas

Nv kunno frillobarne pänninga vara falder þat bär
fra ok æru þær pänninga æptir oc lim æpti faþ(ur) ok mo
þ(ur) taki faþor tualyte oc moþor þriþiung(er) ær annat the
ra æpti taki alt saman Æru ey the til gange sua þat arff
sinn all annur arff Frillubarn skal arfuas sua all annur arff
æn ey ma that ærfua meer æn twa mark æptir faþor ok
ena æptir moþor Sa athalkono barn arff til siex mark
tha taki frillubarn fulla þre mark hvat þe æru flere allar
farre ær arfuet minna taki alzmate hau han mera taki
ey þo mera æn thre mark

xviii Foor barn

Aflar man barn i horðom frænma squal gutnalagh
alla sifskaps squal the barn se skild inth all arff

xix Arf klandas

Nv kan nokot þat klandas i arff ær komet kladas
þat fore endom þa klandas þat fore allum hvat hal
der þe skulu that halda alla wt gifua oc nati arfua
þat n(ær) lanzlaghum alla wt giuin

xx Hurv döder mans gæld ager gældas

Dör man æru gæld æptir þa gialdes giald aff þe h(an)s
oskipto oc arfua skiptin þat ater ær dör ey goz
mera til æn gældet ær þa gialdes giald aff þe sama. vinz
ey goz til þa ær þar vant pänninga taka sum mgæ æru til
oc arfua varin saklöse Oc ingin hafui vald nocro arfue
skiptu for æn giald guldin æro þe ha(n) gialda atte vinz ey
goz til fulla gialda þa falli aff allum gialdom slict aff mark

xxi Qui vterligher man dör

Nv dör man þa sum ey hau arfua Cum mark
Nvnnkis komb ratter arfue inan nat oc iamlanga
m(eþ) vitnom oc fullum skalum at han ær hans ratter arfue ta

Later marginal notes:
hoc cap est 14 in cod lundii
concord. Cod. Christ. addit

ki þa arff hans köbi han ey innan nat ok iamlanga tha
taki konongr arff hans hwat þat ær iorth ælla lösöra þat
kallas dana arff. Hw an iorth ær gifuin hanom taki þa Dana arff
iorth hana gaff. Nw æn man ær utlansker ok wet man
hans arfua þa skal arfuet standa þar til han köbi sum
arfua skall. Nw æn man wet ey hans arfua oc köbi ey bub
aff hanom ælla san wissa hwar han ær ælla oc sialfui han
innan nat ok iamlanga þa arfue halft konongær ok Consent. Coct. Cod. Aedit Christoph.
halft lati gifua fore sial hans

Hær byrias köpmala balker mz flokkum

i Vm lösöra köp fra alla klathe
ii Vm gull ælla silfui köpes
iii Vm man köper vax salt rökilse
iiii Vm man gör köp a torghe
v Vm legho fæ oc laanfæ
vi Hv um inlaxfæ
vii Hv vm nathsating
viii Hværu man aghi nathfa up byutha
ix Hv um borghan

i Koper maþr aff aðrum houat ælla klouat
skapt vapn ælla skoren klathe giort gul
ælla silfuer last huus oc doraþ þat skal
alt mz inn ok utne kopa.

Zössöra köp.

ii Koper man gull ælla silfuer aff aðrum æn aff gul
smithi sialfum finder han sva kopte at þar ar flært
innan þa taki han ater sum salde oc nari sik mz ethe
tolff mana at han uiste þer ey suik mz nara fals han
at ethe bote þre mk dyl han at han salde. dyli mz tolf
mana ethe ælla gifin ater narth oc boot mz sum skils
Skal gulsmith fals i gulli ælla silfue þa skal þat til
staz lata. ar þat skart hafin huar sum fanget han
ar þat skart hafin huar sum fanget hafu. ar þat
uskart gifin gulsmiþ hano narth ater sum kopt haf
þe ok hafin sialfuer flarth sina ok bote siex mark
kan smith dylia ok vil ey ater taka flarth þe han
salt hau hafin þa urorth þan sum kopte mz tuem
bolfastom manu han til salu sinna binda ok boot
sum sauct ar. Vil man gulsmithe gul ælla silfu syt i
hender fa at gora þat skal han skart in fa mz tue
bolfastom manom kan siþan sigia þan silf ælla gul
atte at þat ar ey sua skart ater fanget sum han þat
ut fik vari þat a bera uitnu sum þa nith varo varia
the smithen vari saklos oc taka lon sijn ella the hā
hete þyuuer oc bote þyufnath aptr ma manna mati.

Köper man Köfft eller gull och ther finnr ffkard vtti

Ker gullsmi- dess falskt gull eller silf- uer

Får mann Gulsmeder gull eller silfuer at gera.

iii Koper man vax salt rokelse smor flott talgh

alla humbla . e huar man seer flarth køpta alla salda
þa nafnu huar þera sum køpte oc salde tua bofasta mæn,
þe skulu uitna huat flarth ær sald alla ey . uaria the
han sum salde uari saklos fælla the han bøte þre mark.
sua skal alla stathe bøtas sum flarth hittes i køpum
oc taki þan ater uarth sum køpte oc han flarth sum
salde Hua sum køpe uith hustru bondans, utan uitu — Om man göz köp med bonders hustru eller barnn
hans aghe bonde þat køp ater kalla, æn þæt mera æn
til øres køp ær angin ma uith bondans barn alla hyon
køp gøra utan hans uitu, hua sum mera gør køp uith
þem bøte thre mark.

mi Nu gør man køp a torghe, huat han halder køpe — Om torg köp
þer alla quict klandas þæt køpet uet ingin
fangom(an) syn þan sum klandat ær fore þa suari
hin til sins sum klandathe mz tuagia mæna uitnum
oc hin binde torgh køp sit mz køpuitnum bofastum oc go — Köpwitne
re sik orkynna oc sithan taki hin sit ater sum klandat
hauer oc lete þan apti uarþe sinu sum kopt hauer køpe
mæn hors alla ko alla huat þæt hælst ær sum føthes
aff oc klandas sithan þæt fær han kopt hauer þa skal han — han hafwi af föde som þþ hafwer födt
affødo hafua sum mæþ hauer føt þy at ingin man ma an
nars mans halfføst uartha oc løse sit at sum þæt kan

v Legh mathær aff adrum hæst skynt oxa alla Chafuer
ok huat þinge þæt uara kan, taker han þæt
uspilt þæt skal uspilt ater anduarthas . Æn sigh þan
sum atte at þæt spiltes aff hins handauærkum sin lect

hafþe uari sik tha mz tolf mãna eþe | oc gifin wt leg
ho sum han malt hafþe. fal at eþe gialde bondanũ
sijt ater sua got sum han þat tok | oc mz leghona.
taker man laan aff aðrum | laan skal leghiande hẽ
føras. ey ma laan misfaras | þat skal fullum gialdũ
ater gialdas aptir þy sum grãna uilia suara | þe sũ
nær uaro. þa þat lantes wt | sigher annar laan ua
ra ok annar ey | aghe þan uizorth sum lante vitne
mz tuem mãnum sialfkier þriþi at lant uar ʃ

vi
Om inlagz penninger huru the skole inleggas och uttagas

Laggr man pæninga in til annars | alla aðra ko
ste | þa lagge in mz tuægia mãna uitnũ | oc ta
ki ater wt mz tuægia mãna uitnũ. æru ey sua uitn
til ok þan sigh sum in laghþe at þær uar mera in lact
æn hã wtgaff hafui þa þan uizorþ at uit⸍ na wt gif
uit mz tolff mãna eþe ¶ stials þat fra alla bunder al
la ualdtaks følghis bagia þera saman | þa uari þat
vgilt fylghis ey bagia þera att | þa fa e hanõ sijt ater

vii
Om fastaeningh

Sætter man uaþ mãne huat þat ær minne loso
ra alla mere | þa gøre þat mz uitnũ tuægia mãna
bolfasta. ¶ uv kunnu þe uaþ þrima for æn stæmnu dagh
ær ute | þrind bagia þera gialde mete fore ¶ Nu kan þat
stialas alla ualdtakas | þa skal han til kirkyu fara oc ly
sa aptir fore soknamãnũ. þaþe aptir sino oc aptir þy uæþ
sat uar | æru ey bagia þera stolit gifin uaþ eghanda ater

Pant stials

viii

Nv ær stæmno daghi þera uti fore uaþum oc løsis ey
ater | þa skal han uaþ atbyuþa a þinge eno aðro

[illegible] p [illegible]

Viij [illegible]

[illegible] ær stæmnodagh

oc þrithiu vil hā þa atlosa nath sijt þa hafin þar nald til huru man skall åter bindas
vil han ey þa skulu nath mætas aru nath batre an giæl
det þa gifu eghanda til sua myklu sum þat ar bætra al
la mera nart ar nath mina nart an giældet ar þa fylle

x Borgha mā pæninga for Than til sum gialda skulde,
þre annan þa gialde þan sann wt han borghat Borgarn för penningar
haū alla dyli mz ethe tolf māna at hā aldri borghaþe,
faller hā at eþe þa gialde wt þat han borghaþe hafþe hwat
þat ar halder mera alla minna Nu kan þer a skilia sigh
ānar mera borghat nara ok ānar mina. gialde þa þan
wt mz eþe tolff māna at han ey mera borghaþe
an nu ar framlact Nu sigher annar þu haū mā borg Borgar man för mann.
hat ānar sigh pæninga þa fa e þan fram sum borg
hat haū oc nari saklos, komb ey mānen fram tha g
ialde þan giald alla oc mānens sak sum borghat haū
alla nari sik mz ethe tolff māna ar a þinge alla fore
kirkyusokn borghat uti þat tolff man hwat borghat
nar alla eygh, ar ey a þinge borghat stande a nrorthō
sinum

Hær byrias høgmale sum fore gaar bathe lijf oc goz

i Aforst um morth hwat man alla kona þat gör
ii Um fak alla moth dræp barn alla myrþe mz vilia sinō
iii Nu um fath alla mothor dræp barn mz natha
iiii Nu um mā tak tua lagista konor alla kona man
v Nu um man alla kona narth mz troldō funin
vi Nu um man alla kona forgor styfbarne sino

vii Hva sum reser har a moot konunge alla rikisis hira
viii Hv vm man lether a fostland sit har wtlanska ok
bar awghan skyold a moot sinum rattom harra
ix Hv um bryti mollare troskyldugh suen alla husfru
sin ratta harra alla husbonda draper
x Hv um man sater eld i huus annars mz wilia ok wil
branna bathe by oc bonda — Cfallas
xi Hv um tholika saker huru man skal narias allar
xii Hv um kona allar man bar forgarninga adrä ok
narth bar oc atakin
cls

Om moord Myrthi mathi man alla kona. alla huar
sum annan myrthe oc lagger a løn
oc bar i fialster tha skal man stegla
ok kono stena bar skal harazuaden
bar som morthet gyorbes inan han
alla hana uita sana alla vsanna oc haraz hoftinge hof
te ethen. ok sithan suari huar sinlasto sinu i ethenö stada.
Swa skal nu all morth oc bon mall lyf fore ganger
ii Draper mathi alla kona mz wilia sinu. alla myrthe
barn sit hethet alla kristit alla barn fathi sin
Draper barn sin mz wilia alla mothor sina. hulkit bera bat gor ba skal man steg
la ok kono stena. an bat ar allu openbart Nu hue bolik
sak uttis oc ar ey openbart ba skal han naria sik mz ha
raznamd aff by harabe garningen gyorbes inna. oc haraz

hofþinge hofþe ethen ok sithan suari hvar þera sin las
tom sin i ekeno stada vars han, vari saklos. fallis han þa
skal man stagla oc kono stena. Nu þat þera sum mykþe
alla drap mz vilia skal mista arf þas dotha. ok sua hans thenna ey arfua then han dräper
atlagare þy at ingin ma annan til arfs drapa.
iiii Nv än þat ar aff vadha til komet. þa bøte sin i vadha Dräp med wåda
malom skils. konongx ratthe ok malseghanda
tvagildes bøter. oc miste hvarte liff alla arff fore vadha
vana þat skal haratz nämd vita. huat þat var mz vilia alla
v Gangar man fra kono sinne laghlika vtan hana gyort
ok faste sik adra kono laghlika. oc haffar mz hanne hin Gåår man från sinn äkte hustrw och ta-ger andra
livum sin han for mz laghum haffe fanget. varder þat skal lika
leet mz openbarum vitnum in til hans oc kirkiunna rät hafuu
forgyort liue sino oc kona sammuledh än hon gör þät han skal
vi Forgor mathir manne alla kona. hal hugga oc hona stenas.
kono alla manne mz troldom alla adrum forgerningom Trulldom
sua at hon alla han faar doth aff. miste lif sit fore tolika
gærning man skal stagla oc kono stena oc viti mz haratz
nämd sum for var sauct
vii Forgor mather alla kona styfbarne sino vil barnom Om styffbarn förgörs
sino arff egna vari lagh samu vm livet oc stande
vm arff sum lagboken sigher
viii Hvilkin sum reser amoot konongx alla rikisins hera
alla forrato gor at han vil han fanga alla drapa Resa sei met könninge
alla gor notra nakra gærninga. alla vrat mz breuom alla radhom
gærdom alla hialp. þa aghi han mista iorth oc goz ok lyff vm

han fangin warthi mz openbare gærningh. Nv kan hanū
þætta witas oc ey mz openbare gærnīg fangē wæra. stāde
þat til konongs næmd, oc sithan swari hwar þera sū i e
þenō standa sinslæstō sinum six i ethe þera. Falla the hā.
hafui forgyort allu þy sū før ær sannt. Væria þe hā wari sakles.

ix

Om mann will færie sit fæderner land

Nv æn man letthi a fosterland sīt þar wtlanskā. ok
þar awghan skiold a moot sinō rættō hra. oc hær
iar sīt eghet fostland. vtan han fylghi þem konōge rat
komen ær til rikit. þa hafi han oc alli þe mz hanō waro
forwærkat baþe lyf oc goz vnder kronona ewærþelika
eghande. Æn vm nockō witis þoliken sak. oc ær ey opē
bart þa skal konōgs næmd han antigia wæria ælla fal
la. værs han wari saklos. fallis han miste bathe lyf oc goz

x

Om troskylder swenn eller hustru draper sinn herre

Nv æn bryte mollare troskyldugh swen. ælla hus
fru drāp sin rættan harra ælla hosboda ælla hs
hans hustru. oc wærþer han fangin mz sām garningh
ælla hon. þa skal til things føras ok þær dømas mā til
stægl oc kona stenas æn hon gør þat. Iorth oc løsa pē
ninga þera skulu til bræskiptis ganga. taki en lot ko
nongr annan malseghande þrithia hæraþe sū gærnīge
war gør i. Nv hwar þolik sak wites mānē ælla kone oc
ær ey openbarlika takin with tha wari sik mz hæraznæmd
þær gærnīgen war gør i ok hærazhofþinge hefþe ethē.
ok sithan swari hwar sinslæstom sū i ethenō stāda. bið
ia sik swa guth hollan oc halghudoma sinum hā a hald
at han ælla hās kona drap ey sijn rættan husboda.

oc þy ær han ey uarþ lyf ok gooz misti. Vars han se saklos
fals han hafui forgiort allu þy sum før ær sanct. Nv sigh Maþa
her þän sum drap þat aff uaþa uara til komet ok ey
mz uilia sinum. þa skal rättom arfuom han tuægilda ater oc
ey lif mista. ok konunge oc harathe lagha bøter sum i dra
pamalom skils oc ey mera. þat skal harazs namd uita sum
før ær sanct huat þat uar mz uaþa ælla uilia.

x Sætir man eld i hus annars mans oc uil bränna baþe Om mordbrand
by ok bonda. brännir um huus eet ælla flere ælla
garth allan ælla by uarþer takin mz blasanda munne
ok brinnanda brande þa ma han binda oc til þings føra
siþan agha tolff män aff haraþeno skoþa oc sannind le
ta um þat mall. Varþa þe han þa bøte þän firitighi mark
sum sakløsan bant oc bastaþe oc hafui ey forgiort friþ
ælla boskipte. fælla þe han þa bøte alt þat han a til bra
skiptis taki en loot konong annar mallsæghande þriþ
ia harat. oc e bondanom først atergialde skaþa sin. oc viti
bonden sialfuir huru mykin skaþa han haui fanget. Vinz
ey mera aat þa a e bonde fult fore sik først hafua. oc þan
skal a bale brinna brant haui fore bondanom.

xi Hvær huem þolik sak uitis manne ælla kono oc uar Huru man
þer ey takin mz uari sik mz lucte harazsnämd þär skall sig wä-
gärningen giorþes innan oc uari saklos. fals han gial rie för sögna
de først ater allan skaþan þän sum han fik oc a firitighi ler saker
mark til bra skiptis. orkar han ey bøta oc skaþan atergialda
innan næsta til landzþingh siþan han laghfalder ær þa skal

han vgilder uara fore allum hwat þat ar hald mal
allas kona til þas han hau þat gyort

xii Om förgerninga.

Þar mathi alla kona forgarninga manne nar ther
þar oc atakin þa skal hana taka oc i fiatur sätia
oc sua til þings fora oc þe sanni forgarninga uiþ hanne
þat skulu tolff man uita at hun hau þe forgarninga
gyort alla æyghi uaria the han uari saklos, falla the hana,
fallis til firitighi mark til þraskiptis konunge oc ham
the oc malsegthanda. han nokor þer toth lutit aff ok ka
re sithan, uiti þat oc tolff man, uaria the hana, uari
saklos falla þe hana þa a hon a bale brinna, ok losora
hana skiutas, oc arfuinga hana taki iorth aptir ha
na, vitis þat manne bote sum i drapamalom skils, þassi
mall sum nu aru saught aru orbota maal sum fore ga
ger þake lyf oc goz. Huem þolik sak uites, þa skal lag
math oc lanz nämd hara nämd hoftingia, oc hara
mand þem uaria alla falla sum for ar saught, oc suaria
huar thera sinslastom

Ut skiptur. oc garthar. þ skulu eu till tofte a lan
male. Hafwer man tofin i by. ok aeres land. oc siþ
lassa ang. þa. a. han widu. till ut skipta. attunda lote
attungs. til. lot oc lok. oc widwiþa. a. man eig mere
attunda loth attungs. þa. a. hans aeng widu till skoks
Attungum skal by. byggia. Firir vagna skulu af by
runne. Hittis at Kyrkiugarþar. oc tompta garþer. þa
ag soken at giarþa. oc eig tomp. Hittis at ager oc
tomp. þa skal þen giarþa sum. tomp agher. folgilder
a halgo þorsdag. Garþer mellum tompta. skal gildar
ware. oc bote aeng. utan hwar kan annan. Tialdru
stenar skulu twa. i. iorþ grawa. oc þriþia a laegia
þe skulu witne bera. oc ar. i. iorþ ligia. Hus skal
swa nar tialdru satia. at stuþa rum aer mellum
oc opsa dropa. Flyttar man hus sin af tomp. ok
satar tomp. þa hete þat aeg. oc aeng tomp. Sognir
skal garþer af haende sa gilden. oc eig ugildan
Rinder vegher tompta mellum. han skal siu alna breþer
wara. Agher man wegh tw tomp manz. han skal
þen wagh hanum af laegia. sum han wil. ag i. bak
aller dy. aller. up i fial. halvan vagh skal hwar þera
mellum tompta laegia. Eyg ma lik jw tomp
manz fare vlovanda. utan han se sakr fore at. iij.
sextan ortoghum. Gras wagher skal til byarg liggia
þan skal bota. iij. sextan ertoghum sum up byter. Broþ
skipta iorþ sum. husar annar ut a. agher. aller angh
a gros [illegible]. oc teghe. vij tegh. [illegible] lampna
witu. vij then i by boa

Bigge man vt a mark byiar giærþe umkring sik hal
oc halvi oxabyl æt tyl skoks tyl vndir wiþa. Willa grannar
intaku taka. firi hanum. þa skulu þe hanum gadu lagta
hiv faghna breþa till almenningx. Eig ma intaku taka
vtan aller wilia. þesum æghande æru. An nokor kallær
sik ægha af fæ marko. oc ær eig gært um. sigia grannar
naxy vit. þa aghu þe vitu mz tuænne tyltum. oc a hyuariannu
Skil a thorp. ok by. þa a by. witu. oc eig thorp. till
almenningx. Half tylf skal i by wara. an sik gitu
wittar til full byiar. Hwarsum bryter vp. reen. ok steen
Ormylia. han heter ormylia. bote þrænne sextan ortok. Brand'
mosla up. gialdi þen atær sum lekt halvi hwsit
mæþ sornum ethe
Ændar watn bya mallum. giærþe hwar sin æxtholoch
oc motis miþ strømmis. Wil man mollo bygia ther
wagna lanz. eig war for. ok agher æng bægia wagna lanz. þa
.i. fisker. agher han intaka. twa loter af watne. oc ei mer
Wil man mollo gøra. han ma ei swa bygia. at tomp
annars manz spillis. eig akre. aller æng. ei. wagh
for manna. oc eig forta granna. ok mollo sum for war
gør. oc eig fiskin wark. Ok eig ma fiskegarþ
swa bygias. at andrum spilli sum for war gor. Ok eig
.i. damb. ma man fiskia. i stemme. annars. aller. i diki. Byggær
man mollo. a æng sinni. ligger granna almenningh. i
geen annan wæg. ok agher annar by. þa skal han land
fastu kopa af þem. iorþ ægha i by. Watu skal eig
wænda af forna fari. andrum till anmarka. vtan
anmarka. sum for war. Delæ men vm mollastath. gelti till athæ vitn
oc alynne manna nu tathe bape iemþna watu tha
liggi thz till hans æghn.

Här byrias fornæmes balker mz flockum

i Um maþ taki hæst alla hors mans vlandes.
Ok mather taker okunnogha mans ulouandes.
ii Nu um mather klandar las fore mæne
iii Nu um han syn adrum til stufs at fara. Cleghoma
iiii Nu um mather taker annar i skoghe sinum. thræl alla
v Nu um man taker with stuuff bonda alla hans sun.
vi Um skogh ær takin i hærazrætt
vii Um mather hugger i skoghe manz anderuthu num
na æn til siex lassa
viii Um mather hugger i skoghe nudirnuthu mz ualznar
kum til siex lassa.
ix Nu um storthahugh.
x Nu um mather hugger skogh up tialdra mallum
xi Nu um hugh i biærghskoghe manz uskiptum.
xii Um mather hugger i skoghe a eigh lagha hugt i hand
xiii Um hugh an maþ aker gonom skogh manz
xiiii Um maþ tak annarn manz a annardagh
xv Um maþ aker i ængh alla aker up runnen
xvi Um maþ tak garth mans up
xvii Um maþ tak huggin fang manz i skoghe.
xviii Um mather fører garth sin aff akrum for an burghit ær
xix Um maþ byter annars gaarth oc gaar fa gonom
xx Um fæ ingarthes læp at helom garthom
xxi Um kallar maþ skatha mere æn akerlas
xxii Um hirthinge byter gaarth oc far i firthgarthe.

xxiii Um math taker man fra mannum alla kono,
xxiiii Um math hitter grip manz i akre
xxv Um man later hæst alla annan grip i tyuk i aker mans
xxvi Um man halder fæ sit i annars frithgarthe
xxvii Um mather giuer thrim sak alla thrim flere
xxviii Um man later hæst i tyuth oc warther løs
xxix Um man taker in fæ manz i frithgarthe,
xxx Um booll ligger i by øthe oc giuer grannum sak fore
xxxi Um thæsse wacha an ugilde ligia,
xxxii Um skogha brannur
xxxiii Um man branne kol i skoghe
xxxiiii Um math taker in fæ mans at garthløso,
xxxv Um ligger husaløs tompt i by
xxxvi Um all malaruff
xxxvii Um booløzlo
xxxviii Um bonde tele sik undir lanzthingh
xxxix Um mather siter quar um gengarth
xl Um math siter quar um almannixore,
xli Um næmdamather fylgh ey gengarth sinne
xlii Nv huru mangh thing skulu wara um areet
xliii Uv um man slaar almunnithu, a lanzalmænninge alla
xliiii Nv huru wat skappa skal wara alla bismare
xlv Nv um wargha garth oc warghanat
xlvi Nv um mather ær sotter ok stander uttæ rethovatn
xlvii Um math stæmpne man til lans thing oc komber ey
xlviii Um math slaar hast alla bark lyter wors alla quaste
i skoghe annars.

xlix Nv um annar bär stekomaz än thjanisto man.
l Nv um lanboe fore ey lanzskyld hem fore wila aptan

i Hvilkin man sum taker hast alla hors mäs
ulouandes at skäma leeth sina m3 ok vär tager man
ther skal lika thär takin m3 alla witui annars h[e]st
at ledder tha böte fore fulla thyufs böter Oloffuandes
ok lati ey lyf sit fore the sak. ~ ~ och för derföre

ii Taker mather oknøte manz a løt ute ulouandes tager man ok
aker m3 alla rither tha är han saker at threm mar- nete so
kum, heta thre oc äru tua ~ ~ ~

iii Møter mathr manne haver fangh last klandar fore tager man
hanum, sigher sun uära bethes til stufs at fara tha annan i sin
skal han fylia. är han sand at sak there, böte thäne skogs
siartan ørtogher fore aldenuthu, oc sua fore underuthu.

iiii Syn han hanum til stufs at fara, tha är that rat
losa, tha fylghe han hanum til første moot alla til
første by, ok skar skuti at han wili ey til stufs fara, ka
an han syn hanom böte thäme siextan ørtogh, alla
nar sik m3 tolf manna ethe, ok skal sua uära ok sok
ia sum for är sanct. Falz han at satloso tha skal hana
wt taka sum alla adrar. ~ ~ ~

v Taker math i skoghe sinum thal alla legho man. Om man
taka aff hanom ore alla oknote that sum fiarmeer tagz i annars
är at sakloso. ~ ~ ~ skogs

vi Tak iuth stuuf bonda alla bonda son, tha a han fang
Om skogz hugg
ar egna, taki aff hanom fangh at saklöso, söke han sita
vm skogha hugh an han uil, Um all mall i skoghar
hugh skal sua uaria sum nu ær sauct

vii Tars skogher innan harazrafst, tar han innan ha
razrafst, huilkin sithan hugger innan hanom vlouan
tes böte thrænne siertan örtogh

viii Hugger mather undiuuthu i annars skoghe thar sii
han a inne i ect las ni alla thy. böte thrænne siertan
örtogh ok ater skathan mz suornom ethe,

ix Hugger mather undiruuthu siex las alla flere, ok aker
Rörmann[?] waldz warke i annars skogs
hem all sander mz fullum ualuarkum. böte fore mo
mark thre innan huan cat, alla uari sik mz tylftar
ethe an han uarther ey skallika mz uituum ledder,
alla takin iuth ok böte e skathan ater,

x Hugger mather i skoghe manz gör storthahugh ok
Stortha hugg
kastlagger siex las alla flere, böte thrænne mo mark

xi Hugger mather oc iuskogh tialdzu mall in. böte ok
Skogztiæc. [illegible]
sua. sua skal oc böta bathe fore aldenuthu oc undir
aldenuthes [?] :: Erik
uthu sum nu ær sauct. alt that man hugger innina
an siex las ok uarther ey takin iuth alla mz uituum
laglika ledder uari sik mz tolff manna ethe. alla böte
sum sauct ær. Hugger siex las alla meer, uari sik
mz lyu mannum aff nafndenne. alla böte sum lagh
xii sigia. The bya sum skogh agha saman at uskip
to sin i mallum, the sum thar agha innan hugge at

saklosø e mathan them samber a. tha aghe than wald — *vtsi osskiptan skogs mā böndez hugga.*
at søkia til skiptis sinn skipta vil oc ey than är øtha vil
mz synattinge. hwat that är halter aldrskogher alla
xiii undirnitha E ygh ma than man i skoghe hugga vlof
vandes thär minna hafuer än attunda loot attunge.
oc laghatomt utan han saker se at thränne sixtan ør
xiiii tughom. A ker man gønom skogh mans bulster axul al — *axul mā man hugge i annars skogh*
la andorstangh. huggi at saklosø bathe.
xv T aker mather hast alla oxa alla slatha. skip firi fast
elde, molkar ko manz, thätti mall är ful ratlosa. skal bo — *Molkar ko manz*
tas fore thränne siextan ørtogher i thre stathi alla wäri
sik mz tolf manna ethe. firi [illegible] ørtogh. fore tuar bøte
tua ørtogh. fore thre alla thäm flere bøte siex øra.
xvi A ker mather wer angh manz. alla wer aker sithan — *Aker mann öfuer annars ängs*
up är runnen. bøte fore hwil hwart ørtogh. aker adru sin
ne bøte samulund. aker thrithia sinne thå är fulrätlosa
bøte thränne siextan ørtogh. i thräänne stathi firi thy tät
xvii bøte tha søghum T aker math' man garz manz up — *Tager man annars gård vp.*
bøte thränne siextan ørtogh i thre stathe
xviii T aker mather manz huggin fångh i skoghe allar — *Tager annars fånge*
annarstath bøte thränne siextan ørtogh i thre stipthi
alla wäri sik mz tylftar ethe.
xix ~~xviii~~ V m math' fore sijn garth af akrum for än burghit — *Tager man gård af åkro*
är. gialde allan skathan ater then ther gønom gik.
oc å thrænne siextan ørtogh til threskiptis
xx B ryter man annars gårth sua at få gåår gønom — *Bryter annars gård*

oc gör bonda skatha. böte hin thär bröt atta örtogher
ok ater skathan. alla than garth a vm ey hittes than
xxi bröt. L öper fä ingärthes at helom garthe, than sum
fä a lägge fram slut hanum oc suari mz enethe sinu
xxii än minne är skathi gör än til akerlas. S kil them a
kallar annar akerlas oc annar minna. lägge fram han
minna kallar slut han vil oc suari äptir mz tylftar ethe,
at ey är mere skathi gör. Kallar annar mera än aker
las, tha suari mz tolff manna ethe at han fek skatha
til akerlas, tha gialde hin ey thy mera än akerlas, thy
xxiii at mere se skathi gör. B ryter hurthinger garth, ok
Bryter hyrdinga gard far i frithgarthe manna mz sialfrathe sinu, tha dyli
bonden mz tolf manna ethe at han beth hanom eygh
that. Sithan böte hurthingen ok ey bonden,
xxiiii T aker mather akernam fran manni alla kono,
böte sextan örtogh til thrälskiptis alla väri sik mz tylf
tar ethe. akernam skal älta fran manni oc ey taka.
xxv H itter math gripo manz i akre lyse sum akrum thyufna
the. gange than with eth a. löse sinu annat akernam.
xxvi L ater man hast i tynth alla annan grip i aker manz
Hest i fänder i annars åker alla ängh, hit är thrigia marka sak. hete thre ok aru
tva. alla väri sik mz tylftar ethe.
xxvi H alter mather fä sit i frithgarthe annara manna
Låter man sit fä i annars gårds een alla flere mz hund oc hirth. tha är han saker aat
sextan örtoghum i thre stathi alla väri sik mz tylftar ethe.
xxvii G ifter math manne sak. brim alla thrim flere. thatt

ligge til næmdenna, gifuer færrum sak tha uæri sik mz tolf
manna ethe, oc samulund um frællosa manna samuist.
xxix Vater mather gerþ i tynther um dagh oc uarther løs Tindrar man farst din i annars åker
ligger a fiætur alla halda, oc ganger i aker manz, uarþ
i there bonda gærþer in takin, þa skal løsa mz enethe si
num, lagge fram sua mykit han uil, oc suæri mz enethe
sinum ouan a e huat dagh that ær oc uæri sakløs sithan,
haldar han sithan thær intok hatti wther thænne siex
xxx tan øxtoghom. Taker mather in fæ manz i frithgær
the, hors alla nøt swiner buth eghanda, komber han in Fää intagz å åker
nan solasaters syt at løsa mz enethe sinum, oc læggi fra
sua mykit han uil. komber han ey tha til til hans sum
in tok, taki til sina granna at syna skatha syn, oc at þet
ær uspilt oc usprænct, oc late sua wt oc eghande se saker,
at thænne siextan øxtoghum, oc ate giælde skathan mz
suornom ethe. Nu faar han hanum ey buth, tha late þa
wt innan solasatris mz granna uitnum, oc lati syna at
that ær uspilt oc usprænct oc vbart, ok late sina skatha
syn, sithan han kære til eghandan. læggi sua mykit fra
han uil mz tolf manna ethe at meer uar ey skathi gør
æn nu ær fram lænct, skal them a ligh hin sik ey buth haf
ua fanget, þa dyli mz tolff manna ethe.
xxxi Ligger øthebool i by gifuer han sak sum bool a, thæ Ødebool i By.
alla brim flere at the hafua huus hans brant, allar
timber bort fort ok takit, that ligge til syn manna aff
næfndenne, gifuer færrum sak æn thrim uäri huar sik

xxxii ~~thrim~~ tolff manna ethe. **F**ore thässa nagha skal bonde
lagha bote bota, än ugilde ligia, that är lanznagh allmän
na nagli, kirkyunagher quarnanagher marka nagli
alla marka bior ligia til byar. the ey aru almännunag
ar alla almanna bro oc äru the ugild. nari saklöst, utan
nokor kare aff grannunen, tha bote fore öre ok taku up
sialfue grannane.

xxxiii **U**itis manne skogha brinna, ok
brinner han ey til tyughu lassa alla tiumbskogha til tyug
hu lassa. fore huart thätta bote thranne tuo mark, alla
nari sik mz fiarthungs namdenne. brinner han mun
na, bote thranne siextan örtogh, alla nari sik mz tolff
männa ethe.

xxxiiii **B**rinna man koll i skoghe flere saman
än een, oc skulder aat vm mall ok matte. varthi elder
los oc brinner fulla brinnu sum för nar sauct, nari
huar honorman fore sik, ok huar thera bote thrinne
tuo mark alla nari sik mz fiarthungs namdenne.

xxxv **G**aker nath in fra a gartloso, bote thranne siextan
örtogher. alla nari sik mz syu männum aff nafndenne.

xxxvi **L**igger huuslos tompt i by. ok geru akra oc ängia al
la fran salda, oc gartha ligia ~~alla~~ äter til tompti, tha taku h
uar thera sum iorthena hafua kopt sua mykit aff töp
tenne oc garthomen sum han hauer fanget innan
iorthenne aptir nat oc iamlanga. vilia the ey garha
na gilda gora tha bote sum lagh sigia.

xxxvii **F**öre all må
laruff skal tolff manna eth gangas, mz twänne ut
num ok nituen ater i ethenom standa, alla bote thrinne

För swilka wäga bilder bör böta än the ogilde äro

Skogsabrenna

Bränner man skog

Husslös tompt i By

Målaruff

xxxviii siextan ortogh Siter mather a annars iorth, ok saar
or gother sina iorth, taker nith gothum thusum, oc rot Rötre mun eller binner sivs
nither ok sum brannir han or hatrar ingin, oc ingin
gör han nith, thar ar fill bolslla, alt that har uttes
manne, böte thranne siextan ortogh alla nari sik ma
xxxix syu mannu aff nandenne. Dele bonde sik undir laz Om dela vnder landz tings
thingh sigher sik ey laghfaldan nara, ordeler han sik
innan nästa lanzthingh nari saklös, gitter han sik ey
an tha ordelt, hafin an tha manatha dagh at dela sik
undir höcta domara, gitter han sik ey ey an thar ordelt
böte sak sina. Wil han ey an tha rat göra tha soken.
xl Sitter mather quar vmgengarth eptir threa stam Sitther man quar med gengärd
nu dagha, fore huar fiurtan natta dagh, gore wt gen
garthena ok a thre öra. Wil han ey an tha ret göra
tha nafni harazhöfthinge bing hem til hans, oc tala
wt gengarthena or a thre öra oc ey mera, bar a ingin
xli sak a utan than gengarth a Siter mather um almä
nnxere quar iner martensmässu dagh, gialte ut al
xlii mannyxeren, ok a een öre Fylgher ey nafndanna almanni ngz örr
ther sum gengarth ok almannixere innan fersta endag
ha, böte tua öra them gengarthena a, utu forfall sin
xliii ngz tolf manna ethe Um arcet skulu tu raffinga Räfztinge Hæredztinge
thingh nara, oc tu harazthinge kumber ey namda ma
ther til thera böte aatta ortogher. Eyg skulu ok flere
thingh nara a ena are utan lanzherra buth alla lagh
xliiii mans ar Flaar math attermuthu a lanz almä ninge

alla haraz. warth takin with, pa than han taker with
taki aff hanom ore oc klathe oc alt that han far wz
at saklosu oc hafui sialfuer. Kan han oc fa at sla han
nokon dynt, wari oc saklost. Kare an han til hans sidā
a thinge oc falz han aat bøte thriue siextan ortogh. ok
wari than malseghande sum han tok with.

xlv Skappa Bismara
An ratt skappa oc ratter bismara skal um alt landet
wara. hua them hauer ey ratta sithan han ar laghuar
ther til aff foghata alla harazhøfthinga, bøte viii. ortogh

xlvi Warga gärda
Alle the i wastragotlande bo sua at ingin se undan ta
kin skulu bygia warghagartha. thar sum til ar fallit.
alla hafua warghanat. pe sum ey hafua skogha. that sk
al harazhøfdinge skotha. oc the skulu wraka a lagha a
stemnum daghum. Lagha stafnu dagha aru thasse. fiar
the dagher pascha. annar fiartha dagh pingez dagha.
thrithi ar annar dagh mikialsmassu. Fiarthe ar fampte
dagher iula. Hua ey wraker a thassum daghum. bøte
bonde alla bryte ore, leghomath alla mues mat' or
togh. ok hua ey hauer nat alla gartha bygda. bøte
tua ora oc haue bonderne sialfue. I huarre skeslurat
skulu tue men wara watu at them mannū sum ey
gøra rat oc søkia them. thola the soknena. bøte thrī
ne siextan ørtogh oc wari than malseghanden sum so
ker oc bas i mallum huar tima sum thasse tue kraf
ia them til, pa wrilu alla bøte sum lagh sigia.

xlvii
Ar math søtter ok stander fore garthe sinum wz

rætho natte. nil ey malseghanden alla lansmannen stana
hanum. stafin nafndamatheren alla e hua sum nil nat
saklosa. nil ok ingin stana hanom. suari tho at huaro,
xlviii oc nari saklos. Stämpin math manne til lanz — Stempning till landz tings
thingh nz mtinny. oc komber han ey til at adru the
ra at suara sak sinne. ba a laghmath han frillosan at
lagha mallum aluar oc tunth. ee til han til suara komb — [illegible]
samuleth ok than sum stämpinr æn han komber ey til.
Ingin dome mer annan fore æn han laghlika kalla han til
xlix suara Flaar man bast alla bryter pors alla quaste. al — Flarz bast
la flaar bark i them skoghe han a inte i bøte thrane
sextan ørtogh. Fører ey lanboen hem iortheghanda — Landskyld
num landskyld sina alla hans nillu buthi nat fore in
la antan nari tuaskylter

Här byrias wtgartha balk

i Um lyth ugilt ligger
ii Um enka gap a wtgarthom
iii Nv um bolgarth ugillder ligger
iiii Um gap ugilt ligger alt aret
v Um balka tialdin mallum
vi Um alt bolbyghe
vii Um ualtran oc rotan a akre oc rinnum
viii Um fæ grasslata
ix Um math tyutha a sinu ulonandes
x Um math tyuthra angh manz alla byas almannings.
xi Um tyuther hast praestins.

xii Vm mather hogger fæ aff fallby.
xiii Vm legho fæ takyu fæ oc nauma
xiiii Vm kopafund
xv Vm uethe uærk
xvi Vm holka fund
xvii Vm mather slaar ena ek aldenbæru
xviii Vm mather slaar thre alla thiuui flere
xix Vm mather slaar las aff undervithu.
xx Vm mathr slaar thy las alla thiuui flere
xxi Vm vilia brænnu
xxii Vm vatha brænnu
xxiii Vm dyuur taker fæ fran hirthingia
xxiiii Vm fæ ligger i dy dot
xxv Vm bonde luker leghomanne lathe
xxvi Vm leghastæmpnu dagh
xxvii Vm man fæstir legho man. oc gaar aff wist hans.
xxviii Vm mathr blandar leghoman fore adrum.
xxix Vm vathadumb oc aldara

i Utgarthar alli oc lysth skulu gilda vara
ii um helghathorsdagh. Ligger luth v
gilt hat ær siex ora sak. ok fore enga
iii gap a utgarthom. For helgarth
iiii ængiloker ligger annan ortogher. Ligger gild alt
aret ogen bote fore. viii. ortogher æn thryter ær a iok

nil ey gartha, oc sua fore bolka huaru en taldra mel
v lum ligger open, Ligger alt bolbrygde ugilt bothe
a uarthingum ok hostingum, fore thyrzku skuld al
la nangomo skuld. bote fore huart bing brenne sex
tan ortogher Komber hin fore halghathorsdagh sum
þat agher at gartha gartha sina, þa uari saklos. Ko
ber han ey tha, slan grannar ängh hans, ok uarthne
te garthom hans, oc þen sum garth agher en ugilder
ligger oc är ängum anduarthaber at uarthueta. thä
bote han thre mark þit sum garthar ligia hans, ok sua
all garthannte, oc alli þe sum garth gartha uari þe mall
eghanda at Boor them i adru harathe alla laude, þa man
þen ene man nafna til sak sinna ok ey nämna i fleron la
kum, ok that naam skal standa thre natter innan by
harathe, oc þen sum nämde skal biutha hanom ater
losa. uil han ey aterlosa, þa fare hem at saklosa that.
Far han äptir hanum sum namptet är oc nu e han i
the harathe, sum namet uar takit i, þa ma han alta
that fra hanom oc ey rana. taker han that sithan
utan lanz komber alla haraz, þa saker han sik at trä
vi ne sextan ortoghum i þre siuthi. Vältra häster
rotar sum ä äkre ny runnum, bote fore skeppu slict
korn sum a uar sact, fore huaria thrithiu ualtran
vii alla rotan Sitter grässätti manz huarte i gärtum
alla lithum, ey ängh alla åker, þa a han ey mz lag
hum utan garz at hafua ey ko ey so ey bok ey geet

Ryller Broar

Om fara gör [illegible] å [illegible] aker

ey søth ey griis alla gaas vtan han se saker at þre
markum, xvi. ørtogh i hvarn þrithiung. oc sokæ
viii sum for ær sauht. Æygh a nyuthsia ingarthes aat
ganga sinum allum grannum olofuandes. utan hā
salvs with harath at viii ørtoghum æn nokor kære
ix a han. Gyuthsa man a annars manz ængh ælla
Tindra a annars ængs
i almænnum aldra manna ingarthes. kære nokor a
han bøte thanne xvi. ørtogh i þre stathe ælla væri
sik mz næmdenne lysth oc gartha oc alle byafrither
x þæt ligger alt til næmdenna Præster a mz laghū
en hæst i garthe hafua, þy at han skal i soknu ritha
æn han brathlika buth faar aff bonda at hysla al
la olia. hafui a sino ok ey a annars vm han fa loff
xi til. Køper math fa aff sals by oc vraker hæm v
Köper man fæ aff then by soot eller Swikdom ær rätt
lofuandes grannum mz sinu fæ. kære nokor a hā
vraki bort at saklosø. vil han ey bort vraka hug
gi þa sialfuer with at saklosø. vil han ey with hug
ga. ok ey bort vraka, þa hugga than mith sum na
at saklosø oc hin bøte fulla thre mark konunge
xii oc harathe oc akærandenum. Fotherfæ leghofa
taþyn fa. ok namfæ þæt skal alt i enom laghum va
ra. thy skal vartha fore alli vangsino. fylt oc kleua
biærgh oc bro natt oc dy. varther oc hynn þem skal
ater bøta mz tolff manna ethe. Færi ofualli skal ey
vartha. alskyns raan byom ellæ stinger ok skarm. þæs
xiii si æru ofualli all. Hitter math kopfund i annars

manz ängh alla almänninge ligh til them i by sum hä
nil ok ängh, agh ok hafu halft han ar stok hitte ok
halft than ar til ar sauct. Hitter mather a sino eghno
hafu alt sialfuer. hitte then laghaloot hauer i skog
he, hafu sua mykit aff trano sum byn ligia innan, — Om By
oc stande trät i hans loot ok hugge ey trät nifth vlo
nandes, utan han gialde annat fore. Skil them a tha
a than nitu eghn a, suari mz tylftar ethe ok tuem nitnu
at stokker thannn bu klandar tha markte iak fiora
xiiii thy a iak oc thu mete i. Then a hara sum hander — Nota
than raff sum reser then uagh ar under han byorn — om biörnn wargs och
sum binder then algh fallir then a oter or a dragher — algs
xv Hitter math höka i skoghe sinum alla almanninge
binder nacplu um föter ey ma annar bort taka, vtan
xvi han salu sik at siaxtan ortoghum i thre stathi. Alaar — Hläz man
math zna ok aldenbarn i skoghe manz that ar siex ora — lek
xvii sak an han komb ey dulum nith. Alaar mather bre
alla brun flere that ar thrigia marka sak heta bre
xviii ok aru tua. Alaar undiruthu til laas ar thet ar
xix siex ora sak. Alaar han thy las alla thrim flere bat
ar thriggia marka sak heta thre or aru tua, quather
han ney nith tha skal hanum synatugh nisa, ok na
xx ri mz tolff mannu alla böte sum sauct ar. Brinne — Brennir
math ho manz alla bran a akre ute filsegarth alla ang — man annars
alla molno mz nalznarkum böte thranne mo mark — hö eller korn
ok ater skathan, alla nari sik mz fiärthungs nämdene

orka han ey bøta tha flye frith sin fore, brænn thet minna
at bøte thrænne siextan ørtogh fore, oc ater skathan alla
xxi uæri sik mz tylftar ethe, B rænnir math hws manz vti
a ørugh mz uatha that ær ratlosa ba skal hundaringh lata
gora, tha uæri sik mz tylftar ethe ok tuem uitnum at han
brande ey hws hans oc inga ratloso gjorthe han hanum
oc by ær han ey sander at sak there, sum thu giuer ha
nom, ok ey kom that aff hans handauærkum alla mz
hans uilia, fals han aat bøte thrænne siextan ørtogher
oc ater skathan, oc sua ær um all tholiken mall annur
xxii B rænnir math mz uatha mølno, fiskegarth, rijs garth
bro manz huggin fang i skoghe, that ær alt ratlose
huat that ær sott alla usott, bat skal ater bøta mz sor
nom ethe, at thet uar ey mz uiliauærkum, oc ey uar
that bætra, oc ouan a thre mark. hete thre oc æru tua
xxiii O aker dyur fæ fra hirthinga, faar ey aff laster
ateer hatte uith sua mykle legho sum han skuldi fo
re that fæ hafua, taker not alla soth, faar han afflaste
xxiiii aff uari saklos L igger fæ i dy dot ba skal hirthinge
staff sijn hoos stinga, haat sijn undir houoth lagia,
alla kappo alla rijs under houoth bryta. the skulu uit
xxv ne bæra at uangømsla hans geth ey aat M ær
bonde leghomanne sathe, hatte uith thrænne siextan
ørtoghum, oc leghomannen miste sathena, oc taki
ater bonden sialfuer ær that brytæ alla landboe, ta
xxvi ki uatheghande sathena L agha stemnu daghar

Brennir an, / nars höö mz / wada

Brinnir nyss, / no med wada

Diur tager fæ / fran hyrdinge

Fæ ligger i dy / dödt

Mwegir bonda / legofolkom sii

[illegible] tuer um aret paskar oc mikialsmassa.
xxvii Hafter math leghoman ok är ey gangen a uist hās Om lego sivin
þa är that uita hans mz tylftar ethe oc tuem uitnum.
at jak fästis ey mz thik oc ingin stathua gyorthe jak
uith thik. bor han ey suara luku sua mykla legho sū
hanum uar malt oc bonde samuleþ um han uräker
han Ganger han a uist hans ater naturth oc daghor naturlund af Englund
tha komber ey laghum uith Löper han bort luku up
sua mikla legho sum hanum uar malt oc a bramne
siextan örtogher, hatte bonde slut sama uith an hā
uräker leghoman aff uist sinne.
xxviii Legher nokor man leghoman alla drangh, hua han Om man leger annars legofion.
halder sithan lagha kland komber a han böte bramne
siextan örtogh Setter math alla kona oc gors noo
xxix ra dumbrar þe ey gora that alla skuld, uilia ey legho
ganga þa man þorf þera uith, hua sum them halder Om lego folck wele ey tiena.
sithan the ära laghlika krafþ. hatte uither bramne siex
tan örtoghum, alla uari sik mz syu mannū aff nafn
xxx ne Varþa skallika aldara barþe þe fa aldugh
mere rätt a sear än lystruskum huskona. Kan man hit
ta skallika aldara talli til sina granna oc taki han
oc före til hanzhöfthingans, alla til thäs i hans stath
siter sithan buthin the thing oc hören skal hans, är
han skalliker tha nyute thäs, är han uskalliker þa
lati hudhstryka han at saklöso, göre huen uil lether
sik urethan. Om tolfmēna etha.

Allir tolff manna etha the mz uitnū gangas,
sua at tue uitne bæra oc ater i ethenum standa
the mughu ey ater ganga. Ey ma ouormaghi ællar
öfurzmagi eller frilles man ma ey i lags standa
træl ælla frilles man innan laghum standa. stander no
kor thera innan ethe wari afflagha ether Alla tuænne
tylfter skulu standa oc ey ater ganga vtan adra tuænne
tylfter ganga geen vm sama malet tha ligge tet til
Hemföde eder
syu manna aff nämdenne. Hemfetho ether skal ok lig
ga til syu manna aff näfndenne, oc han gånges fore
mæn vtan tet å føte gånger Huar mather eth emot
nämdenne, oc tÿ hun fallir that skal oc ligia til syu mā
Qwäter gångz ed
na aff nefndene Giäld oc guldit fär mz uiū oc uitne
oc suär äter äff hanum sithan, tät ligge ok til syu
manna aff näfndenne Var math sik fore thÿuff sak
ok hittes mz honom sithan, tät skal ok til syu manna
aff nämdenne ligia Har mather sek fore sak ok bo
te sithan uith sakgifua, tät ligge oc til syu manna aff
nämdenne, ealli ethar skulu alli ater gånga, ælla näst
fore stånda Hua flere etha legger til nämdinna än
tälla hätte uith threnne siex tan ortoghum, Soker ma
Eeds om giärde
ther manne til skuld sinna oc kännas bater horo my
kin hun är lagger fram suå mykit han uil silua oc
suär mz tolff mannū at siluyrte är lagge tås fåat
är oc laghmath dome ethen up Giälder math skuld
sina mz tuägia brygia manna uitnum, ok hin kräff
sithan guldit är ba gånger han fore sik tolff mana

eth mz sanna uitnum at alt ær guldit than ether skal
standa ok ey atergangha. Ganger hin gen eth i mote Leed må ey gå mot leed
þa skal laghmather then eth up doma, oc hin forre skal
quar standa fore hinniskn, ganges fyurtan manna
ethe fore ratha sak draps attertan manna eth tylft
a fatharne, oc half a motharne huar nman siatta mæn
Kallar man annan thræl uari sik mz attertan manna
tylft a fatharne, ok halft a motharne huar nman
siatta man, ok tha han hauer sik uart þa bote hin sin
han thræl kallathe thre mark, heta thre oc æru tuua.

Um fyrnauark

All fullsære, abyrth, fyrnauark, all nithings uark Om Nidingz werk
ligga til lucta fiarthungs næmdenna, æn skog
ha brænnir æn man hugger til tyughu lassa, antigia a
aldinnuthu alla a timberskoghe, alla aff undiruthu.
huilkit eet aff thassum man brænnir til tyughu lassa
uari sik mz fiarthungs næmdenne. Brænna men kol
i skoghe flere man saman æn een, oc æru skildir um
mall ok matti, uarth elder løs oc brænnir til fulla bren
nu sum sanct ær thær ær huar hougz man fore sik, ua
ri huar sik mz fiarthungs næmd. Raner mathr manz Rænir man annars klæ, der ä wargs
klæth a uagh, kallar sik agha ok giter ey uart, gang
ey uth oc uarther sithan oppenbart, þat ligger til fiarthungs
næmdenna. Ræn mathr mathandrane mz fullum
nathuarkum, oc synas akomor a hanom, uari sik mz
fiarthungs næmd. Lagger mathr man mz een agiakun

nan sik mz fiarthungs namd, Barghar math kono al
la slaa sina at hun fother dot barn aff, bat ligge til fiar
thungs namdenna, Skogha hugh tialdra mallum, ok
storthe hugh, that ligge til fiarthungs namd,

Vm syu manna etha

Siter mather quar um allan tunda alla mz nocro
hetom loot aff tundanu vm kyndilsmassu dagh
that ligge til syu manna aff nafndenne, Alla bya bygn
inga, bat ar lysth garthar bror tialdrubrot aplobror
apzkynr allattur i hald fear, an thrim gifs sak allar
thrim flere, akernaam, taker in fa a garthloso, all bas
se maal ligia til syu manna aff nafndenne, Hanalgh
an that ar skarskotat, ok byboret or synes blaat ok
blothoet, bat ligge til syu manna aff nafndenne, Brenner
math otheboll i by, ok giuer than sak bool a thrim al
la thrim flere at the hatua huus hans brant, alla
timber bort fort bat ligge til syu manna aff namd,
Hins manne bolagla uthskyule giuer math kono
sinne hoorsak, hugger math innan skoghe manz siex
las alla mera, hua sum halder legho manz sithan lagh
klandath ar, hua nocka drumb halder sithan han ar
laghlika klandath, Slaar math bast alla bryter noes
alla quaste, i them skoghe han a mote i, all thassin
mall ligia til syu manna aff nafndenne.

Vm orbotamall

Vthi thesse mall skole syunemanne swaria

Hemfrith quinna frith kirkyufrith thingsfrither
stæmpnnufrith, morth, hampnus thyufs, draper
landzotin sijn, gaar a gruth oc gora sat, hampnir ap
tir ratta ræfstir, hampnir mather a annan an than
garningena gyorthe, þar skyold ui thangbruku, gors
mather bunka brytare, taker math legho til at drapa
annan, firigar kona kono, alla kona bonda sinum.
þassi mall aru all orbota mall, ok the ligia all til lucta
haraz namdema, Nampni math thingh hem at mām
them laghuīnum ar þa bote alla wt botena, ok þre
mark at thryzskunne, Stander bonde geen inz nak
num ok nalsuarkum, oc uil ey hus up lata, alla bot
fram at bynutha, þa skal bonda halda inzan up lases,
gor han notra garning a nokon man þa ar þat alt
tuagilt oc þat alt ugilt han faar hvat þat ar halder
saar bardaghi, alla bam at adrum en things lotom

Orbotamål

Um rættara

Um rættara ar sua skipat rættare i huarium
by, annattigia uagfarande manne kost at sal
ia alla til annars ratta Vil ey þan salia man uarþer
ratter til þa bote thre mark ena konunge adra þē
uagfarande ar þrithiu skal i tu skipta, taki harat
siextan ortogh oc atta ortogh rættaren, ok sithan skal
rættaren hanom kost selia, alla til annars ratta
han Vil han huarte salia alla ratta uagfarāda mānc

Rättare
huru the sko
le salia wäg
farande mān
maat ons ött

T ryttare

bøte sier mik. taki tua konung[er] oc tua hærath ok tua uæg farande man. Eygh skal mera sander til ens mans rætta æn tua man ok tua hæsta oc kope sua hø sum alt annat. Huar hærazhøfthinge i sinu hærathe skal rættara skipa, þæn bondom samber um. alla bøte hæraz høfthinge þre mark. Hua sum ey uil rættare uara alla rættara taka, æpti hans skipan bøte. viii. ørtogh. Nu kan them skilia a ræt taran oc uægfaranda man oc þæn han uar rætter til, sigher uægfarande man at rættaren uil ey rætta han oc salia hanom kost alla giuer han them sak ær han uar rætter til at han uil ey hanum kost salia, þa skal fiærthungs næmd þem antigia uæria alla fælla, sua uist sum uægfa rande man lyste fore grannu[m] alla uitrum mannum af hærathen[o] þa han bort foor at han fek af huarghum kost kopa.

Dræper man fæ eller nöt för annann

Dræper mathr hors alla nøt fore manne ok ueter hanum fearfolgning tha skal synatting fore hanom gæta oc uitni a hænder hanum lata bæra mz magande manni æru æsyna uitne til suari in til h[æ]s mz tolff mannu[m] ok them stande i ethenom sum uit nathe þ. s. s. æ. h. ok. v. s. at þu nete mik fearfølning oc thu dræp fæ mit, ok þu ast sander at sak there, sithan skal han ater gialda mz suornom ethe oc a þre mark. heta thre oc æru tua æru ey æsyna uitne til uæri sik mz tolff mannu[m] þæn sum saken ær giuin, þær han þryt uth, þa bøte sum lagh sigia, æn fæ þat ær drapit su[m]

tiughu øra ar wart alla mera, þat ar alt ful feaføling
Nu an that fa warth drapit sum warra ar an tue øra
tha skal that twægilda ater, huart sum wært ar. Ey
ar søth feaføling ey geet ey lamb ey grys ok ey gaas
alla dyli mz tolff manna ethe Warther drapit nøt
alla hors mans a bya markum annars byar weet ey
hua drap tha skal synatting gøra fore enom thera
oc halla in fore allum oc witne lata bara a synattinge
at fek fearlasti a thera mark aff handwærkū mānа,
oc thy agha the that fa ater bøta mz laghum, siþan
skal saksøke firi tyft ganga wita a hænder þem at
þat fek þar fealasti aff handwarkum manna a bya
mark þera, þa skulu the giald fram lagha, alli bofaste
man mz suornom ethe at þat war ey batra, oc a þre
mark hete þre oc arn twa, wilia the ey þat gøra, bøte
sum lagh sigia Warth fa drapit a een iorth mans
alla trathe, witi a hænder them iorth a Draper fa
annat fa þari hirthinge witne, oc gialde helt fore
mz suornom ethe, oc han hafui þat drapna, allar
nyte hold ok huth ok tali halfgilde þan ar aatte, af
them that aatte ar drap oc sua an hunder biter fa.
I þassu male ar hirthinge fulder witnis man, huat
han ar frals alla ey, synis hanum giald, tha skal sy
natting til gøra, oc lata bara alyna witne, þa skal re
þa wætte oc kræfia bøter Synis hanom þat male, þa
skal skarskuta oc suaria a hænder hanom mz tolff

Draper fä annat fära

När hyrdin gör mä witne bära

mannum mz asyna witn. h. s. s. g. h. ok. v. s. at þæn þit
drap mit, oc sua gaff iak þik sak til, faar han eyg
sokn frænda mz lagha witnum, tha skal than ær sa
ken ær giuin, wæria sik mz tolff mannū, at ey drap
þæn mit thit fæ, oc þy ær iak ey sander at sak there.
ær þu gifuer mik. Falter fæ i manz handawærke, i
Faller fæ i brunn eller dijke
dike i brun, ælla i annur boliken wærk, ok faar ba
na aff þa skal wt lata dømia siex øra fore hæst, half
mark fore oxa, oc sua fore hors, ok ko, sua skal þæt
bathe sokia oc wæria sum før ær saucht. An fæ flog
her i garthe sua at ingin alter ligge ugilt, an oor
flogher garthe ok faar bana aff, gialde þæn ater
sum gaarþ a. Ætis or garthe oc faar bana aff ær
thær til a syna witn, gialdi þæn a hælti, sua sū malt
ær siex øra fore hæst oc halfmark fore oxa sum før
ær saucht, æru ey asyna witn til wæri sik mz tolff
Sargar man annars fæ
manna ethe. An man læstir hæst oxa ælla ko, hugg
aff horn ælla rumpu, ælla stinger øgha wt, gialde
halfgilde fore ælla wæri sik mz tolff manna ethe.
Om lään
All laan skulu hem flytias them ær lathe witan all
greenmæle. Them sum legh aff manni hæst oxa ælla
ko, han skal wartha fore wangømslo, þæt ær thywer,
witu, dyr klaw oc annur tholik. Fore fars legho fæ
aff ofualli, þæt ær byorn ælla quesa, fore warthee,
Of-walli
skal sua wartha sum fore wangømslo, an han faar
eygh afflæsti aff

Här byrias manhælghis balker, oc i hanom är ezöre oc draap. saramall m̄z vilia oc vatha, J ezöre talias flokka.

i Hærst än nocor gör hemgango a annan i hans huse
ii Nv rymer man at annars garthe fore vinum sinū
iii Nv i hvat husum han agh frith hafua sū til ryme
iiii Nv um han faar skatha för än han til bondans gart kōb
v Nv um mā rith i annars garth oc gör ey blanath
alla blothvite.
vi Nv um draap varth gyorth i hemfrith alla blothvite
vii Nv um man faar skatha annarstath än i sinū garthe
viii Nv hittas mān i garthe saatte ok skilias usatte
ix Nv um than är lanboe sinn hemsokn görs til.
x Nv um adrum māne görs hemsokn ~~oc annar~~ än lā
lanboans garth söker
xi Nv um man hæpnis a sat mall oc böt
xii Nv um mā hæmpnis apti böter fasta
xiii Nv um mā hæpnis a annan oc annar gör gæringena.
xiiii Nv um man taki kono m̄z vald (things vægh
xv Nv um mā gör forlaat fore adrū a kirkyu vægh alla
xvi Nv komber skalnath manna mallum a kirkyu vægh
alla things vægh.
xvii Nv um kirkyufrith alla things frith
xviii Nv um man far hem til syn aff kirkyu alla bigee
xix Nv um man rith til prānzöl alla annarstat för än
han hem komber
xx Nv um man eltir ānan aff lagha til mallū
xxi Nv leþ mā annan til stok alla ānarstath hugg aff
hanō hand alla föter

xxii Nv hampnis man a kononx doom

xxiii Nv rith man hem at adrum ok fore han mz valzuarkū
fran heme sinu

xxiiii Nv huru ezore skulu skiptas

xxv Vm man halder biltughan man mera an eet mall,

xxvi Nv hua biltughan man halder a annars skatha.

xxvii Nv huru man agh biltugh vara alla firth fa.

xxviii Nv skal all ezores mall harazhøfthinge vita.

xxix Nv huru harazhøfthinge skal biltughan man lagia.

xxx Nv ma ey than skatha fek vitna alla sokia.

xxxi Nv huru en man ma ezore bryta.

xxxii Nv ma ey quinna alla onormagh ezore bryta.

xxxiii Nv um bonde rath hustru sinne sua at hun dør aff.
alla hustru drap bonda mz vatha.

xxxiiii Nv um barne varth ofharthelika rathet sua at þat
dør aff

xxxv Nv ganger man at adrum a aker haus um høst
alla vaar

xxxvi Nv varth man vlaglika fordaruath a sina saklaøso

xxxvii Nv vandes māne thyuffsak til alla huarra handa
that halst ar bastas alla bums

xxxviii Nv byuth math adrum drapa, alla adra garning gora,

xxxix Nv taker man annan lagh a iorth mith ok suøn hā
alla hanom adra valzgarninga gør. Clagh huilken

xl Nv ma nixnis manzs gooz skiftas før an han ar

xli Nv um biltugh math varth drapin mithas sbā

han ær biltugher lagh

xxii Nv um biltugher mather warther wtrikis dræpin

xxiii Nv um biltughs manz arf huru that skal wara mathan han biltugher ær

xxiiii Nv hua rither at adrum mz fullu walde rouar aff hanum houat alla klöuat

xxv Nv ligia man i skoghe skipi alla annarstath, lata sik thar til at rana ~~alla~~ oc roua

xxvi Nv gaar man i annars tregarth luctan oc taker frott mz walde,

i Rither man hem at adrum thæs wærke at han wil bondan alla nokot hans hyona, alla nokon than i hans gar the ær alla gæst haner alla han soke i thrangum tha han i garthen komber skatha gøra, dræper slaar hugger fullum sarom, alla sla skenu alla blothwite, alli the thar mz aro i flok alla faronøte hafua brutit ezøret — Dräpi hemfridi

ii Ryme man åt annars garthe före owinu sinu, hin sum eptir faar kasta älla skyuter äptir hanom sua at han faar doth aff älla fullsare ella bloth uite älla blånath, taker that sithan han komber i hans tompt älla gårth hans sum han tilryme tha hafui han ok alle the mz hanom wåro brutit ezøret — Får man döds af se- den mann kommer i annars gårds

iii Sua mykit sum bonden hawir takit in mæd husum

or garthom a sinne tompt sum han boor a th a han frith
a allu sinu, Nu stander bazstuua utan garz smithia heme
lict huus alla latha, i thassum husum agh man frith haf
na, sum a tompt alla garthe hua sum thar gör garning
a annan hafui brutit ezöret

iiii Nv kan that taka hin sum fore loper för an han
komber a hans tompt sum han flythe til alla i
hans garth tha hafua the brutit ezöret

v° Heimgangs Nv ritha the hem at manne, ok an tho at the uil
ia skatha göra, oc gita ey, Bla the ey til bloz oc
ey hugga ok ey drapa tha ar hötter uz ingu bötter,
Föter niede inga bötter Bryta the huus skena alla skyuta man alla kono ok
komber ey blothuite innan tha böte tre mark alla dy
li uz siex manna ethe oc gange ey ethen för an nainde
hauer han uart fore ezöret

vi Nv kan than man hemsokn göra uartha saar alla
drapnu, alla fa blothuite innan thy han gör hem
sokn, tha ar that alt ugilt han faar Nu kunno the fo
re fara oc uilia fly, alt that fa i garthenom alla a top
tenne, that ar alt ugilt Nu an the agns uith i garz
lith oc falla föter innan garzlith ok houoth utan a
them hemsokn gyorthe, uari ugilter, falla föter utan
oc houoth innan uari ugilder fore thy at tha han hollo
vii Nv kan than lopa u garbe Cum föter stotho,
sinum sum the ritha hem at oc draper slaar
alla hugger sithan be coma v hans garthe, bötee

aptir lanz laghum, Saar han saar alla narth drapin
sithan han komber u sinum garthe tha bøte aptir
lanzlaghum sum that gyortho. Nu faar than saar
sum hemsokn gør, alla narth drapin than sum angin
skatha gyorthe, tha nari ugilt that han fek ok huarte
han fly frith oc ey bo hans skiptes.

viii Nv hittas man i garthe satte oc skilias usatte tär
är ey brutit ezoret, utan han gange u garthe
sithan urreth narth, oc hante sik napn alla hialp, ok
ganger sua i garthen hugger draper alla slaar tha
hauer han oc alle the mz hanom naro, brutit ezoret.
Nu agher malseghanden frithbønena. oc iorthegandē
thrithiungen aff skoflingenne, oc sua brat han hauer
bøt vith malseganden oc han bith fore hanom, tha ta
ki konunger inlämning firitighi marker. Dør than bil
tugher är før än han frith fa, gialde tha arfua hans
lagha bøter. huat that är halder draap alla saar mals
egand ann oc inguin adrum. Nu är than lanboe sum
hemsokn gors til, alla han huus lect alla lane takit,
faar han alla nocot hans hyona saar alla skeno alla
blothuite. alla narth drapin. ta a han bathe bosking
oc sarabøterna oc ey frith bithia.

x Nv än annar man than sum lanboans garth
søker faar saar alla skeno. alla narth drapin.
tha a malseganden bathe frithbønena oc sarabøter
na oc iorthegande taki thrithiung aff skoflingenne.

Målsäg-
aanden äger
fridböterna
och Jordsäg-
aanden 1/3 aff
sköfflingen

Om Land-
bo görs hem-
söknn

Om then
Landbogens
gård söker
får skada

x Hemynas å sätmäle og böts
Nu hampnis man a sat mall oc bot tha hau
han brutit ezoret, tha skal that nafnden uita
huat halder annar skal nathi kom thera mallum alla ey

xi
Nu ma man ey hampnas aptir boter fasta, u
tan han bryte ezoret, oc utan boter se eygh
Om böter äre ey borgada
borgatha, oc sua se fore skilt, oc botas the ey inna
than dagh sum the laghu, ta mughu the hampnas,
an uartha boter borghatha, tha skal boter utz lag
hum krafia, oc ey hampnas. Hampnis han sidan
boter aru borgatha, ta hau han brutet ezoret, Nu
än nocot ar bot aff botom, tha mughu the eygh
hampnas, utan krafia that ater staar utz laghu,

xii Hemynas man å annan og annar gior de geringena
Nu ma man ey hampnas a annan, oc annar
gor garningena, hampnis han a annan
tha bryter han ezoret ta skal haraz namd huat
halder than sami sum han hamdes a, gyorthe gar
ningena, a han alla annar, gyorthe han sami garinge
na a hin, tha skal that haraz namd uita, huat hal
der annar skilnath kom thera mallum, alla hin hā
hamdes a annan. Hamdes han a annan, tha hauer
han brutet ezoret.

xiii Tager kona med våld
Nu taker man kona utz uald, tha hau han bro
tet ezoret, synes a manne alla a klathom
hans that kona reff, alla a kononne, alla hores op
alla akallan, tet skal haraznāmd uita. huar thar
ar sant um. Nu bryz han with hana, oc gitter eyg

syn vilia fraunt. Sliter klathe hanna hores orth oc a
kallan tha hauer han brutit ezoret. Taker man ko
no mz vald, oc varth han takin mz färske garnig
oc vitna han tolff man thar til, tha a han undir
suarth domas oc hallshuggin vartha. Taker man dräper kona mannj
kono mz vald, dräper kona han ithy, oc vitna that i wåldtek
tolf man ligge ugilder. Taker man kono mz vald tena
oc rymer aff lande mz hanne, varth han laghlika
til vunnen, tha a han aldrigh frith fa for än kono
na giftoman bither fore hanom
xiiii Nv sitter man fore adrum a thinx vägh älla Om för-
kirkyu vägh, oc vil han dräpa sargha äller sätz.
bara for än han komber til thinxs älla kirkyn oc
gor nokot thera tha hauer han brutit ezoret
xv Nv komber skaluath manna mellum a things
vägh älla a kirkyu vägh, oc eygh tho aff lä
ge amund. faar än var vaapn aff adrum. thar är ey
brutit ezoret. Nu siter man fore adrum a things
vägh älla a kirkyu vägh, oc gatter ey skatha giort
än tho at han vilde. tha är hotter mz ingu botter Föter mz
Hugger man oc klathe annars älla vapn annars ingo bö-
skyuter älla skyuter a things vägh älla kirkyu vägh ter
oc komber ey blothuite innan, tha dyli mz siex
manna ethe älla bote thre marker
xvi Nv dräper man annan hugger älla slaar dräp i
blothuite älla blanath å thinge. älla i kirkyu kyrkio

halfue, tha hafu than bonena sum drapet fek.
alla saret utan that se mz uatha. fore thy. thar man
alle frith hafua

xvij Gör man gerning å annan å kyrkiowægs
Nu um man far hem til syn aff kirkyu allar
thinge. hua sum garning gör a annan for an
han ar hem komen til syn. tha hafu han brutit
ezöret utan that kome aff brathom skalnath.

xviij
Nu rith man til prestens öl for an han hem com
ber alla annarstath thit hans uinum aro
fore hanom. drapa han alla sargha. þa hafua þe
eyg brutit ezöret.

xix Drifuer man annan ifra sin rät
Nu um man aktir annan aff laghatalmalom
oc komber ey hugh. blanath alla blothunte
innan. bote firtighi mark til thraskiptis. oc hafu
ey brutit ezöret. oc skal that haraz namd uita
huart han fluthe thrangder alla sialfuiliande. alla
hin alti han aff thinx stampno. alla annar skialnat
kom thera mallum oc ey aff sakinone. Nu a han
frith heman fra syn hafua oc til thinx oc stampno.
Drapar eller sargar man annan å tingswægs
oc sua hem ater til syn. draper annar han sargha
alla slaar blothunte a uaghenom til stampno. allar
fra stafno. þar fore at han stande alla han sokia
uilde. þa hafuir han brutit ezöret. Nu sitia the a uagh
fore hanom oc giora huarte drapit alla sarghat.
alla slaghit blothunte alla blanath. tha ar hetter
us man better

xx N v leth man annan til stok ælla annarstaþ, ok hug ger aff hander ælla føt mz ualde, tha hauer hen oc alle the mz hanom varo brutit eþøret, þo hafu þen bønena sum draquet ælla saret ser, ælla hans arfua, huþer þæt i uapnaskipte thera mællū, faar nokor aff þē sar tøk ælla bloþhuite, þær ær ey eþøret brutit — Hugger man af annan medwåld hand eller foots

xxi N v hæpnis mā a konongs dō, drap ælla huggr fullare, ælla hæpnes mā thi fore at hā intuathe mote hanō fore konongs dome, ælla hæmpnis a hā sithā hā han sat nith han sina sak, ælla sijt faþ huē laghum uart fore hanō, þa hau hā oc alle þe mz hanō varo brutit eþøret, þo skal þæt hans nād uita, huat halder hā hādes þ fore ælla kon nar skalnaþ þera mællum — Hemnes man å könungs dom

xxii N v riþ mā hēat adrū oc fore han mz ualde u sinō garþe, æn þo at hā bryte ey huus, ælla gar bloþu te i garthenom, þagar han tøk u garþenō binder hā mz fullum bandom, draper huggr fullare ælla stokar, ælla huat hafulsū hā halst i sæ, þa hau hā brutit eþøret v tan þæt se konongs domb. ælla annars þæs buþ sum konongs dō hau, ælla leþes a hā land þyufnaþ. ælla tær mz ranlak v husū hō land þyufnaþ — Förer man annar vr sinne sijno medwålds

xxiii N v aro thæsse mall konongs eþøre, hua sū þem bryt e huro mange þe aro halst sama, þa hafua þe allu thy forgiort the ægha ouan iorþena. oc biltughe uara um alt riket oc þera goz skal skiptas i þre lyte, en lot taki malseghande annar konong thriþia haraþ, æpti — Om Edzöres mål

thy sum før ær saut. Nu forwarka the ey bera lot. oc ey
bera hustru lot oc inæsins bas loot sum bo ægh mz hand
vtan thera loot insampnan. by at ingin a annars loot

Nota forwarka. sua skal huar insamen bøta

xxiiii Nv hua sum them halder oc føth mera æn eet mall.
sithan thera dagh ær ute. bøte firitighi mark sua
opta han uarþ ey lagwnnin til. alla dyli mz tolff mana
ethe at han ey biltughan mā hyste alla føte. alla han
eygh uiste at hā biltugh uar

(Om man föder biltoger mann meer än ett måll)

xxv Nv hua sum biltughan man hald a ānars mās
skatha. uari sua sak sum biltugh man æn han
nokra garning gør. bøte bo biltughs æptir brotō sinū ey
bās sik. bat skal haraz namd uita huat þ ær saut um.

(Haldz biltoger man å annars skada)

xxvi Nv agha be biltughe uara bar til than biþ fore
bem sum be brutu with. alla hō arfua. bagar
be bidia fore bem. sum brutlike aru with be. ba ægh ko
nong bem frib gifua. alla oc ban bolict uald haū a ko
nongs uagna at hā be frib ma gifua. ba skula be løsa
mþ konogen mz. xl. markū. bat ær hās ensak.

(Huru länge man skall biltoger wara)

xxvii Nv skal um all ezøres mall haraz namd uita huat
bat ær saut um. aff by harabe garnīgē var gør

xxviii Nv skal harazhøfþinge bem a binge biltugha lag
gia. oc alla bem up talia. Þrigh han ey be uita uptalia.
ba skal annan dagh unde taka. oc bat sammasta up le
ta. siban skal hāa dagh them til ær takin. fore namd
bem up talia. oc be han up tal skulu biltughe uara.

oc ey dylia, hafin ingin uald nocra uarn gänga mote þō
malum, sum unde häraz nämd ligia.

xxx N v ma ey þan skaþa fer uitna alla søkia, allar 29
stäþina upa þē skaþ han gjorthe, för än nämdē
hafuī han uart alla fält, vtan han skal fara til things
oc openbara that malet, oc sithan skal malet quart
stāda til konongs rafst. Nu än näfndē fälle han fore ezø
reno, þa ma hun ey han för søkia, þy at hā är biltughr
Nu än näfndē uär hā þa ma sitā søkia. huat that är hāld
drap saar älla blothuite älla skena, sua ma ok than
ärning gjorþe sīþan näfndē hafuī han uart fore ezøret
uz, eþe dylia aptir lanzlaghum. Ok all þässi mal sum
konongs ezøre äro skulu slites a konongs rafst.

xxxi N v ma en man hemsokn göra oc ezøre bryta, än 30
för tha matte ey en man ~~ezø~~ hēsokn göra, för än
xxxii N v ma ey kona ezøre bryta, þy Cezøret gafs, 31
at hun ma ey biltugh uara. Ey ma oc ouormaghi ezøre — Kona må ey Edzöret bryta.
bryta, kares that til hans, þa skal näfnden han suaria
ey fämtan ara gamblan uara, utan bøte aptir þy sum

N v han bonde ratha husfru Ci laramalō skils-
sinē ok hardelika sua at hun faar doth aff mot — Om bonde saker slår husfru sin at hon får döds af.
hās uilia, þa skal han søkia sum fra lekes skils fore
drap oc ey stegla, þo hau han foruarkat alt þat han
aatte up taka aff hänna goz / thy sum løsøra äru, ok
allan hänna brithung sū han giftes til, þa taki hāna
arfua aff hās goz oc bøterna fore hana, oc gänge hand

Ingen må ærfua then han dräper

aldrigh til arfs oc angum hæs ætlunge utan þe hafua
barn saman, tha skulu barnen hana hafua, oc þe sku
lu barnen i sinne uærnu hafua þe næsto frænder moþær
nes. æn ey æru barn til skal hon komen oc göma þæt bar
nomen unde sinne uærnu, thær til the til lagha aar ko
ma. ær ey bægia barn til, þa skal undi möthne gänga
þæt hun aatte, þy at ængin a thæn ærfua sum han dræ
per, kunno þe oc döia oc haua ey barn æptir sik, þæt ærf
ue aldrigh thæn ætlagger sum dræp, þa þæn ætlægger sin
næst är oc skathan fek, han ærfue barnet. Sua ær oc
æn husfru dræp bonda þa ærfue hun mete aff hans goz,
oc ey hindadags gaf, oc ingin þan ræt hun uar gift oc
gifuin til, utan þe hafua barn saman, þa skal barnet ær
fua, oc the næsto fatharnes frænder skulu barnet i sin
ne uærnu hafua, þær til that är til lagha aar komen,
är ey bægia thera barn til, þa ærfue fatharnes frænder
oc taki allan sin ræt oc böter fore bondan. Nu dræp
annat thera annat mz natha, þa skal bötas sum i ua
tha botom skuls, oc hafui allu þy forwærkat sum
huart thera aatte mz andru taka.

Dräper hustru bonda sin

xxxiiij Nu kan barne ofharthelika rathet uærþa sua
at that dör aff, þa skal þær fore bötas sum skuls
i botom oc ey lyf fore gifua, oc þy a aldrigh thæn ærf
ua sum dræper, huat hælder han dræp mz natha æl
la uilia, utan moth kan ligia i hal barn sit þa ær
hun ey uærth lyf mista ælla arf. Kunnu fathernes fræn

Om moder ligger barn sitt ihiell

þara til hanna, sigia at hun la barn sit i hal mz
ulia sinū þa uari hana hanna frander mz tolf mā
na eþe at hun la aldrigh þat i hal mz sinū ulia, oc
hau hun sua fateka frand at the orka ey eth ganga
þa ligge þat til haraz næmd, huat hun uil halder uar
ia alla falla. Wari þat sua at hun gifter sik, þa göme
sik at hun ligge ey sit barn i siang mz styffaderno. Döör barn i sængh, när stiufader nom
Dör that i siang mz hanom. tha a hun mista arfuet,
Nu kunu fathnes frand þratta at that uar döt i þa
gia thera siang, oc sigia the ney geen, þa ligge that
til haraz næmd, falli næmden them, tha böte firitighi
mk oc wt arfuen. Drapa the mz uatha, þa böte sum
i uathabotom skils, hafui þo foruerkat allu arfueno Dräper barn med wåda
sum hā alla hun arfua matte. Utan þat sum myrt ær
hafui samsyskene, hau that samsyskene, þa ær þat þæs
arfue, ok þæs arf skal han sum næst ær aff thæs arfuū
taka und sina uærn oc gömo, oc than sum drap alla
myrþe, æn ey æru syskene til uz komen, æn ey ær father
alla mothor liuandes til, sum ey drapo alla myrtho.

xxxiiij Nv uandes mæne thyufsak til alla huaria hæda Bastar, bindar och pinar man oför wunnen
brut that hælst ær tax man bastas alla binz oc
pinas uforuunnen, oc ey openbarlika i handō takit, v
tan konongs doom, alla þæs sum hās doom hau, þan
sua gör haner konongs ezöre brutit, oc takis eyg firi
tighi mark sum forthū, thy at huar man righi frith a
sino gozse hafua, oc þæningū, oc særlika a sialffs līkama
oc lyff

xxxv Dräp å åker eller äng

Nu ganger man at aðrū a aker hans um
vaar alla a ängh um høst, draper hugger
alla sla skeno þa ar han tuägilder oc all hans hyō
oc alt þat han faar ugilt sum til hans ganger

xxxvi Budir dräp

Hua sum byuth aðrū manne, alla leghr til at sla
drapa alla nocra gärning gøra a annā, han
skal standa sama rätti sum han that sialfui gyorþe

xxxvii Stiuper man annan med wälds

Tak man annā oc läggr uz ualde mith ok suo
þer han sum nokot fa, bryter wt oghon al
la tender u høse hans, alla skar tungu na sa allar
øron aff, huggr hand alla foot aff alla bathe, han
þolir gør oc alle the uz hanom uaro hafua brutit
ezöret. Ok hua sum malsegande ar thar aat ec
huat halder þat ar saartholeálla hans arfue, hā
a bathe bolskipte ok sarabøterna, oc i frith at biþia.
oc i huat huse that gøres i thassum malom, uärth
han fangen a färske gärning, hafui tha malsegan
de oc hans fränder fult uald han til things føra.
oc uitna lata sithan hafui malsegande uald han
til løsn at lata än han uil, alla oc hin fore lime bo
lika sum han uiste, alla oc lift aff taka, oc ligge
ugilder fore gärning sina. Nu komber þat i nampna
skipte þera mallum oc ey aff sliku ualde sum nu ar
sauct, tha ar ey ezöret brutit utan bøta sum i sam
botom skulu. Nu kan mānе tholik sak uitas ok ar
ey fangen uith þa skal haraznamd sina all høgmale

skal slita aff thy hærathe gærningen var gør i hā
uaria alla falla, falla æ hā. uari falder sū for ær
saucth. uaria æ han uari sakløs

xxxviii Nv ma nidings mans goz skøflas før æn hā
ær laghuunnen til biltugxs mala, æy ma hā
oc drapa alla fanga innan than dagh hanō laghs
a thinge. æ han biltugh suærs. utan fore hā fas
tas oc bøtes sum fore annan sakløsan mā. ok
lik i kirkiu garth lægges. Ey ma ok hans goz vn
dan føras sithan hanom sak gifs sū til æzøret ligg — Ingenns godz mä skofflas för än hann lagvunnen är

xxxix Varthi man aff sakgifua alla nocrom adrū
drapum nidings, sithan han biltugh foren
ær oc laghadagh hans ær lithin. ligger ugilder
bathe fore kirkiu ok kononge, utan han hafui
dagh laglika gifuin aff kononge — Warder biltoger man dräpin Inrikis

xl Nv æn noaar ær biltugh lagh aff rikeno. ok
uarthi sīþā wtrikis drapin. alla hā uarthi
wtrikis takin, oc nz ualzuær kū ater fore i rikit
oc sīþā drapi, þa skal fore han bathe fastas oc bø
tas sum fore ānan sakløsan mā, oc lik hās i kir
kiugarþe iorþas, þy at ey matte han a flerō lan
dom biltugh uara oc frith sijn mista. uāa i by lāt
sū han gærningena giorþe innan Ey skal oc æzø
res brot husfruna hins sū a hāna tompt oc iorþ
standa i skøfling ganga, þy at i uarō laghū giftes
huarte math i othol iorth hins alla othol uath. — Warder biltoger man dräpin vtrikis; Hustruns Jord gär ey i skoffling

wten i alla adra losa pänninga. Eygh skal oc almänninx
iorth i skøfling ganga, thy at hun raknas i losöra.

xli Om Biltoghe mans godz

Biltughs mans goz ather laghmath oc haraz
hofdinge hafua m3 sua skall at the skulu
satia een nambuzman than fore them raknar at
that til wxsius annars kome än hans gäld gäl
des the sum han rättlika skyldugh war fore än hā
brøt ezöret. Huat ther mer löper that gifues
fore hans sial fatekum männum, alla til kirkyu
oc kloster ee til han frith fa, alla toth ar tha haf
ni hans rätte arfua that gozs.

xlii Om raan

Nu hua sum retis hem at adrū m3 fullu
walde, ok raner aff hanom houat sä alla
klouat, quict alla deet, that skal haraznamd wita
huat ther ar sant um. Varna the han wari saklös,
falla the han gifue ater aptir thera ethe, that hā
tok oc m3 firitighi marker til thraskiptis, ok
huar hän m3 war i flok oc i färonöte, bøte thre mar
til thraskiptes. Ran man aff adrum minna än
öre, bøte thre öra alla wari lik m3 thrim männū
oc sialfuer thrithe. Rane man öre alla mera
oc minna än halfmark, tha bøte thre mark til
thraskiptes oc ater man, än han apti käre, gat
han wtis bundit m3 fäm männum ok sialfuer
siatte. Ater han ey then wtis bundit sum sakē
gifs, tha dyli m3 tolf männa ede oc bøte sum fore ar

balk

sauct, Nu rane man halff mark ælla meer, tha agher bat
haraznæmd uita sum the sigia bathe ia ok nei huat ther
ar sant um. ælla huru mykit ranit uar, varia the han
sum sakin gifs, uari uarthi. Fælla the han gifue ater
ranet æptir æra ethe ok mz firitighi mark til thra
skiptes.

xli Nu liggar man a skoghe ælla skipi ælla annarstat
later sik thar til at rana, uarther han gripin a
them gærningum tha skal han til things føra, bar
skulu tolf man næfnas sum han skulu uaria ællar
fælla, Fællis han sum ranin uites, ba skal han under
suarth dømas. Warther han, bote than firitighi mar
saklosan bastathe haut oc ualdførthe, oc hafui egn
egnet brutit.

Rann i skogs

xlii Nu gaar man i annars tregarth sum lukter ar
taker æpli ælla adra froct mz ualde, utan bō
dans orloff, oc hans hyon aru fore oc wilia uaria, kō
ber slagh thera mællum, faar bonden ælla hans hyon
draap ælla saar ælla blothwite thi ar egnot brutet. Faar
than sum til komber draap saar ælla blothwite, uari ugilder

tager man frucht i annars trägård med wåld.

uppa (?) ... på ett Ting skulle dellas lika hvart och ett häradt efter som det står här

Har sighir af hwarıu þinglot skal skipta boa mellū a aldra manna þingi. Wazbo þat ar helt boo takar slikt maþr sum maþr. kindaharz half boo. Wallaharz ok kakind half bo. takar twa lot wallaharz ok thriþiung kakind. Gudeems harz. ok frokyngsharet half bo. takar femtungin frokinzharz. oc fyra lote gudhemsharz. Wilskaharz. aaf harz. ok mark half bo. tak mark femtongin. ok siþan skyftis e. tu mallum wilskaharz ok aasharz Lungbo skal thriþiungū skifta. en thriþiung ar als harz. ok barnaharz oc laskaharz. Annar thriþiung ar gasini. ok wiþandaharz. ok ballabygd. tak fyra lote gasini. siþan takar femtongin ballabygd wiþ wiþandaharz. Thriþia thriþiung af lungbo ar kolanzharz. ot all vt landin. twe loter ar kolanzharz

oc thriþiung vtlandin. Nu byrias asboo. skanongsharz half bo. asaharz. ok wistaharz. ok nordal half boo. takar nordal attanda lot. siþan tak twa lote asaharz. ok thriþiung wistaharz. Har tak skanungsbo. dalbo loth

kraka oc flaka. fyri at þer skulu. kraka. oc flaka mairu kyrkiu i skaru. Nu byrias hulaslo boo. allir ok byarkaharz half bo. flomaharz. oc winnaharz half boo. Nu byrias skalandaboo. twe lot qualne. oc thriþiung waþboharz ok alt sundal. Nu byrias wartoftaboo. wartoftaharz half bo. rethwag. oc kynd half bo. taker hwar þera half forst skifta thry bo wiþ fæm bo. wartofta bo. ok gudhemsbo. ok lungbo. taka ee half wiþ hin fæm boom. Wazbo. kyndabo. aasbo. hulaslo bo. ok skalanbo

Här byrias drapara balk mz uilia ok tallias i hanū flocca

i Forst um skalnathi comber manna mallum ok draper hwar thera annan

ii Nv drap man annan ok fangas a färske garningh

iii Vm arfue thes drapna drap draparen

iiii Nv vm drapare uarther drapin i uariande hand

v Nv um han uarthi drapin mz uilia utan uariande hand

vi Nv um drapare rymeer mz hwat skalum han ägheer dagh hafua.

vii Nv um drapare uil ey til suars koma.

viii Nv um frilles man sitter quar ok uil ey ryma.

ix Nv um nokor man uil draparen uaria

x Nv um nokor man räne draparen aff them han i handom hafui

xi Nv um nokor dyrfuis losn fore draparen

xii Nv mz hwat skalum drapare ma fore kononghs koma allar hans anduzsman, ok aghi hans mall frowa lata.

xiii Nv um drapare boter uithi mallsegh anda hwat nather han skal hafua

xiiii Nv um losn draparans dax breff ok frithz breff

xv Nv aru thassin nithings uark

xvi Nv um vtlanzsker man draper man inrikis

xvii Nv huar sum frillosan man halder
xviii Nv huru man skal draparan til draps binda
xix Nv um man taker wrattan draparan ok narther
han saklos domder
xx Nv kan sum draap witis ma sina oskyld gora
xxi Nv um halzbana boot
xxii Nv um drapare dor foran han lagwunnin ar
xxiii Nv um drapare dor sithan han lagwunnin ar
xxiiii Nv um drapare dor for an hans daghar ar ute.
xxv Nv huru boter skulu botas aptir dothan.
xxvi Nv um man binder nagun til drapet innan
naat ok aar
xxvii Nv um dulghadraap.
xxviii Nv um man narther drapin i ollum alla skarum
xxix Nv an kona draper man
xxx Nv um kona narther epth fangin innan dagx
ok dygne
xxxi Nv um draparan man alla kono. huru man skal
hem i fangilsum gomma
xxxii Nv um praster alla klarka drap lekman
xxxiii Nv um lekman drap klark.
xxxiiii Nv kan lekman alla klarker drapin wartha.
ok ar ey ratter malseghande inlandis.
xxxv Nv um man draap uta sat ok bot

xxxvi Hv um losker man draper man

xxxvii Hv kan løsker man gøra afluugh, alla fulsære

xxxviii Hv kan løsker man skeno gøra.

xxxix Hv um man gør forsaat fore adrum i husaskyulum
alla adrum skyulum, ok uarther thær aff drapum

xl Nv byuther konunger lethung wt oc narth lar
man drapum

i Nv komber ska'luath manna mallum Dr
draper huar thera annan, thar ligger
man geen manne, ok bøte baghia the
ra arfua konones rat, aatta ørtogher
ok thrattan mark, ok samuleth haratthe.

ii Drap man annan ok fangas a farske garning Dråp åt
nither liket, alla a farskum foot sama dagh ötzengdemå-
ok dygne han garningena gyorthe, ba gifue hā lyf le
mote lifue, ok hafui huarghin frith utan i kirkyo
alla kloster. sua framt bat kan pronas at han gy
orthe garningena m3 lost ok utan alla lyfs noth
ok liggia that til haraz namd bar sum garningen
gyorthes i, for an man lyf aff hannum taker

iii Komber thas manz naste arfua sum dra dräpes dråpa
pin uarth innan dagx ok dygne, ok draper ren ofärwun
ban draparen m3 enne brathe utan doom, tha bøte nenn
han ok faste sum annar drapare, ryme ep land
ok ep lyf miste, bøte konunge aatta ørtogher ok
thrattan mark, ok samuleth haratthe

iiii Kan that sua uartha at thas naste arfue
drapin uarth, alla annar man uil drapa
ren hindra fore guzskuld alla harra buth. Allar
ok ban sum harrans ambizman ær, ok uarther
draparen drapin i uariande hand, tha prones dräpes dråpa
renn i wäriande hand

hans maal sua dör sum quiks, ok domes aptir bu
tum sinum ok ligge ugilder ok botes mete fore han.
eyr malseghanda konunge alla harathe

v Varther han drapin adrum lundum utan nar
uanda hand, tha botes fore han fulder ratter,
malseghanda kononge ok haratha. ok þat skal lig
gia til enna hanz namd,

vi Ryme drapare til kirkyo alla kloster alla annan
stath. ok narther ey takin a sama dagh ok dyg
ne. tha skal harazhöfthinge genstan buthkafla
up skara ok things stampna, oc þan sum garninge
na gyorthe kome felogher til suars. kannis han gar
ningena, alla narther laghlika til uunnin, þa agh
han manatha dagh hafua fore kononghi koma,
ok fyurtan natta dagh fran kononge ok ey laang
utan han nyute konongs nath. Hua sum gör gar
ning a annan innan than daghin, hafui brutit ez
orcet

Warder dräpa
ren eÿ tagin in
nan dags och dÿg
ne

dräparens dags
till Konungz
Komma.

vii Nv uil han ey til suars koma a thy sama þin
ge. þa hafui malseghande uald, that sama
han til draps binda sum han til suars komen uare,
ok hafui ingin dagh ok huarghin frith utan i kir
kyo alla kloster

Will eÿ dräpa
ren till Swars
Komma

viii Nv sitter frillos man ok uil ey ryma, ok mals

eghande forna ey han fanga lata. sighi til harazhofthin
gia ok konongs lansmanne. the ägha han fanga lata
mz malseghandanum

ix **N**v kunna nocre man draparanum uaria uilia. fo
re them han fanga uilia i sinu heme alla an
narstath, tha uari thät tuägilt the gora sum han
uaria uilia, ok alt thät ugilt the fa, huat thät är
halder drap alla saar

Om man wær dräpa-
ren

x **N**v än nokor man räne draparen aff þem han
fangat hafua. than tholict gor han brutit ko
nongx eore.

Räner man
dräparen

xi **N**v ee huar draparen närth laglika fangen.
huar sum losn taker fore han, gifin konongx
losn ok a firitighi mark, huat þat är halder malseg
ande alla lansman, allar huat manne þat halst är.

Hvar lösn ta-
ger för dräpa-
ren.

xii **N**v komber draparen fore konong alla þän sum
hans ambizman är, sina gärningä tee. tha
hafuu han dagh til hans ok fra sum for uar sauct.
Konongher agher hanum breff gifua i þat sama ha
rath gärningen uarth gorth i, oki by sama brefue
cen man til namgna. than thär skal uar uara a ko
nongs uägna. at thät maal skallica prouea. ok mz
hanum harazhofthinge. ok harazneamd. Uartha þ
at sama maal gorlika aat skiutha. Kan thät pro

Konungen ægher
dräparen giff-
na

nas att han gyorthe that drapi noder ok m3 rætte
lifs noth. tha agha the fornamda boter lagia malsegh
anda sum the wilia fore guthi answara ok konunge si
num, ok skotha thas botha broot m3 huat skalum
han trangde draparen sik drapa. Kunno the for
namde that prona m3 fullum skalum at han bran
gder gyorthe, tha agha the eygh malseghanda boter
lagia, utan ryme tha draparen land, ok fa aldrigh f
rith for æn han byuther ok giuer sina fulla boter
sum malseghanda nogher aat

målsægaden om skall böter leggies

målsægaden skall ey böter leggias

xiii Konungz fridz breff

Nu hafuer han bot ok malseghande bitħ fore
hanum. tha aghi konunger hanum frith gif
ua. ok bote thar aptir konunge aatta ortogh ok fiurt
tan marker

xiiii Will ey drapa ren böta tå ryme rikit

Nu wil eygh drapare bota, tha agher han ryma
rikit, ok fa eygh frith for æn han hafuer bot
nither malseghanda. aptir thy sum hæraz hofdin
ge ok hærazmænd hafua hanum domt, ok sithan
gifui konunger hanum ater frith, ok han bote kon
ge aatta ortogher ok thrattan marker, ok samu
ledh haraethe. tha agher than sum konunger alla ban
sum hans ambuzman til sater, prona hans breff
ok skal um gærning sina, ok aptir thy hans frith
satia sum hans maal ar til komet. ok konunge

rat samuleth.

xv Nv agher egh konongs ratter hogre satias an Konungz rät‍
aatta ortogh ok thrattan markker. ok samulet tre för dråp
haradzdagx breff loses aff konongs kanzalar fore half
mark, frizs breff fore mark. ok the breuen skulu aa
suensco skriuas. ok all annur breff doma rotha. far
han ey frith aff konunge, ok warth han drapin sithan Warder drå‍
hans dagher ar vte. tha ligge ogilder ok ey agher paren dräpin
goz hans att skyflas. hwarte losora allar annat goz, fram hans
ok bote konunge mote. egh malleghanda alla hemke, dags är vthe.
vtan han nithings wark gor. alla adra oquamelika
garningh, them mothslika sum eygh rora crunet, be
stande i sinne mact.

xvi Thesse mall aru nithings wark. drap fathur alla Om niding
mother, son, alla dottor, brother alla systor. wärk.
alla onormagha minna an syu ara, vtan that se nir
vatha. alla drap man souande alla a sinde sinnande,
alla thralbar man at han faar bana aff. Hwa sum
gor tholika garninga, sum har aru sagtha, stande
sama rat sum forra skils i crunano. Ok ar han egh
fangen tha ryme land sum forr war sauct. ok fa thy
minne nath at han ar minne warth

xvii Draper vtlanzker mathr man, tha wari sima dråpare
vm han sum inlansmans hafde that gort.

utan losora hans skriptus malseghanda konunge
ok harathe.

xviii Nv hua sum frillosan man halder sua att hā
fother han um eet mall, alla ena nat huus la
nar sithan han frillos uar gior, ok hans dagh ute ar,
bote thre mark alla dyli ꝛc siex manna ethe, at han
uiste ey at han frillos uar; Hua sum han halder allar
foth lenger an nu ar saut, bote firitighi mark til
traskiptis. ok ligge þat til harathsnamdunna huat þar
ar sant um, bote ok sua opta firitighi mark han uarþ
thar lagwunnin til, an han hafuer han langer halder
alla fot

Swar fridlösan man föder öfwer ett mål

xix Nv fangar man fore drap innan dags ok dyg
ne sithan drapet uar giort, ok fore til þings
oc uil til draps binda, han sigher neygh fore sik at
han aldrigh that drap giorthe, þa skal harazhøfdin
ge them tolff man nafna aff haratheno sum them
þætta nøgh aat, the skula thar sannind um letta
sum the uilia fore guthi suara ok sinum konunge
han a mughualle uar þæs uiliande ok ualdande
at han doth fek, allar ey. Falla the han, hafui þa
ar sua thæs dotha uald han til draps binda, ok rat
hans lata gora. sum for ar sauct, ok boter fore hā
taka

Fångas dråparen innan dags och dygne.

xx Nv uærs draparæ tha uæri han saklos, ok bote Wärs dråpa
than firitighi mark sum saklosan ualdsforæ, zen ta böte
ær han ok saar ælla slaghm, tha bote sum i sarum then som sak
alum skils. Hafua the ok takit han i husi hans ok gaffe
heme ællar annars mans, tha hafua the brutit
ezoret konongs.

xxi Nv ær man ufangen til suars komen, ok sig
her sik bar hafua ua[r]it ok thas uiliande ok
ualdande att han doth fik, ælla sigher ok at han bar
ey uar, tha skal hæraznamd uita than sum the sig
ia bathe ia uith. huat han a ughiualle uar thas Nighwalle
uiliande ok ualdande at han doth fik ællar ey ...
ok them hun undan taker at ey a ughiualle
uaro, ællar ok ey thas uiliande ælla ualdande att
han doth fek the uarin saklose. Ok sithan hafui
han uald sijn hafit nust at binda than sum han
uil huar thera mz tolff manna ethe a thinge aff
them samu a ughiualle uaro ok ey undantakne
aff namdenne. Warth ok han til draps uunnin, ba
hafui dagh til konongs koma ok fraan sum for
uar sauct.

xxii Nv ær har halsbana boot niu mark. Hifs Halsbana boot.
manne skuld fore razband, uæri sik mz tolff
mannum, ælla bote siex mrk til thræskiptis

xxiii Dör than man sum drap gjorthe for än han lagh
wunnin är ok kännis arfuane vat, tha bote lag
haboter firitighi mark til thräskiptis. Vilia the, ba
ligge that til harazsnämdenna, ok rathe halfue nämd
huar thera. Wars han näri saklös, fälls han, tha bo
te arfua hans fulla ~~tha~~ boter sum for är sanct

Dör man för än han lags wunnin är

xxiiii Nv umdrapare dör sithan han laghwunnin är,
ok for än hans dagher ute är, tha bote has
arfua lagha boter firitighi mk til thräskiptis.

xxv Nv dör drapare sithan hans daghi ute är, ok
for än han frith fik, älla malseghanda boter
fasta, bote tha arfua hans aatta örtogher ok thrätta
marker, ok näri saklöse fore konunge ok h • ära
the. Aru boter wt fasta gällde arfuane them aff hs
gotz, ok e huar man skal annan til draps binda mz
laghum, hafui wald han thär til binda innan naat
ok aar aptir thy drapit gjort war; huat han wil hal
der brathare älla senare.

Dör draparen för han får frid

Innan natt och år skall man annan till dråp binda

xxvi Allt that botas skal fore fathurs gärninga
sum han hafuer brutit älla mother, älla an
dra frander tha gialdes e brotin wt aff loot thäs
sum brot, huat that är hälder lösöra älla iorth.
Räkna eyt lösöra älla iorth til, tha näri arfuane
saklöse bathe fore kononge ok malseghanda ok

Huru bötagi skall för fa, ders gerninga eller moders

harathe, fore thy eygh ægher man annars brot gial Regula
da, thar han riete up baar

xxvii Nu binder han mæn til drapit innan nat ok aar
æfti þat giær ingen nar gyorth, hafiu sithā Bindz ey till
mæn uald nokon til that drapet binda, utan haf dräp innan nat
in than sak sik sialfuer kænnir och ågz

xxviii Nu kænnis mæn uith drapit, ok mæn narth
ok til nummin lagliku innan nat ok aar ap
tir that drapit uar gyort, tha ar harathet sæt att
firitighi markum, utan harathet sannan drapara
uise. that heter dulga draap. Aff them firitighi mar Dulgadrap
kum taki konongs tualyte, ok thrithiungin thas ar
fua drapin narth an the nirikis ari, Ara the ey in
rikis. ok koma ey breff allar skal aff rættom arfwm
innan nat ok aar aptir that at dulghadrap nar wt
domt sum for ar sauct, ba skiptes the aatta ortogh
ok thrættan marker sum skils i arfsa balkanum
um danaarff

xxix Nu gifs harathe sak fore morthgiald, tha skal Mordgald
harazznafnd uita that at han to aff soot ok
ey aff andra handa narkum, alla ok thar gaff rætt
arfue sannū sak mz stafndo thinge innan nat ok aar,
alla ok bar nar nithgangu gor innan nat ok aar
alla ok the uisa sannan drapara mz sannū uituū.

Hafuer harathet uite aff thassum mz orthū fore sik su
nu aro sagth, tha skal that harath morthgiald bota fim
tighi marker; taki konung tua lote, ok thridiungin
malseghande sum for ar sanct, thätta skal aptir ma
tali wt gifuas. Huar man sum fämtan ara ar karl
kyns alla ok meer, Fore alla them sum morthgiald ag
her aat gora, tha botas morthgiald um the myrthe
nartha ok ey flere, ok hafui thar ingin man fralst
um. Nv äther harazhofdinge man til nafna, ok hu
ar aegh morthgiald gora sum thär nafnus. Sitter
man quar ok gör egh bote thre ora. Sitter alder har
skaper quar. bote wt morthgiald, ok a thre ora.

Ingen wari fräls för mord giäld

xxx Warther man drapin i ömum alla skarum, fin
der harathet draparen innan nat ok iaar, al
lar ar lyust ok openbart ok wt lansker. har hafuer
that gyort, tha nari harathet saklost. Treygh tha
gialde ater harathet thar fore dulghadrapp. firitig
hi mark ok ey mera, to at lik se flere än eet fun
nit at eno sinne.

Drap i ömum eller skarom

xxxi Nv draper kona man ok narther fangin a
farske gerningh. allar innan daxs ok dyg
ne, tha skal hana til things fora, ok witna lata ok
doma saman drapara. Hafui sithan malsegh an
de nald, huat han wil halder boter taka allar hana

Om kona dräper mann

halshugga lata. Taker malseghande boter fore ha
na, tha bote hon konunge aatta ortogher ok thrattā
mark ok samuleth harathe.

xxxii Nv warther hon ey fangin innan dags oc dygne
tha skal hana til draps binda a bingæ sum an
nan drapara, bote malseghanda firitighi mark, ok ko
nonge aatta ortogher ok thrattan mark ok samuleth
harathe. Ekki ma kono frillosa gøra, æn hun formar bat
ta bota, for ma hun ey fullum botum, hafui tha mals
eghande wald huat han wil hælder minne boter taka
ælla liff aff hanne, ok wari frillos fore konunge mals
eghanda ok harathe sum annar drapare, ok bøte
tho ingin sum hana føthi ælla sammulum hafu mz
hanne utan han wær hana fore them hana fanga wil
ia. Wær ok han hana, wari tuægilt bat han gør, ok
bat ugilt sum han faar sum for ær sanct.

xxxiii Hwar sum drapare warthær laglika fangin,
huat thæt ær hælder mathær ælla kona, tha
skal malseghande konongx lansmanne han i hā
der faa. Lansman ægher han i konongs hætto sættia,
ok thær døma lata thær til thingh ær stamt ok hā
ratter skal gøras. Lansman skal han til thingx
føra, ok bær malseghanda ater faa, Sithan skal
malseghande thær uitna ok døma lata, ok ræt hā

Kona må ej fridlöß wara om hon orkar böta

Huru draparen skall fängas.

gora sum forar sanct
xxxiiii Draper prast alla annar klarker lekman,
tha taker biskup konongs rat, ok arfua bas
drapna malsceghanda loot aff botum.
xxxv Nv drap lekman klark, taki thar konongger
sin rat. ok arfua hans sijn loot aff botum.
xxxvi Han lekman alla klarker drapin nar tha, oc
ar egh ratter malsceghande inlandis, ba bat
Hwars dräp för ken först ätalar
kares. Wars that drap fore them akare nzan
han borto ar komb sithan hem ok boter krauer,
vari narth fore hanum sum fore them forst a tala
the, ok sua fore them allum adrum bar kunnu forst
a tala.
xxxvii Nv uil man uita drap sat ok bot, karer mal
Om dräp sat oc boot
sceghande aptir botum konongs alla ha
rath, huilkin thera halst aptir karer hin sigher
the boot guldit hafua, that agha tolff man uita
huat bat guldit ar allar ey. Komber man til t
ings ok gangr vith sak sinne, the han agher doth
fore lyuta, tha skulu the tolf man uita huat ha
vith the sak gik allar ey. The tolf aghi lansman
nafna e huar han ar halst nzan man han haf
ner vith ganget ok gaar a lyf mans. Tha sua
ri the tolf man at han vith gerning gek, for

än komber a han gingæ.

38
xxxvi Dræper løsker math man, tha agh han fan
gas aff malsegħanda, konongs lænsmāne
alla hans hofbinga, e huar han faar han utan
i kirkyu, alla kirkiugarthe, tha agh han til thing
fora oc thar doma lata lif aff hanum, ok huarte
fastas alla botes fore han.
Dräper lös
kerman

39
xxxvii Nu kan løsker man affhugh alla fullsare go
ra, ok orkar egh fullum botum, tha skal hā
fangas sum for ær saut, komber egh than innan
manatha dagh lagha boter fore han byuth, tha s
kal han til things fora, ok thar doma lata, hand aff
hanum.
Lösker
man, göz
affhugs

40
xxxviii Nu kan løsk man skeno gora, ok orka egh til
tfyrgia marka, tha skal han fangas sum
for ær saut, oc haldas een manath a dagh ~~sum~~ f
Gialder ingen tha lagha bøter fore han, tha fores
til things ok kunner stinges gonum hand hans,
Þat ær løsker man sum egh ær bolfast ok eygh or
kar fulle boot.

41
xxxix Gor man forsaat fore adrum i husaskyulū,
skogħaskyulum, grunda skyulū, oc a skyn
lum alla wtnasia skyulū, komb a man gangande,
rithande akande alla roande falder than fore ær
Om försåt
i husaskiulum

ligge i lagha giældum firitighi markum malseg
anda. Aatta ortogh ok threttan marker kononge
ok sua harathe, Falder han til komber ligge i tua
botum aattighi markum, utan than sum forsaat
gør, hanpnns fathers ælla brothers, ælla nokors
sins frænda. sum han ær malsman til att hanp
nas, Nv sigher annar forsaat uara gøra ok annar
eygh, tha uite thæt tolff man huat forsaat uar
gør allar ey, Eygh kallasz forsaat uar eygh ko
draap innan,

42 ,xl, Konungz te dningx

Nv byuth konunger lethinugh ut skip lig
ger i laghalaghe, ok skyolder i stampne.
Varther th man drapin, ligge i tua botum, J tha
sum malum uu ara uptald, tha skal sua bathe

Sanbana ok faldzbana

sanbana ok halzbana ucth bvida. sum for uar
sauct i adrum drapum, Swa a tuaboter skiptas
att mallseghande a firitighi mark, ok ater firitig
hi marker til thraskiptis. Taki een loot mall
seghande annan konunger ok thrithia harath,

Drapamaal mz uatha falias flocka,

i Forst um man hugger att mannic, ok uarther
annar fore stadder,
ii Nv kan aff eno huggi tu saar uartha
iii Nv stander man i saat ok uil dyur skyuta ok uar
ther man fore stadder alla kona,
iiii Nv kan that annat for taka an that sum skatha fek
v Nv kastar man uier huus alla skyuter
vi Nv gor man gildro i skoghe
vii Nv huggra tue tra alla stena ualta
viii Nv ar brunder i by han skal bylia ok um hylia,
ix Nv kliuer man i tra sialfuiliandes, falder inth oc
faar bana aff
x Nv falder man aff tra ok faar bana aff than inb
re staar
xi Nv falder huus a man
xiii Nv kan ouormaghi man drapa mz ilia,
xii Nv falder laas a man
xiiii Nv kan ouormaghi man drapa mz uatha.
xv Nv dyl ouormaghi draap,
xvi Nv kan kona i uatha drapin uartha
xvii Nv kan kona allar man aunta nartha.
xviii Nv drapr far alla moth barn sitt mz uatha
xix Nv draper fe man mz uatha.

Nu huggær man at manne ok uarthær
annar forestadder ok faar bana aff
tha ma egh flere hugg til uatha taka — ett hugs rätt nar för wåda
mz laghum uarum utan eet,

Nu kan aff eno huggi tu saar uartha, taki hand
alla honoth, that ær høxste uatha that ær — Högsta wåda
tyughu marka boot ok tolf manna ether sua at
that uar mz uatha oc mz uilia, tha agha alle suar
ia ok ingin thigia, ok sua skal alt a enne stampno
eth ganga ok fa bota, tha taks ey til uatha utan — Hwat wåda är
bathe uilia, than sum drap, ok thas drapna arfua
bathe agha the eth suara ok i ethenom sta, uitna
sik sua guth hialpa at han a hanum huarte urezu — Wåda Eeds
ek alla uilia, Sithan skal han fasta eth a næstom
halghu dagh æptir that gærningen gyorthes fore
kirkyu sokn, ok gange innan næat ok ær a thinge
i thy harathe sum gærningen uar gor i ok genstan
gialde bar panningana fram tha ethin ær gangin
tha ær bonden saklos, Thar æther konongs syslu
man uar uara, Tan sum drapet gyorthe han skal
hanum buth fa, mz tuagia bolfasta manna uitnu,
Komber han ey til ethens ok hafuer tho buth f
angit, tha gange sin eth ok uari saklos, Nu faar
han egh buth tha ær han ether ulagliker, æn the

suaria sua than ethin at konongs sysluman ær.
thær eth nær. Sua sum nu ær um uatha ethen, skilt
tha skulu alle uatha etha gangas bathe fore saar
drap blothuite ok all manalghis maal sum mz
uatha gøras,

iii Stander man i sato ok uil dyur skyuta, uarther
man fore ok fær doth aff. bøte tyughu mark
mz uatha ethe. Taker that nokor stath for a stok
ælla sten ok taker sithan man ok fær bana aff. bo
te fore nyo mark. Skyuter man spyute ælla kasta
stene ælla nokro thinge the han ma skatha mz gø
ra komber hwarghin uith for æn that skatha gør,
far thær nokor doth aff uari bathe boot ok eth sum
for uar saght

iiii Nu kan that nokot annat forra taka. æn that
sum skatha fik. tha ær that handlos uathe,
fær thær nokor doth aff uari the boot nyo mark
ok ether sum for ær saght

v Kastar man ælla skyuter uer huus steen æl
la annur thingh sum skatha gøra, fær thær
nokor skatha aff, uari nyo marka sak ok eth samu

vi Gør man gildro i skoghe mz spyut strængh æl
lar stampo, ælla grauí fore ælium, ælla adru
dyurum, tha skal han that lysa i een halghan dagh,

Tager annor städz för wada fender

Fanda för wada

För skada aff gildro.

for än han gildo gör, ok huar han uil them göra ok tua hälghu dagha sithan the göra aru at sokna kirkyu ok kunnugha huar the ligia, Faar noko? thar doth aff at olysto, uari boot tyughu mk, Sighi annar lyst uara ok annar ey, uiti that tolf man aff soknenne, Ar laghlika lyst timar sithan döther aff uari boot nyo mark Om gildo är ey lyst

vii H v huggia tuee tra alla stena ualta, fa bathe bana aff, ligge bathe ugilde, Faar annar bana aff gialde than sum lifu han ater mz half fämte mark

viii A r brunder i by, han skal bylia ok um hylia, falder man i ok faar bana aff, böte halffämta mark thän brunnin ägh, ny tua flere gialde than sum fallir ok eygh than sum bygger, Falder man i bro ok faar bana aff bötes halffämte mk, ägha flere bro saman, böte the sum falla, ok ey the sum bygia, Faller man i Brunn

ix K liu man i tra sialfuiliandes falder nither ok faar bana aff uari ugilder, Kliu man i tra bithin, falder nith ok faar bana aff, uari boot halffämte mark, Kliuer man i tra buthin, uari gilder att tyughu markum, Nv sigher arfuinge thas dotha han aftir bön alla buthi upkliuim Kliffuer man i trä sielffuiliandes

nara, ok hin nekar, dyli mz tolf manna ethe, fal-
at ethe bøte sum för ær sauct

x Nv falder man mith ok faar than skatha sum
mithre stander nari vgilt

xi Nv falder huus a man, älla annur handa byg
älla uarke manna ok faar bana aff nari
boot halffemte mark

xii Nv falder las a man, nari vgilt, e huaria h
anda las that ær halzst

xiii Nv kan ouormaghi meer æn syu ara ok minn
Draper öfwerma gi man medh wilia
na æn famtan ara, man drapa mz uilia, Nari
sua ouormagha uilia gart sum moghanda manz
natha garth, bøte than ater mz tyughu markum.
Aff them tyughu markum taki mallseghande fyur
tan, konongher thre, ok harathet thre,

xiiii Drap ouormaghi mz natha, bøte nyo mark
draper öfwer magi man med wådha
mallseghanda ok huarte kononge ällar
harathe. Ær han syu ara älla minna, ok draper
mz uilia, bøte halffemte mark, Drap han mz na
tha, bøte thre mark mallseghanda msamptum.
Komber saar ok egh drap mit i, nari saar vgilt

xv Dyls drapet binde han sua til drapet sum
äll annur drap, nv sigher annar ouorma
gha ok annar egh, niti bæt tolff man aff harathe,

ok rathe halfue namd huar thera. wari kona i samu
laghum sum man i watha botum, huat hun draper
alla drapin warth
xvi Nv kan kona i watha drapin wartha, ok sir hō
mz barne wara, hafui tha barnsins arfum
gia the nästo niz orth att uita mz twägia quinna
witnum ok tolff manna ethe at hon mz barne war
tha okis boot hanna, att halffämte mark
xvii Nv warth man allar kona awita, tha skula
nästo frander hans alla hanna lysa fore tīm (Om kona dräpz i wåda / Man eller kona awitta)
num ok sokna mannū, ok han allar hana i haf
tum hafua. Kan than man allar kona u haftū
koma, draper man allar brännir by, hegne than by
i watha gialdum nyo markum, ägh är the boot me
re än tho att that brinne bathe bys ok bonde, Kan
than man alla kona drapa, wari alt i watha botū
nyo markum, sua skal hans arwinge ok hannar
bathe taka ok gialda fore them, ok är eygh lysin
ga witin til, tha wari gärningen hans ok hanna.
i. iii wäkuwarkum. bathe that them giors ok sua
hat the giora,
xviii Draper fadher alla mothor barn sitt mz wadha
lifua the hwon bathen. kärer annat thera
til thäs. sum drapit hafuer. tha fylle watha eth.

Om kona dräpz i wåda

Man eller kona awitta

Om vsinnigt folck dräpa nogon

Fader eller moder dräper barn sitt med wåda.

ok uatha boot, ok quali that mgin hogra, huarte
til lagha alla bota, Kærer huarghit til annars ua
ri tha saklos bathe fore eth ok boot, e huar man
byuther sik til uatha eth at ganga fore uatha
boot, falzs at ethenum, uari tha uathe i uilia uær
kum,

xix Draper fæ man oxe, galter, bukker, hæster
hunder, trum, allar huat fæ that hælst ær
bøte nyo marker than sum that fæ agher, Føth
man dyur alla fugla hema, kumo the skatha
gora, Warthe sua fore thy sum fore adru fæ i al
lum sakum, Av um than dyl sum fæ agher, ba
binde thas dotha arfua han til mz tuem uitnū
ok tolff manna ethe,

Här byrias saramaal mz ulia

i Forst hurn man skal saar binda
ii Nv görs bathe sander enom manne saar ok
man
iii Nv kunnu man saman koma i uapna skipte mz
urez ulia,
iiii Nv hugger man aff adrum thomolfinger
v Nv hugger man ta aff manne
vi Nv um man uarth huggin fullsare ok komber ey
aff hugi i,
vii Nv kan man uartha huggin i ryg arma ällar been,
viii Nv uarther man huggin älla slaghin i hand
ix Nv uartha manne wt slagna framtänder älla
adra tänder
x Nv uarther man huggin kötsaar ällar slaghin
fulla skeno Cmera
xi Nv sigher annar minna saar uara, ok annar
xii Nv kan man uartha huggin ällar hamblath
at han är ey för til kirkyu älla things,
xiii Nv slaar man pust mz stangh älla stene,
xiiii Nv kunnu man saman koma mz urez uarkū
xv Nv uarth kona sarghath fullu sare,
xvi Nv uther mā huggin houoth saar älla holsaar
xvii Nv uil man bondan skatha älla hans hyon,
xviii Nv gör ouormaghi fullsare älla blothuite,

i Nv uil man annan til sara binda, tha J
sigher than sum kæres til sik hafua Huru man
bær uarit ok eygh bæs uiliande allar skall annan
ualdande at han skatha sik, alla sigh till såra
ok at hannar ey bær tha skal harazenæmd bæt ui binda
ta sum the sigia bathe ia uither hwat han a ug
huualle nar thas uiliande ok ualdande att han ska
tha sek ok them hun undan taker ok ey a mughi
ualle uaro ok thas uiliande ok ualdande at han ska
tha sek uari saklöse, Sithan hafui than uald sum
saren sek at binda thæn til saramala sum han uil
mz siex manna ethe a thinge sum thar uaro, ok
eygh aro undan takne aff næfndenne,

ii Nv göre bathe sander enom manne saar ok 2
rææn, binde han uith bathe mz samu siex såår och rån
mannum ok böte huart um sik

Kvnnu man saman koma i uapnaskipte mz
uretz uilia, ok hugger annar annan fullũ Fullsår
sarum, Næsa aff manne alla ut ögha, alla aff öra, thz lyte är
allar hugger i änlite allar hals, sua at han euar vti
thelict lyte aff hafuer, alla hugger aff hand allar
foot, than sum bæt gör, böte tolf mark malseghã
da fore lyte, ok tyughu mark til thraskiptis fore
saramalen. Varthi manne aff hugne tue aff bæ

sum fornamdo limū. uari tha boot halfuo mere,
bathe lytes boot sua ok i saramalum, bøte fira
mark ok tyughu at lytisboot. ok firitighi mark
til thraskiptis. Nu uartha flere lime affhugne an
tue aff bem sum for aru namde, uari sua gilder hin
ber sum limber, bathe i lytisboot ok i saramalū.

iiii Huggez aff tu mesfinger eller foot framan wrista

Hugger man aff manne thumulfingr alla foot
framan urist, uari nyo mark fore lytit. ok
tolf mark til thraskiptis fore saramalen. fore by
at thumulfinger heter halfhand. ok hal halfuer
foter.

v Fingez aff finges

Hugger man than nast ar thumulfingre, bøte
thre mark fore lytit ok nyo mark at sarama
lum. Lancte finger uari i samu boot. Than nast ar
litla fingre uari thre mark fore lytit ok siex mark
til thraskiptis. Litli finger uari i samu boot.

vi Taar aff finges

Hugger man aff manne taar uari huar be
ra sua gild i saramalum sum finger ok
halfuo minna aat lyteno,

vii Fullsar vtann affhuggs

Varth man huggin fullum sarom thar ey
komber affhugh innan, uarther huggin
alla stungen i hol mz suarth alla knifue alla spyu
te, alla huaria handa that halst ar alla stungen
gonum arm, laar alla been, alla huar halst han

gomum stungin uarther, allar huggin i houoth
allar arma, alla a been sua at been wt losas ok wt
takas, alla uartha been alla arma sunder slag
hin alla huggin, thässin äru fullsäre, uari boot
tyughu mark til thräskiptis, Thär fylgher ey ly
tes boot. husund sår

viii Nv kan man uartha huggin i rygh, arma
alla been sua at han uarther krumpin lam
ber alla lytter uari tha lytesboot siex mark,
Varther han ey lytter krumpin alla lamber tha
skal ey lytes boot fylia, huggen i ryggs

ix Värther man huggin alla slaghin a hand
sua at thumulfinger krompnar alla vnyt
ias, bøte thre mark at lytes boot, ok tolf öra
fore thän finger thär är näst, ok siex fore than
thär är näst, the öra fore thän thär är näst.
Halfsanta örtogh, fore minsta finger, Haar
uari äptir thy sum the mätas til, fingre slag. what the krumpna

x Värtha manne wt slaghna framtänder
fira wr höfe huarum, bät är fulter lam
ber uari lyti i tolf markum, tyughu mark aat
saramalum, Varther fira tänder wt slaghna,
bøte siex mark fore lyte, ok tolff mark til thra
skiptis, Varther a tua wt slaghna, bøte thre mk. tander ut slås

fore lyte ok siex mark at saramalum, Varth
een wt slaghin, nari tolf ora fore lytit ok bre
mark at saramalum. Huarstath bathe komb
i sara boot ok lytes boot, tha gangi sara boot
til thraskiptis. een loot taki malseghande annã
konong' thrithia harathet, An lytesboot uari
Lytes boot ta- malseganda ensak. Huar stath sum lytes boter
ger malsagan- skulu botas fore affhugh. ka gange e lytesboot
den ensk wt mz sara botum. Thar ey affhug i komb tha
skal that standa nat ok ar thaghar nat ok ar
ar ute. tha skal harazhofthinge nafna siex man
aff harathe, the skulu scotha huat han ar sua
kronghin allar lytter at han agh lytes boot at
taka. allar ey.

xi Kötsår N v uarther man huggin kotsar alla sla
ghin skeno, bote thar fore siex mark, ta
ki malseghande thre, ok thre til thraskiptis, V
arther man slaghin alla skoren numma saar
an nu ar sauct ok tho syms blat alla blothuit,
bote thre mark til thraskiptis

xii Såår mätar N v sigher annar numma saar ok annar
mera, tha skal harazhofthinge siex man
nafna, at mata lata the samu saar, ok sua fore
bota lata sum the sigia lagh ok rat uara.

63

mz wilia

xii Nv kan man wartha huggin ok hamblath
sua at han är ey för til thins älla kirkyu,
sik at kära, ällar saar syna lata, tha skal han hä
razhöfdingia buth fa, han skal hanum siex san
mindo man nafna, ok the skulu thit koma innä
nästo fyurtan näter äptir at skathin gørthes oc
mäta saar hans, ok thär fore böta lata sum the
wilia syn hether fore vnda att saar ok akoma
äru til. Hwilkin aff them siex sum härazhöfdin
gia til nämpnir laglika wil ey koma ok är forfal
lalös, böte thre mark til thräskiptis, taki een lut
malsäghande annar konongr thrithia häradh. Fa
härazhöfdinge buth ok wil ey nafna, böte siax mk
til thräskiptis.

xiii Nv slar man piust annan mz stangh ällar
stene, ok syns ey akoma, warther giort
fore kirkyu, ällar i öldrykk älla annar stath sum
samfund äru, ok är til twäggia manna witne sum
när waro ok a sagho, böte thre mar til thräskip
tis. Orka han eigh twäggia mäna witnum sum nu
är sakt ok syns ey akoma, tha wäri han sik
mz siex manna ethe ok wari saklös, ok ether
skal a thinge gangas. Hwar sum piust warthr
slaghin sum nu är sakt, ok är ey akoma i sum

sum för war sauct, tha ma ingin man aptir kära v
tan ratter mallseghande,

xiiii N v kunnu man saman koma ij mez war
dödher gillder kum, far annar doth aff ok annar saar, tha
såår ogillt är dother gilder ok saar vgilt, lifua the bathe ok
faar hvar saar aff adrum. Faar annar fullsare
ok annar minne akomo, wari hvar gilder at sarō
sinum sum the wartha matin til,

xv N v warth kona sargat fullum sarum alla
Kona warder barth, wari sua gild kona i sarabotū sum
slagen full man utan hun warthe sua barth alla huggin at
sår. hun föther dot barn, ba okes boot hanna iij nyo
markum, ok thär ather i huarte karl alla ko
Gör kona sår nunger. Sargthar kona man, swari slikū botū
sum man, ok sokis hanna mallsman, ok böte aff
hanna penningum ok ey aff sinum,

xvi N v warth man huggin houothsaar allar
Jofunw sår holsaar alla huariahanda that hälst är
foll sår man faar doth aff, tha skal than sum garninge
Sår skole wär na gyorthe them war tha til ute är nat ok aar
dar nat og år aptir that garningen war gyorth. Nu warther
man saar aff adrum alla slaghin, komber ban
than gyorthe ok böte with mallseghanda, konōg
ok harath, gifuer hanum sat amoot. Dör han

aff them sarom sithan bøter aru botta, ok for au
ute ar naat ok aar aptir that garningen gyorthes,
tha agher ey mallsæghande at hampnas, utan hā
skal lagha bøter taka, ok stande that forst i botū
sum up ar boret, Sithan skal that mz laghum
krafias ater staar, ok konunger ok harath lite
at them botum the up baro, ok rem okis eyth be
ra boot

xvii Nv ganger man att adrum thas uiliande, at
han uil bondan skatha alla hans hyon, aa — Om dräpa på aker eller ængh
hans aker um uaar alla a angh um høst, draper
hugger allar slaar blothuite, Tha ar þat alt tua
gilt sum þan gør til gaar, ok ugilt that han faar,
Nv an brathlik skalnather komber thera mallū
a aker alla angh um byrgha tima, þa bøte sum
skils i sarabotum um huars thera akomo, ok inte
fore frith brutit, ok þat skal harazs nämd uita
huat þar ar sant um,

xviii Nv gør omormaghi fullsare alla blothuite — Om svinmagh gör fullsäär
than sum mere ar an syu ara, ok minnan
famtan, bøte tolf øra fore saar ok tolff øra fore
lyte vm the i aru, Gør han minne akomo, sum ar
blanath alla blothuite, bøte fore thre øra, Gør
omormaghi saar alla blothuite syu ara gamal

alla yngre, uari that ugilt, thar giaar eygh boter
fore, J them botum sum onormaghi skal bøta, ta
ki that mallsechande ok hiarte konnonger al
la harath

i saramalu ok lyteribotum, yrghos flokka (mz vapa)

I saramalum ok lytesbotum math uatha thallias flokka.

i Hugger math at adrum ok uarth annar fore st
adder moot uilia sinum, hugger nasar alla
adra limme aff

ii Nu um man hugger annan i rygh mz uatha

iii Nu um man hugger tar aff adrum mz uatha

iiii Nu kastar man steen alla skyuter stangh

v Nu kan man i handlosum uatha stadder uara

vi Nu hugger man annan, alla slar skeno, kast
allar skyuter

vii Nu thar sum handløs uathe timar ok taker
annarstath for æn that scatha gør

viii Nu kan hunder bita man,

ix Nu huru firalsis mans hyon, landboa alla bryt
ia mogha ste koma æ bara

i Hugger mather at adrum ok uarther 1.
annar fore stadder, ok hugger han
mote sinum uilia, Hugger aff hanu(m)
nasar alla øron, alla wt øgha, alla Affhugg
hugger i anlite allar hals sua att han faa euar
thelikt lyte aff, alla hugger aff hand alla foot
mz uatha, bote at uatha botum thre mark fore Wåda
saar ok thre fore lyte, Hugger han annat fulla- boot
re mz uatha sum egh komber aff hug i, bøte þre
mark fore saar thär fylghir egh lytisboot

ii Hugger man annan i rygh, alla synder arm 2
alla been mz uatha that sum fullsare ar, Såår och ey
ok komber egh aff hug i, ok uarther than man affhugg
krompen alla lamber sua att han hauer euar
thelikt lyte aff bøte thre mark fore saar ok tolf
ora fore lyte, Hugger man thumulfinger mz ua- Tummelfin-
tha, ällar foot framman urist, bøte tolff ora fo- ger affhugges
re saar ok tolff ora fore lyte, Hugger han thän
thär ar nast bøte siex ora fore saar ok siex fore
lyte, Hugger man langsta finger uari sama bo-
ot, fore than thär ar nast litla fingre, bøte thre
ora, fore saar ok thre ora, Litle fing(er) uari i samu boot,

iii Hugger man tar aff manne mz uatha, uari 3
sua gild ta sum finger i saramalum ok i Såår aff fing-
ger

lytes botum halfuo minna.

iiii N v kastar man stene alla skyuter stangh, al
lar hwaria handa han halst kastar komber
annarstath nith før æn that skatha gør, støter aff
stene allar huse allar aff stok, allar kastar ni hwos
ok seer egh hwar nither komber, that heter hand
løs nathe, Warth thar nokor fore stadder ok faar
aff skatha alla hwat akomo that ær sum før æru
næmda, bøte før saar halfuo minna. æn før ær sact
Bunnu lyte i næra giælden ok the halfuo mīna
æptir by sum be æro til.

Om then skada man fåår som föör annars städz tager

Handalös våda

v N v kan man i handløsom natha stadder va
ra, huru han halst til komber sua at ey fyl
ghir hand hugg, næther slaghin allar støtter
a hand sina, sua at finger krompnar allar nyst
ras, næri bomolfinger at. lytesboot thre øra, than
bær ær næst tua øra, længste finger tua øra, thæn
hannum ær næst øre, ok litli finger øre, Wærther
foter i handløsum natha huggin alla slaghin
sua, at tær krompna, næri hwar ta halfuo min
ne i lytisbotum æn finger

Stöter å hand i handalös våda.

vi N v hugger man annan alla slaar skeno,
kastar allar skyuter sua at hwarghin
nith komber før æn bat skatha gør, bat ær ey

Dne dd

uatha

uathe utan bathe uilia. than sum skatha fek ok Wiliu i wark
than gärningena gyorthe

vii Nu thar sum handlos uathe timar sua an
nar stath taker for än that skatha gör, al
lar uer hws kastar ok seer ey huar nithir kom
ber alla huaria handa uathe that halst är,
ba ma than sum gärningena gyorthe uatha
boot fram lagha, ok uatha eth ganga än tho at Hws för han da lös i wådä
malseghande uil ey ethe standa alla bøter up
taka, e huar stath lyte komber i uatha botum
sua att ey komber aff hugh i. ba skal lytesboot
quarsta til ute är nat ok aar ligge tha til siex
manna aff harathe huat han äghir lytes boot
up bara allar eygh. Slict skal ingum bøta sum
gamblum.

viii Nu kan hunder bita man tha giue mals
eghande wt hundin. alla bøte siex øra. Hunder bita mann
Kan annat fä man saran göra huat fä that
halst är bøte eghanden siex øra. Warth han lyt
ter aff sum skathan fik, ba skal lytes boot ua
ra sua stor sum saraboot. Wil eghanden dylia
~~at hans fä~~ hans fä hafuer ey bat gyort, ba
ägher hin witzorth sum skathan fik at uita
that mz tuem mannum at hans fä hafuir bat

Hyort

xv Om them som ey maga bära ivarlot

Huilkin fralsis manna hyon sum ari bryt
ia ok landboa allar thera suena, møllare
alla minis man, leghodranger alla bonda son v
gifter bonder alla thera suena, utan thiansto
man alla fanta, the innum husbonda fylia thar
fralst thiana, bar stekomaz rytinugh alla uethe
maz, narther mz uitnum takin, bote thre mark
konunge harathe ok malseghanda, ok nari mal
seghande sum han tak thar mz Orkar han ey
botum tha skal harazhofthinge kniff gonu had
hand hans stinga, uitis bat hanu nari sik mz tiex
manna ethe.

här byrias thiuua balker mz flockum

i Fyrst um man skal fa manz han heter gor thyuuer alla huat bat halt ar ok six har huru man skal laghlika mz hanum fara ok forwina

ii Nv kan han bolax man hafua, styfbarn allar syn egthen barn,

iii Nv kan gorthyuui gifter uara

iiii Nv narth han ey takin mith farska garningh

v Nv skal man gul allar silfuer alla annur thing sua goth sum halfmark ok uarther takin a farske garningh.

vi Nv uitis hanum fulder thyufnather ok ar i han dum takit

vii Nv skal man thre ora ok minna an halfmark ok uarther fangin mz farske garning

viii Nv uarther han ey fangin mith ok ey i handum takit

ix Nv skal man tua ora ok minna an thre ora,

x Nv skal man minna an tua ora, sua ar lamb gris alla annur tholik

xi Nv hua sum taker løsn fore thyuff

xii Nv um ransakan

xiii Nv far man hem at adrum mz laghkallatho thinge, lezn ok ransakan

xiiii Nv koper man aff adrum houat fæ ælla klouat
ælla hwariahanda that hælst ær þat skal mz uin
ok uitni boras

xv Nv klandar nokor fore adrum houat ællar klo
uat gul silfuer uapn ælla hwariahanda þat ær

xvi Nv griper man til lezn sum i handum hafuer
ællar annur uzorth

xvii Nv næfnir man hemol syn uin ok uitni, ok
komber han ey fram innan lagha stafnu dagh,
hwat laghaforfal the agha at hafua.

xviii Nv giter man ey hemolsmanne sinum fore komet

xix Nv dyl uinnin sigher sik ey ingat hafua

xx Nv æru eth uitne til sum uith kopet uaro

xxi Nv than sum klandas fore sigh sik lect hafua
ælla lane takit

xxii Nv tax alt saman lyuui ok thyufnath

xxiii Nv stial man i kirkyu ælla i kirkiugarthe, aff
kirkyu ælla adrum

xxiiii Nv stial man i annars tragarthe æple ællar
adra frukt

xxv Nv hugger man apald ællar annur bærande
træ nither, i tragarthe

xxvi Nv gar man i yrtagarth ælla kalgarth skal
loka ælla ytter

bynna

xxvii Nv man stial humbler v humbla garthū

xxviii Nv um skal fiska aff fisketolum

xxix Nv gifuer man adrum sak fore bodratt

xxx Nv huru tyuuer skal haftas.

xxxi Nv um fynder um the hittas a nagh huru the skulu skiptas.

xxxii Nv kan than sinn hitte inthe hafua.

xxxiii Nv hitter man fynd utan häraz

xxxiiii Nv hitter man fä annars mans

xxxv Nv hitter man strandurak

xxxvi Vm man hitter botufynd

xxxvii Nv huru man skal sik orthruna gora

xxxviii Nv taker nokor man utan laan allar legho hast allar skyut annars

xxxix Nv um man slapper annars mans kyuff

skal man fa manz not alla sinju ...

Första Capitell

Basta ting som bonden i boo sino haffuer thet är laggiffta hustru hans
hwilken henne frå bondanom stiäl han är verste och största tiuffuer, Och
ty ehwar som bondans hustru lockar frå honnom och löper medt henne bo
rt warder han ther med fången wid ferska gierning tå skal han tiltingz
föras och dömas och ophängas öffuer andra Tiuffua, Will ey bonden
hustru sine liff wnna tå föres och hon til tingz och dömas quick i iordh, Nu
kan tolken saack wittas och är ey gripen widt, och ey fultyg och witne til, ligge nockrom
tå thei till härradz nämpdh, Wäria the honom ware ~~mari~~ Wärder, fälla
the honom, böte xl: marck, halfft målzägandenom och halft konungen
Och böte hiärio biscope vi marck och gonga vnder schrifft, haffuer och
målzäganden fulla bewisning medh sigh aff härrade ther te bortlope til
åger konungs fogte ehwar han them finder honom hielpa at gripa them
både som bort lopo, och rätta offuer [illegible] them som för är sagt, tager
Nagor lösen för them vtan målzägan ... den beder för them, giffui
målzäganden lösn och å xl: marck konungz, en saack. Wäre Lag Sunne
om Löse Kona Löpir Bort mz gifto manne.

9Ka

hymna

xxvii O v men ful humble v humbla carthū

i sial
gor
fang
fora
mun
thyn
gyot
ligge
skript
nan

N
nems
prouce
stult
thera

N
ms m

i Skal man fa manz not alla sinin fiar 1
alla geet ee hwat han skal that i
husum inne alla a mark inte sum
aars gamalt ar dragher i skogh al
lar skyul ok noter that thar, allar
i sialfsins huus alla annars mansz, han tholir
gor han heter gorthywi, Warth han ok thyufnat Gortiufwer är then som stiäll boskap
fangen mz hanum, tha skal han binda ok til thingx
fora mz thyufnathe, ok thar uitna lata mz tolff ma
num, ok suaria at han ar sander thyufu at them
thyufnat mz hanum thit forthes, Sithan sua ar
gyort tha domes han til grens ok til galgha, ok
ligge ugilder fore garningh sina, ok losora hans
skiptas i thre lyte, taki een loot malseghande an
nan konong ok thrithia harath.

ii Nv kan man han bolags man hafua, styfbarn 2
alla sijn eghen barn sum panninga hafua in Tiufs bolags man
ne mz hanum, Ey ma han thera forwirka, utan bat
proues mz fullum skalum, at nokor thera hafui
stulit gomt alla not mz hanum, Ar bat ey ba skal
thera del forst wt skiptas,

iii Nv kan gorthyuuer gifter uara, tha skal hans 3
hustru loter forst uskiptas, vtan that pro
ws mz fullum skalum at hun hafui stolit gomt

not mz hanum. Nu kan than sum scathan fek al
lar konungs lausman husfrunne thas skuld gif
ua, pa ar hun til uzorth komen, nari sik mz tolff
manna ethe, at hun huarte gomde allar notte
pat han stal. Gitter hun ey ethen ganget, gange
pa hanna losora til skiptis sum hans. gater hun
ethen ganget nari saklos. Gifuer nokor pem sku
ld sum i bolagh uaro, alla pänninga hafdo inne mz
hanum, pa nari sik mz samu laghum sum husfru.
Gortiufuer för jör lif och lösöra — Than sum gorthyuuer ar sum nu ar sauct, han
hafuer forgyort bathe lyf ok losora.

iiii

om tiufsfur ey tagz med fersk gerning — Nu uarther man ey takin uith farska garn
ningh, ok uitis hanum tholik sak, tha skal
haraz namd han antigia uaria alla falla, fals ha
gialde ater bondanum that han miste ok a firi
tighi mark til thra skiptis, ok ey lyf mista alla
bo hans skiptis. Uars han nari saklos.

v

Nu skal man gul allar silfu retho pänninga
halst klathe alla uapn, alla huat that ar
för ½ mark skall tiufuer hengia — halst sua got sum halfmark ar uart alla half
mark mera. uarther funnin mz samne garning
ok pyufnather i handom takin. han skal binda
oc til tings fora. ok thar nitna lata sum forar
sauct ok dom til taka ok han up hangia lata

ligge sithan ugilder fore garningh sina ok egh
bo hans skiptes

vi Nv uitis hanum silder thyufnath ok ar egh
i handom takit, ok egh mz rette ransakā
i husum hans funnit, þem sum han a suare fore
ok egh laglika leet a hander hanum, tha skal hā
mz næmd han antigia uaria ælla fælla, fælla the
han gialde ater bondanum that han miste, ok a
firitighi mark til brafskiptis, ok ey lyf miste ok
ey bo hans skiptes, Varia the han uari saklos

vii Nv stial man thre ora ok minna æn halfmark
uarther fangin ok i handom takit, þan s
kal binda ok til things fora mz thyufnathe ok þær
mæta lata, han sokias mz tolff mānum ok suer
ia han þær sannan at uara, þa skal hanæ hofþi
ge huuth ok bathen ozon aff hanū koma,

Förminne än ½ m miste huut och bådom örom

viii Nv uarþer han egh fangin uith ok ey i hā
dom takit, karis þat til hans uari sik mz
tolff manna eþe, ælla gialde ater þat han stal ok
a nyo mark til brafskiptis, Ey ma hangia fore
minna æn halff mark, ok ey bakbindas, utan
bindes hander fore han.

Ey må man hengias eller bakbindas för minne än ½ mark

ix Nv stial man tua ora ok minna æn thre ora
miste þan huth ok annat ora, han skall

ok uitnas mz siex mannum, uitis that hanum
ok uarther ey fangin uith, uari sik mz nyo māna
ethe, alla gialde ater þat han stal ok a siex mark
til þraskiptis

x För 2 öra sum mista
Nv skal man minna an tua öra, gris gaas
kiþt allar lamb allar huaria handa that h
alst ar sum minna ar uart an tua öra uarþer ta
kin uith ok uituath mz tuem mānum ok sialfiū
malsæghanda thriþia, tha skal han binda uith gark
allar stok ok huth mista. Uitis hanum that ok u
arther eigh fangin mz, uari sik mz siex māna eþe
allar gialde ater þat han stal ok a thre mark til
þraskiptis, ee huat man stal that haluan öre ar
uart alla minna uarther ey fangin uither dyli
mz tri[g]gia manna ethe alla bote siex öra malseg
andanum, þat heter snattara boot

xi Lösn för tiuf- när
Hua sum taker losn fore þiuf, giffui konunge
losn ok a firitighi marker. Later han losā
urafstan þiuff, bote ok firitighi mark konunge,

xii Ransakning efter stöld
Nv kan fore bonda stulit uartha, þa skal han
lysa fore grannum sinum huat han hafuer
mist. Nu hafui han uaan a huart komet ar tha
skal han þit fara mz firom mannū ok bethas lag
lika at ransaka, tha ma ey nusak hanū synia, þe

skulu tua man til taka sin huar þera, þa skal þan
sighia sum ransak beþes huat han hau̅ mist alla
huilkit þat ær þa skal han sighia huat inne ær fore
þem, þa skulu þe losgyurþe in ganga, ok sua ran
sakin þe at bonde hafin ey naþa aff þem, ær þat
inne sum aff hanum var stolit, þa skal skuþa
æn windogha ær a vægg sua mykit at bolit matte
in kasta ok þyufnaþer ligge ey fialaþ, ok sua at
han gate þyt in kastaz, Alla ær glugg undir syl swa
at bolit ma in ganga æt, þa a bonde uizorþ var
ia sik mz tolff manna eþe, Nv ær egh windogha til
þa a han ey uizorþ, Byn han hanum ransakan
hatte wiþ þrim markum, þa a varþ iii dorom
halda ok bonde skal buþkafla up skæra ok næsta
grannum þyt stæmpna, Nv komber bonde ater
mz næsta grannu̅ sinum, ok hin stander fore mz
wiþ ok væri, Faar han drap ællar saar sum fore
stander mz værande hand, væri ugilt, Kunnu þe
fa drap ællar saar sum til koma, væri þat tua
gilt, Nu bryta þe dor hans ok ganga in ok ransa
ka, hitta þe þær þan þyufnaþ sum þe æptir le
ta, þa mugha þe han taka ok til þings fora, ok
stande þan ræt sum for ær sauct, Nv æn þe hitta
ekke þær þe æptir ransaka, væri þa saklose fore

the skuld hanum gifs mzan the hitto mete, ok than
bøte thre mark sum ransakathe fore husbrut ok va
ri the sakløse sum til waro stande, Lastom husum
Regula agher bonde wartha, ok ey vlastum, Warthe hwar
them husum han hafuer laas fore ok last aru, ok
han hafuer nykyl til,

xiii Nv far man hem at adrum mz laghkallatho
thinge, alla lezn allar ransakan, Stander
bonde gen mz wapnum ok wil ey up lata alla bøter
fram byutha, tha skal mzan uplases. vm han
gør nokra garning a nokon man, tha ar that
i twabotum, ok alt ogilt bat han faar, hwat bat
ar halder bardaghi draap allar saar

xiiii Nv køp man aff adrum fa howat alla kløwat
ee hwarra handa that halst ar that skal
Fæ ock fosthuat ock klöthuat skall köpas med win ock witne. alt mz wyn ok witne køpa, than sum win skal
wara, han skal wara bolfast man ok inlansker i
thy landeno køpit gørs, ok wartha at that rattfan
get ar sum han wingar hanum, Thar skulu war
at minsto wara twe bolfaste man sum witna at bat
Hiort gull silfuer skall köpas med win ock witne køp gørs, Hyort gul allar silfuer alla annan go
ran malm skapt wapn ok skurin klathe ok last
hws ok dorath, skal man mz win ok witne køpa
sum før ar sakt, Thagar handom arsaman ta

kit ok uart ok ungat är tha är laglika köpt,

xv Nu klandar nokor fore adrum houat sum älla klonat, gul silfuer ällar uapn ällar bopa ninga huaria handa that hälst är sigher sik uara, tha a þän uizorth i handum hafu uita til hemfoþhoum quitt är, til hemgarþs än dot är är þat halfmark uart ällar mera, uari þat mz tolf manna ethe, orkar han bathe uitnū ok ethe, ua ri saklos, fals at uitnum ok ethe, gifue uit þat klandat är ok a firitighi mark til braskiptis, Är þat þre öra uart ok minna än halfmark, ua ri þat mz tuem uitnum ok tolff manna ethe, fals at ethe, gifu wt þat klandat uar ok a nio mark til braskiptis, Är þat ik tue öra ok min na än thre öra, uari þat til syn mz tuagia manna uit num ok siex manna ethe, älla gifu wt þat klā dat uar ok a siex mark, Är þat mera än öre ok minna än twe öra, uari þat mz tuagia manna uitnum ok þrigia manna ehe, fals at ethe gif u wt that klandat är ok a thre mark til bra skiptis, Är þat minna uart än öre, uari þat mz tuagia manna uitnum ok sialfsins ethe, or kar ey uitnū gifu wt þat klandat är ok a siex öra, ok þat uari bondans ensak,

Klandrar hafnat fæ eller klöffnat

Nota

xvi N v griper man til lezn sum i handum hafū, sig
her sik köpt hafua ælla uapsat, lestho ællar
lane takit ællar mz lysninga uitnum up takit, ok
sigher sina hemold uara, þa skulu tue bolfaste mā
i tak fore ganga, þa skal han sinum hemols mãne
ok sinum uitnū fore koma innan þre uikur, æn hā
ær innan haraz. Ær han utan haraz ok innā lanz
ok laghsaghu, ok tho inrikis hafui thrigia manaþa
dagh sina hemold fore koma. Ær han utrikis þa
kome han hemold fore innan nat ok aar. Kom
ber man hemols man sin fram innan thæssa tima
sum nu æru saghþe uari saklos, ok þan suari saku̅
sum til ær leeth,

xvii N v æftir man [...] hemold sina inn ok
uitne ok komber ey þem fram innan lag
ha stæfnu dagh sum nu ær sauct, ok uil forfals
uitni bæra, þa ær þat laghaforfal hans, Först at
han i sotta siængh ligger ællar i sarum. Annat
ær that at han ær i rikisins þianist, thridia at
han ma ey koma fore uuinu̅ sinum, Fiartha æn
han hafuer eld högre æn hafua þorf. Fämta æn
han kan utrikis uara, þa skal han þat uita mz
tuem bolfastom mannu̅ æn han til nokra þæs
sa forfalla gripa kan, Komber han hemolls

mãne sinū

Hemolsman skall förekomma.

Laga förfall

manne sinum fram tha uarthe han bathe lebo
oc lyosno. Than uari saklos fran sik gitter leet

xviii Nv gitter han ey hemolsmanne sinum fore
komet, þa skal han siþn uin fore koma, ok Om hemulsman ey förr kommer
uitnum sinū. Bithan a uinin salan fore koma, kō
ber han fore þaar uinin saklōs. Gitter han ey sa
lan fore komet þa āgh uinen uita, at han uar uin
at thy kope, þat skulu uitnis man uita ok suar
ia mz eneþ sinum, at han uar uin, ok the uaro
uitnis man bithnir a bagna uagna. Late þa wt
that klandat uar fore hanū, ok uari saklos, ok ui
nin gialde ater hanum fullum gialdum, sua mykit
þat uar uart han ungat hafþe,

xix Nv dyl uinin sigh sik ey ungat hafua. Orkar
han kopuitnum tuem bolfastum mānum, Köpvittne
sum uith thera kop uaro, ganga tha tolff māna eþ,
bithi sik sua guth hollan ok them tolff mānum at
þu uart uin at þassu þinge, þa iak þat kopte, ok þas
si uaro uitnis man til, ok thy āgher thu mik hemol
halda ælla fult fore gialda. Orkar han uitnū ok
fullar þan eþen, lati wt þat klandat uar ok uari
saklos, ok uinin gialde hanū ater fullū gialdum
þat han ungat hafþe,

xx Nv ara ey uitni til sum with kopet uaro, ok uinin

skuldi til binda, æghe tha nimn nizorth dylia mz tolf
Om eyæro witne wid köp. manna ethe at han war aldrigh inn at by kope, ok
thy agher iak þik ænga hemold halda. ganger han
than ethen wari saklos, ok þan sum egh gat fran
sik leet gange thyuft in til hans, ok gifui wt that
klandat war ok a firitigh mark. Ær þat minna
æn half mark, gangi at samu leznū ok bøte sum
fore ær sanct i þolikum þyuftum. Wathsatningh skal
mz samu leznum fran sik letha.

xxi Nv æn than sum klandas fore sigh sik lekt ha
na ælla lane takit aff nokrom manne ællar
Om lähun klandzar quinno, tha skal that i dagh koma, komber þan
sum hemolathe sik til ok sigher sik agha ælla
hanum hafua lant ællar legho salt, þa haui þan
byrthe sum a hak taker. gange þa lezn in til hans
ok hin wari saklos fran sik ledde. Nv sigher þan
sum ledde til sik aldrigh þat agha ok aldrigh ha
num lant hafua, ælla legho salt. ligge þat til
hæraz næmdenna.

xxii Nv tipos alt saman thyuui ok þyufnather
Tjufs rätt som fånges ingen ok faar bonden þyuuen; þa a þan sum
tok alt þat þyuuen atte þar mz sik, ok bonden
taki sit ater utan pannunga.

xxiii Nv skal man i kirkyu ælla i kirkyugarþe.

balker

aff aðrum ællar aff samu kirkyu hænna goz ælla Stiæl i kÿrkio
þæt i hænna uarþu ær ælla bryter kirkyu. uarþer
þar atakin hafin ey þar mere fæ æn annan staþ
þer hā m(eþ) þyufnath takin uarþ. þa laghbindes hā
m(eþ) sak sina, ok taki þyufs ræt sum hā skyldat haf
uer hvaria sak æptir brutum sinū, Ær rætt mall
eghande fore raþe þyune sinū, Ær ey h(an) til, raþe kir
kyuuariāde ok soknamān,

XXIIII Stial man i annars tragarþe æple ælla aðra
frukt komber bonde ælla hyon hans, ok fa hā Stiæl man i trægårdr
þar m(eþ), taka aff hanū klæþe ælla annur thing til
uitnismale, gitter han þæt prouat m(eþ) tuæggia māna
uitnū, bote þre m(ar)k ok ater skaþan, ok kome ey du
li uiþ, Komber þar draap saar ælla blothuite þem
mællū, uari þæt tuægilt. Han faar fore ær oc vgilt
þæt hā fik til kom[illegible] ey hā

XXV Hvgger man [illegible] uiþ apald ælla annur baran Huggr apold
de tra uiþ i tragarþe bote þre mark, Bryt
han gren a barande tra, bote siex ora vm hā uarþer
takin m(eþ) m(eþ) uitnū, Nv nandes þæt til hans, dyli
m(eþ) tolff māna eþe ælla bote sum for ær sagt

Nv ganger man i yrtagart ælla kalgart an Stiæl man
nars, stial løka ælla yrter ælla kaal. uarþ(er) lööck eller ÿrt,
takin uiþ bote þre m(ar)k ok ater skaþan, Warþer trä

ey takin uith dyli mz tolff manna ethe, ællar
Stiæl mann Rofuor — Stiæl man ærter rouor ællar bonor uærther taki
uith bøte fore byrthalaas bazfarm ællar klyffiøll
thre mark til þraskiptis. fore byrþe siex øra mællen
andanu ensamunu. Litis þat hanu dyli mz siex
manna ethe, ælla bøte sum for ær sakt.

xvii Humbla garther — Nv stiæl man humbla u humbla garthum
sinum ællar skarium, ælla huar hælst han
nat, uærther takin uith binde ok til things fore.
Lati døma til liflaas huik at uista ælla limme æp
tir þy sum sakin giffs. Vandes þat til hans, dyli
æptir þy sum sakin giffs, ælla bøte sum sanct ær.

xviii Fiskiatur fiur — Stiæl man aff adrum fiska aff natum nær
þum ælla krokum, ælla adrum fisketolum, uærþ
takin uith bøte þre mark. Stiæl han nat ællar
fisketol stande þynss ... n sik ... nat. æptir þy þat uart ær

xix Bodrats — Gifuer annar adro þat sak fore bodrat, dyli
mz tolff manna ethe ælla bøte þre mark.

xx Skylder man tiufuer — Huar man fæær laglika sin þyuff takit þa
skal han anduarþas konons lansmanne
skipper han hanum suari þoliko fore sum bonde.

xxi Om fund a uægh — Hua sum fynd hitter a uægh ælla utan uægh,
huat fynd þat hælst ær han agh lysa a uægh
ute fore uægfarande mannum, them hanum fylia

alla mota, aru ey the til, þa lyse i nasta by ok fore sokn
sinne a harazþinge ok lanzþinge. ⁊ Kob' þa sũ mist hafu
for an lyst ar sigh til marke ok samartekne, þa suari til
siþu mz tuem mãnũ ok sialf' þriþi, ok taki sit at utã
losn. ⁊ Kob' ey þan aft' sum uit' kãnis, inan nat ok aar,
taki konõg' halft ok halft þan sum hitte.

xxii N u kan þan sum hitte uitne hafua at han laghlika
lyst hafuer, þa suari han til sũ tapat hafu mz Lysninga Witne
tuem mãnũ ok sialfũ þriþi, ok taki sit ater ok þan
taki þriþiung aff fynd sum hitte, aptir þy sũ mazman
sighia, e huat fynd ar batre alla uarre. ⁊ Hup man til lys
ninga uitna ok falz at þem, þa bote ok þryuu hete, huar
ia boot aptir sinũ þrutum.

xxiii N u hitter mã fynd utã haraz, þa skal hana fora Find vtan
til nasta by. in þer satia ok lysa lata. ⁊ fore thy Harez
at ingi fynd ma aff by haraþhe foras sum hã fanz
i, for an ute ar nat ok iamlange, alla ratt' eghãde aff kob

xxiiii N u hitter mã fa annars mãs hast tãma allar
skyut, oxa tamã allar ko. faar geet alla þat Hitter man
sũ nytia fa ar, þat a han til siþu suaria mz tuẽ mãnũ, annars for
ok sialfũ þriþi, ok taki sidã sit at utã losn, oc hin gore
sik orþyuia mz lysinga uitnũ, egz hast hors oc oxa
ma mã yrkia oc andra sina þarfue gora, oc siþu aradde
mz fara inan haraz ok ey utã sidã laghlyst ar a þinge vnyt

alla lagha doma til takit at sakloso, til þæs rattær eg
ande til komb⁹, hwar sum yrkir mz by alla nocra sina
þarfue gøra før æn laghyst ær bøte þre mark.

xxv Strandwrak

Nv hitter man strandwrak i salto watne allar
frisko þær ratter eghande ær nær alla hs bub
oc ey neet hwart hæs ær komit lyser laghlika þa a
han þriþiungin sinn a hitte, oc twaløte eghandē haf
ni mz sannū iartighū oc twægiā mānna witnū, kōb
ey han innan nat oc ar tha taki konōgr twalyte,

xxvi Botnfund

Nv hitt mā botnfynd oc lyser laghlika, þa a hā
halfua fynd, oc cōb ingī sū laghlika wiþ kāme
sū før ær sanct, þa agh konōgr half wiþ han,

xxvii Hwru mann skall sigh vtrinsua göra för fund

Alla staþe man fynd hitter þa skal hā sik førstt
ortþynna gøra mz lysninga witnū, oc siþā sua
ri hā til syn, sū mist han mz twem mānnū oc sialfū b
rin, ok taki sua sijt ater, Alle þe gōz hwarghia wndā el
þe alla u syo, alla oc fore þær wari man sua myklu
batre oc taki sua mykit aff þy gōz sēno eghādenn wil,

xxviii Tager mann annars skyt vtan lāf eller fræga

Nv tak nocor mā utā loff alla legho hast allar
skyut annars, ak alla riþ alla nocra hāda a
narkā mz þy gōz, kōb eghāde aptir ok fangar alt
samā, þa agh hā til þigs foras ok hafui wald, hā for
wrunna til þyufs alla mansinā, aptir þy lagh sigia,

xxix

Hua sū fanga rattā þyuf oc slappi hanū for an

han laghwunnin är, bøte firitighi mark. Wärthir ok hyn nun laghwunnin, þa takis egh løsn fore han utan up hänges. Dirfuis nokor løsn fore han taka, giälde kononge løsn ok a firitighi mark, ok that nari konungs ensak

Sleppe manne Tiuff

Anno . M . cccc . xxx
Completus

Anno 1430
Completus

Vthi Upland finnes efterskrefne
sokenkyrkior.

Frentuna och Broo härader
sokenkyrkior —— 12
Håbo, Lagunda och Hallighundradz härader
sokenkyrkior —— 26

X M CDXXXI 1431

Trögd och Åsunda ~~44~~
sokenkyrkior —— 20
Vllnåkers, Bälingh, Waxala och Hagunda
sokenkyrkior —— 21
Rasbo och Norunda —— 8
Olandz häradh medh Österby bruk
sokenkyrkior —— 12
Fridzåker och Närdinghundradz härader
sokenkyrkior —— 10
Lyhundradz häradh medh Frötuna och
Broo skepslagh
sokenkyrkior —— 12
Semminghundradz h:dt medh Åker och
Danaryds skepslagh —— 13
Long och Siuhundradz h:dra —— 12
Soltuna och Valtuna —— 11
Sootholmb och Svartlösa —— 9
Wärmdöön —— 1
Öknebo —— 6

Summarum —— 173

Vthi them Norlanden finnes efter-skreffne Sokne-kyrkior.

Gästrikeland
Sokner ———————— 9

Helsingeland
Sokner ———————— 32

Medelpadh
Sokner ————————

Ångermanneland
Sokner ———————— 37

Westerbotn
Sokner ————————

Österbotn
Sokner ————————

Summarum
—— 127

Städerne Närike äger

Socknar
2 ——————— 35.

Städerne Westmanland äger

Socknar ——————— 64

Anno dominj · 1596 haffuer Jag Anders
Larsso Kiöpt thenne Lagbock aff förståndig
Mann hanns Kyllsteller sadelmakere skriffuit och
hermentt. för Befallt 6 dall Swenske penning:
the före them Som henne hende yffrån, men ingen
Lanrer Eller sett, Wanrder hanrendis ylla och alldrigh
well. Them Som henne och hoy Siy Eller hindra
fördollien. Deske före skam och straff ham y Longdom
ther före finder s

MIN·ENDA·SIELS·TRÖST
AER·CHRISTI NADE

Denne Lagbook är migh underteckndt förärat och gifwen
af Ährligh och Wälachtat Man Samuel Påwelsson Befall
ningzman opå Stockhoms Slott till en wänligh åhugkom
melse, på Åhret 1628. In Januario

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

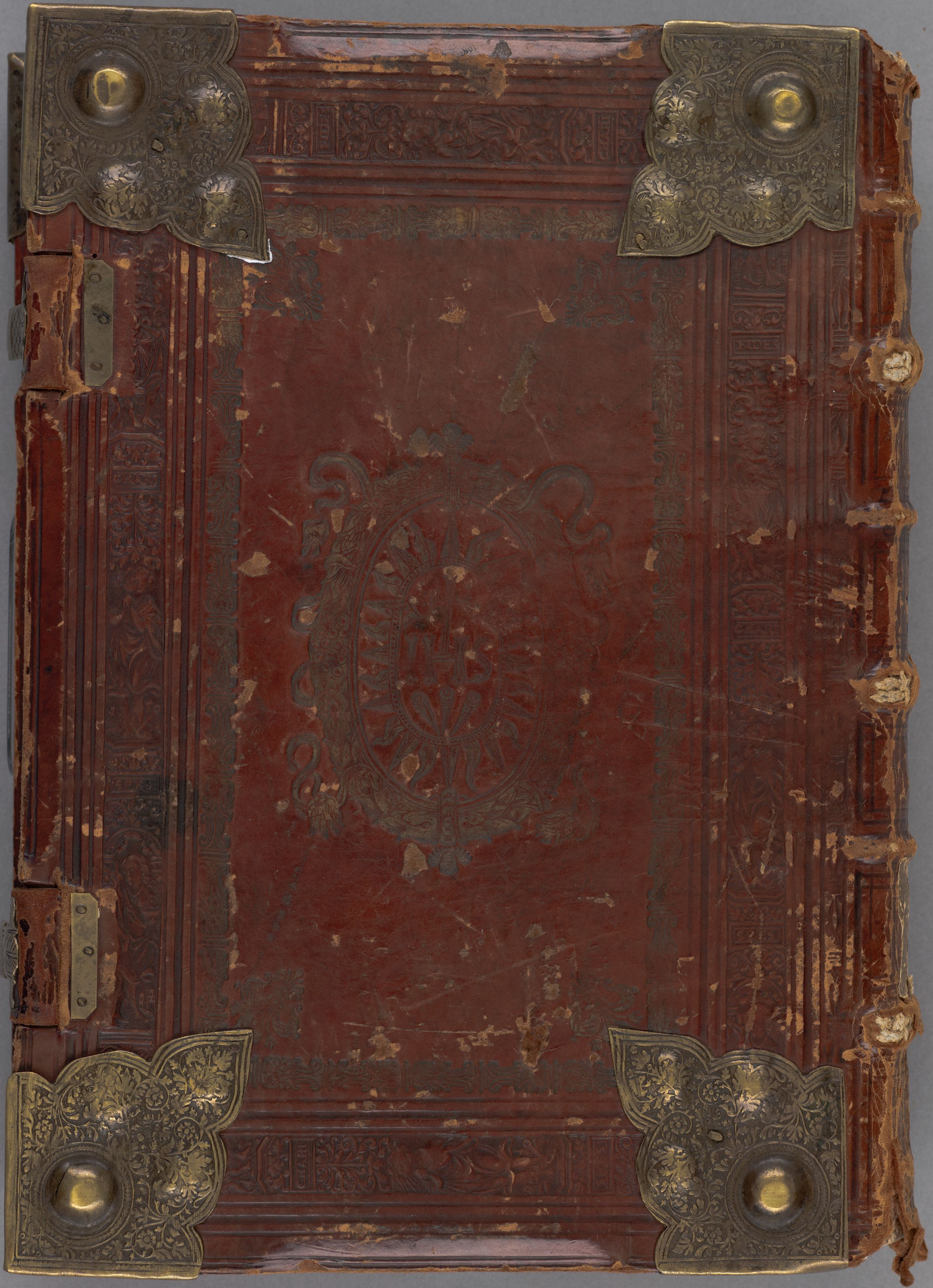
IHS
FIDES

Hans [Hansson] Bjelkfelt 1590
Anders Larsson 1596

Reinholt Borkman 1612

Hans Bolte 1614

M Erickus Schroderus 1622

~~[illegible] 1677~~

Samuel Pafuelsson
Gregers Gustafsson L-m } 1628

B. 6.

B. 6.

— Ett bladh med stadfestelse ett [illegible]
— dito om under [illegible]

6. Ärffda balker
7. Köpmala balker
8. Jördmåls balker
— Ett bladh att stifftes begarther —
9. Fornämbs balker.
10. Utgarta balker.
11. Manhälghis balker (:1:) [illegible]
— Ett bladh om [illegible] stiffting
12. (:2:) Drapare balk [illegible]
13. (:3:) Drapamaal med watha
14. (:4:) [illegible] [illegible]
15. (:5:) [illegible] [illegible] med watha.
16. Pyuva balker

H H B
IHS
1590
Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv.
Medeltid
No.